

महाराष्ट्र शासन

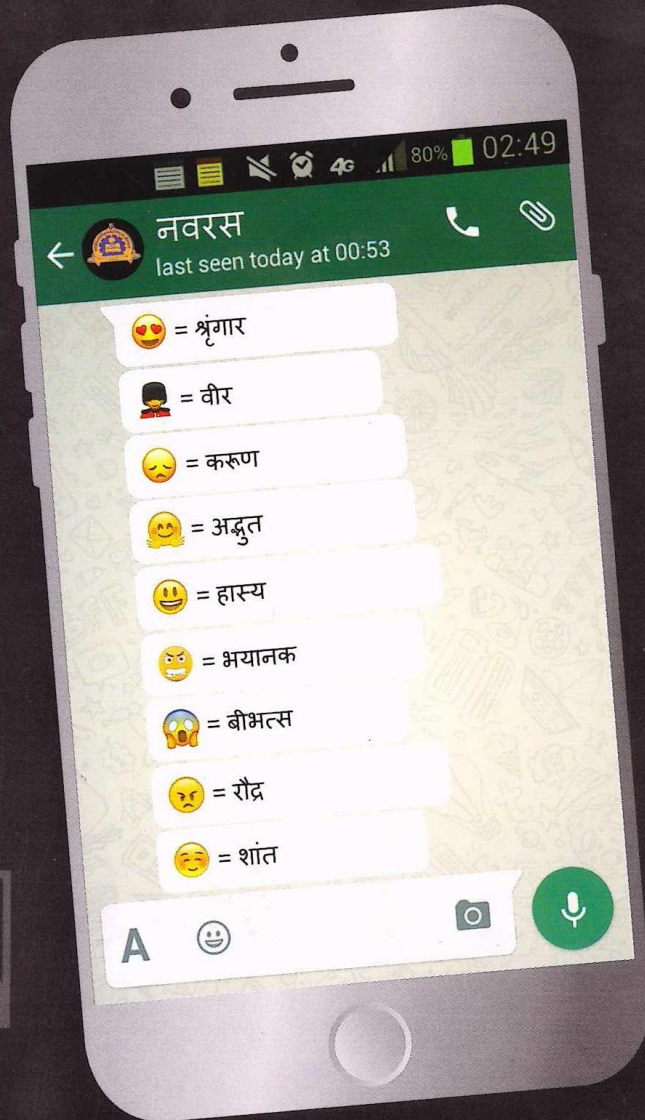

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय औरंगाबाद

नॅक पूनर्मूल्यांकन 'अ' दर्जा प्राप्त

स्थापना-१९२३

नवरस २०१७-१८

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय औरंगाबाद

* अध्यक्ष *

प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे

* प्रमुख संपादक *

प्रा.डॉ. प्रदीप देशमुख

नवरस २०१७-२०१८

* संपादक मंडळ *

प्रा.डॉ. जनार्दन काटकर

प्रा.डॉ. भगवान कांबळे

प्रा.डॉ. पंकजा वाघमारे

प्रा. संदिप जोगदंड

प्रा. तृप्ती सपकाळे

प्रा. शेख नुजहत परवीन

टीप : या अंकात व्यक्त झालेल्या मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही
(केवळ खाजगी वितरणासाठी)

मान्यवरांच्या भेटी

महाराष्ट्र विधानसभा अध्यक्ष
सन्माननीय श्री. हरिभाऊ बागडे

महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग अध्यक्ष
सन्माननीय विजया रहाटकर

महाविद्यालयाची माजी विद्यार्थिनी तसेच जिल्हा
भूसंपादन अधिकारी
सन्माननीय दिपाली मोतीयेळे

मिस इंडिया तसेच एन.एस.एस. स्वच्छतादूत
सन्माननीय नवेली देशमुख

सुप्रसिध्द शास्त्रीय गायिका
सन्माननीय डॉ. आश्विनी भिडे-देशपांडे

ख्यातकीर्त तबलावादक
सन्माननीय पं. रामदास पळसुले

ನವರಸ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲ ೨೦೧೭-೨೦೧೮

संपादकीय

नवरस २०१७-१८ चा अंक आपल्या हाती देतांना अत्यानंद होत आहे. ९५ वर्षांच्या या महाविद्यालयाच्या जडणघडणीत "नवरस" चा हातभार अत्यंत महत्त्वाचा आहे. विद्यार्थी जीवनातील साहित्याची बीजे इथेच अंकुरित होतात. या परिसरातील हवा, पाणी आणि जमीन पोषक आहे, शिक्षण सरस आहे येथील शैक्षणिक, सामाजिक सांस्कृतिक, घडामोडी विद्यार्थ्यांच्या जीवनाला अष्टपैलूत्व प्राप्त करून देतात. नवरस ही विद्यार्थ्यांची कलाकृती आहे. त्यांच्या महाविद्यालयीन जीवनाचा आरसा आहे.

इतिहासाचा वारसा जपत महाविद्यालय नवीन तंत्रज्ञानालाही आत्मसात करण्यात अग्रेसर आहे. मुखपृष्ठावरील मोबाईल हे त्याचेच प्रतिक आहे. संवादाचे-संपर्काचे एक प्रभावी माध्यम म्हणजे मोबाईल. मोबाईल हे तंत्रज्ञान भविष्याचा वेध घेणारं आहे. त्याचा प्रभावी आणि योग्य वापर प्रगतीकडे नेणारा आहे. याच मोबाईलच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना शिक्षक हे शिक्षणाचं नवीन दालन उघडून देत आहेत. नऊ रस आणि अफाट ज्ञानाचा खजिना आज विद्यार्थ्यांच्या हातात उपलब्ध आहे, त्याचा वापर विद्यार्थ्यांनी कसा करायचा हे त्यांनी ठरविले पाहिजे. नवीन तंत्रज्ञानाची सकारात्मक कास धरल्यास यशोशिखर गाठायला वेळ लागणार नाही याची मला खात्री आहे.

२०१७-२०१८ या शैक्षणिक वर्षात ज्या काही घडामोडी घडल्या त्यांना ह्या नवरस अंकात जतन करत आहोत. विद्यार्थ्यांच्या विचारांना मूर्त स्वरूप देणारं हे त्यांच्या हक्काचं व्यासपीठ आहे.

मा.प्र.प्राचार्य डॉ.रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे यांच्या मार्गदर्शनाखाली संपादक मंडळातील सदस्य डॉ. पंकजा वाघमारे, डॉ. भगवान कांबळे, डॉ. जे.जी. काटकर, प्रा. संदीप जोगदंड, प्रा. तुमी सपकाळे, प्रा. शेख नुजहत परवीन यांचे अनमोल सहकार्य लाभले.

प्रा.डॉ. प्रदीप देशमुख
प्रमुख संपादक

डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे
(प्रभारी प्राचार्य)

“चला उभारा शुभ्र शिडे ती गर्वाने वरती,
कथा खुळ्या सागराला
अनंत अमुची ध्येयासक्ती अनंत अन् आशा
किनारा तुला पामराला !”

प्राचार्यांचे मनोगत

नवरस २०१७-१८ चा हा अंक आपल्या हातात देतांना मला मनस्वी आनंद होत आहे. आमच्या विद्यार्थ्यांच्या लेखन प्रतिभेचा आविष्कार आम्ही प्रकाशित करत आहोत. खरं तर वार्षिकांक हा दरवर्षी प्रकाशित होणारा उपक्रम आहे. तरीही नाविन्याचा साज दरवर्षी तेवढाच आकर्षक असतो. नियमित येणाऱ्या पावसासाठी एखादा कवी, 'नेमेचि येतो मग पावसाळा' असे म्हणतो. तसा आमचा नवरसचा अंक हा नेमेचि येणारा असला तरीही महाविद्यालयाच्या कौतुकाचा आणि अभिमानाचा विषय !

पावसाळा दरवर्षी येतो पण दरवर्षी सृष्टीसौंदर्याचं वेगळं आणि अनुपम दर्शन होतं. त्याचप्रमाणे दरवर्षी वेगळे प्रतिभावंत, वेगळी तरुणाई, वेगळे विचार नवरसमधून डोकावतात आणि तरुणाईच्या या प्रतिभावान भावविभोर इंद्रधनुष्याचे दर्शन आम्हालाही होते. तरुणाईच्या बदलत जाणाऱ्या छटा नवरसमधून डोकावतात.

मानवी व्यवहार जरी कायम असतील तरी काही भावभावना, काही विषय आणि त्यांचे आशय दरवर्षी बदलू शकतात. सामाजिक, आर्थिक, राजकीय परिस्थितीचे पडसाद सतत परीवर्तनशील असतात. कला आणि विज्ञान क्षेत्रातले नवनवीन आविष्कार समोर येतात. या सान्यांची नोंद प्रत्येक संवेदनशील मन कशी घेते त्याचे प्रत्यंतर या नवरस मधून येते आणि दवबिंदूसारखी आनंददायी अनुभूती नवरसच्या वाचनातून येते.

आमच्या विद्यार्थ्यांनी साहित्य, सामाजिक शास्त्रे, विज्ञान या सर्वच क्षेत्रांना स्पर्श केला आहे आणि संपादक मंडळाने त्यांचे स्पंदन अतिशय नेमके टिपून त्यांना व्यक्त होण्यास मदत केली आहे.

आमच्या विद्यार्थ्यांचे कौतुक आणि संपादक मंडळाचे अभिनंदन ! आमच्या महाविद्यालयाच्या वैभवशाली आणि गौरवशाली उपक्रमात सर्वच प्राध्यापक व कर्मचारी प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष आपला खारीचा वाटा उचलतात. त्यांचे हे योगदान निश्चितच प्रशंसनीय आहे. आमच्या विद्यार्थ्यांच्या सृजनाचा हा आविष्कार आपल्याला नक्की आवडेल या विश्वासासह हा अंक जाणकार वाचकांच्या सुपूर्द करित आहे.

- डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे

प्रभारी प्राचार्य

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, औरंगाबाद

*****

सेवानिवृत्तांचे मनोगत

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, महाविद्यालयातील विद्यार्थी, प्राध्यापक, कर्मचारी वृंद, महाविद्यालयाची इमारत आणि परिसर या सर्वांशी माझी

नाळ जोडली गेली आहे. तसे पाहता मी नांदेडची. मात्र विवाहोत्तर औरंगाबादला आले आणि इथलीच होवून गेले. खरे तर येथे येईपर्यंत मला या महाविद्यालयाविषयी फारशी माहिती नव्हती पण ऋणानुबंध असतात तिथे असे आपोपाप आपण जोडले जातो. लग्नापूर्वी अगदी सहज म्हणून मराठवाडा विद्यापीठ बघण्यासाठी गेले होते आणि त्यावेळी Employment Exchange मध्ये नाव नोंदवले, त्यांच्याकडून १९८३ मध्ये मला मुलाखतीसाठी पत्र मिळाले, माझा मुलाखतीचा हा पहिलाच प्रसंग, त्यात माझी अधिव्याख्याता, समाजशास्त्र म्हणून निवड झाली. मला येथील कायस्वरूपी पदे महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत भरली जातात हे सेवेत रुजू झाल्यानंतर समजले. मुलाखतीसाठी बोलावण्यात आले होते, मी अर्ज दिला, मुंबईला होती मात्र महाराष्ट्रातून अनेक उमेदवार आले होते त्यामुळे निवड होईपर्यंत मनात थोडी धाकधूक होती. निवड झाली, इस्माईल मुसूफ कॉलेजला मिळाली. मुंबई माझ्यासाठी नवखी होती. मुंबईला जाणे आजच्या इतके सोपे नव्हते त्यात अनेक अडचणी आल्या आणि जवळ जवळ सव्वा वर्षाने मी एलफिन्स्टन महाविद्यालय, मुंबई येथे रुजू झाले. माझ्या तीन वर्षांच्या छोट्या मुलीला सोडून मला जावे लागणार होते. त्यामुळे माझ्यासाठी मिळालेली ही पोस्टिंग एकाच वेळी संकट आणि संधीही होती. संकटाला संधी मानून मी ते आव्हान स्वीकारले.

१९८६ ते १९८९ ही तीन वर्षे मी मुंबईत होते. मात्र त्यानंतर दि. ३० नोव्हेंबर २०१७ पर्यंत मला आपल्याच महाविद्यालयात कार्यकाळ पूर्ण करता आला. त्यामुळे अनेक विद्यार्थ्यांशी संपर्क आला. विद्यार्थी शिक्षक नातं जपण्याचा सतत प्रयत्न केला. १९८३ पासूनचे विद्यार्थी आजही संपर्कात आहेत, ही जमेची बाजू आहे. विविध क्षेत्रात त्यांनी यश संपादन केलं आहे. या विद्यार्थ्यांनी मला खूप छान क्षण दिले. शिक्षकाची खरी ओळख त्याचे विद्यार्थी असतात, सतत विद्यार्थ्यांचा

सान्निध्यात राहून शिक्षक मनाने कायम चिरतरुण रहातो, विद्यार्थी हा शिक्षकाचा जणू श्वासच! या सर्वांची अनुभूती त्यातून त्यांचा व्यक्तिमत्व विकास, सामाजिक भान आणि राष्ट्रीय भावना जागवण्याचा प्रयत्न केला. विद्यार्थ्यांनीही त्याला उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. त्यामुळेच ते शक्य झाले. विद्यार्थी शिक्षक या एकाच नाण्याच्या दोन बाजू असून एका शिवाय दुसरी अपूर्ण आहे हे नक्की.

या सर्व वाटचालीत जसे सहकार्यांचे तसेच संघर्षांचेही प्रसंग आले. त्याला सकारात्मक घेवून पुढे जावे लागते आणि तसे केल्यास शेवट नक्कीच गोड होतो.

एखाद्या व्यवस्थेचा तीन दशकांहून अधिक काळ भाग असणे आणि त्यापासून औपचारिकरित्या दुरावण्याची वेळ येणे हा प्रसंग खरोखरच खूप कठीण असतो; पण नोकरीत एक दिवस तो येणारच. आजही मला ते खरे वाटत नाही. आता मनानी हळूहळू ते स्वीकारलेय. एका ऐतिहासिक महत्त्व असलेल्या आणि स्वातंत्र्य चळवळीचे प्रेरणास्रोत असलेल्या महाविद्यालयात काम करण्याची संधी मिळाली हे मी माझे भाग्यच समजते.

महाविद्यालयाने मला खूप काही दिले, ओळख दिली, समाजात एक स्थान दिले, प्रतिष्ठा दिली, त्यामुळेच महाविद्यालयाने मला काय दिले यापेक्षा महाविद्यालयासाठी आपण काय करू शकलो हे मला अधिक महत्त्वाचे वाटते. आज औपचारिकदृष्ट्या मी महाविद्यालयाचा घटक नसेनही मात्र आपण एकमेकांच्या सोबत आहोत हा भावनिक आधारच पुढच्या आयुष्याची शिदोरी असणार आहे. हे सामाजिक बंध आहेत, म्हणूनच आपण आहोत. या संदर्भाने महा कृष्णवर्णीय नेते नेल्सन मंडेलांनी जगाला दिलेला एक सुरेख शब्द उद्धृत करावासा वाटतोय, तो म्हणजे 'उबुंदू' त्याचा अर्थ 'मी आहे कारण आम्ही आहोत.' त्यांनी या शब्दाच्या माध्यमातून आपल्यामागे असलेल्या समाजाची ताकद दाखवून दिली आहे. त्यांना असचं म्हणायचंय 'Be human' be 'उबुंदू'. या अर्थाने मला असा विश्वास वाटतो की यापुढे आपला अनुबंध असाच राहील. महाविद्यालयाच्या उज्वल भविष्यासाठी शुभेच्छा !!!

माजी प्रा. सुरेखा दंडारे-वसेकर

समाजशास्त्र विभाग

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, औरंगाबाद

सेवानिवृत्तांचे मनोगत

दहाव्या वर्गात गेल्यापासूनच कुणीही भेटलं की विचारायचं "मग पुढच्या वर्षी कुठल्या कॉलेजला ?" माझंही उत्तर ठरलेलंच असायचं" गव्हर्नमेंट कॉलेज !" पुढचा शेरेबाजी प्रश्न

ही ठरलेलाच. "अॅडमिशन मिळेल का पण ?"

पुढे १९७३ साली बी.ए. ला. प्रवेश घेऊन अट्टहासानं, भांडून गणित विषय घेतला. त्या अट्टहासाची इतकी चर्चा झाली की आमचे सिनियर्स मी आणि माझी मैत्रीण चित्रा देशपांडे आलो की म्हणायचे, "आलं रे S गणित आलं." बी.ए. ला आमचा १०-१२ जणांचा छान ग्रुप जमला होता, ते आम्ही सर्व अजूनही भेटतो, एकत्र येतो. मी प्राचार्य असतांना एकदा ते सगळेच महाविद्यालयात येऊन गेले. आमच्या ग्रुपच्या त्यावेळच्या मुख्य आवडत्या अॅक्टीव्हिटीज् म्हणजे सायकलवर दूरवर, अगदी दौलताबादपर्यंत फिरणं आणि सकाळचे तास बुडवल्याबद्दल बोलणी मात्र खावी लागली नाहीत. मी गणिताचा तास बुडवायला तयार झाले की सगळेच आपापला तास सोडायला तयार !

शासकीय महाविद्यालयानं माझं व्यक्तिमत्व विकसित केलं, मला माणूसपण दिलं आणि प्राचार्य म्हणून वेळोवेळी ते माझ्या कामातून व्यक्त करण्याची संधीही दिली.

१९६४ साली एम.पी.एस.सी मार्फत निवड होऊन मी या महाविद्यालयात संख्याशास्त्र विभागात रुजू झाले आणि आयुष्यभरासाठी या वास्तूशी, तिथल्या सजीव निर्जिवांशी घट्ट जोडली गेले. तो एक आयुष्यातला माईलस्टोन ठरला.

पुढे १९९१ साली महाविद्यालयात मुर्लीची छात्रसेना (NCC) सुरु करणं हा माझ्यासाठी आणि महाविद्यालयासाठी अत्यंत महत्त्वाचा आणि आनंदाचा क्षण होता. सलग २० वर्ष NCC Officer म्हणून काम करतांना अनेक आव्हानांना सामोरं जावं लागलं. माझ्या मुलांना सोडून कॅम्पला जातांना खरी परीक्षा असे. पण

जिद्द होती, या मुर्लीना NCC च्या अभ्यासक्रमाबरोबर चांगले विचार घायचे, सामाजिक जाणीव त्यांच्यात निर्माण करायची. त्या अनुषंगाने उपक्रम घ्यायचे. त्या उपक्रमांचं ग्रुप कमांडरने जेव्हा कौतुक केलं, तेंव्हा आपण बरोबर मार्गानं जात आहोत हा विश्वास मनाची उभारी वाढवून गेला.

तास घेणं, अभ्यासक्रम पूर्ण करणं ही तर प्रत्येक शिक्षकाची जबाबदारीच असते. पण याशिवाय विद्यार्थ्यांच्यासाठी घेतलेल्या प्रत्येक उपक्रमानं मला आनन्द दिला. मग १९९८ साली विद्यार्थी आणि उद्योग श्रेत्रातल्या अभियंत्यासाठीची कार्यशाळा असो की २०१३ साली महाराष्ट्रातल्या संख्याशास्त्राच्या विद्यार्थ्यांसाठी घेतलेलं "Statistica Workshop" असो की महाविद्यालयात सुरु केलेले Health Centre, वाचनकट्टा यासारखे उपक्रम असोत, या प्रत्येकानं मला अधिक तरुण आणि उत्साही बनवलं.

या सर्वांवर कळस चढवला तो मी प्राचार्य असतांना महाविद्यालयाला 'नेक' चं मिळालेलं 'अ' मानांकन ! महाविद्यालयाचं नाव पुढे नेण्यात आपला हातभार लागला म्हणून आनंद तर झालाच पण एक प्रकारे तृप्त मनानं माझ्या नोकरीची सांगता झाली.

ज्याचा शेवट गोड ते सारंच गोड होत असते, पण हा शेवट जोडलेल्या ऋणानुबंधांचा नाही. या महाविद्यालयाची वास्तू, इथले प्राध्यापक, विद्यार्थी, शिक्षकेतर कर्मचारी या सर्वांशी असलेलं माझं नातं अतूट आहे.

डॉ. कुमुद गोरे-खेडेंकर

माजी प्राचार्य

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, औरंगाबाद

सेवानिवृत्तांचे मनोगत

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, विद्यार्थिनी म्हणून १९७५ ला सुरु झालेला प्रवास फेब्रुवारी २०१८ ला प्राध्यापक म्हणून सेवानिवृत्तीने थांबला या प्रवासातील मनोगत थोडक्यात कसे मांडायचे हा मोठा प्रश्न आहे.

त्याकाळी या महाविद्यालयात प्रवेश मिळणे म्हणजे पालक व पाल्य यांच्यासाठी प्रतिष्ठेचे वाटायचे कारण पहिल्या किंवा दुसऱ्या यादीतच प्रवेश पूर्ण व्हायचे औरंगाबाद शहरात सर्वात प्रथम या महाविद्यालयातील प्रवेश बंद होत त्यानंतर शहरातील इतर महाविद्यालयाचे प्रवेश सुरु होत असत. त्यांत माझे प्राथमिक शिक्षण फारच ग्रामीण भागात झाले. आजही त्या गावात परिवहन महामंडळाची एकच बस येते. पुढे वडिलांच्या बदलीनुसार सतत शाळा बदलत गेल्या. त्यामुळे मला या महाविद्यालयाविषयी तेंव्हापासून खूपच आत्मीयता वाटायची. महाविद्यालयातील तज्ज्ञ प्राध्यापकांच्या मार्गदर्शनामुळे अभ्यासाबरोबर खूप काही शिकले. जडण-घडण झाली याच शिदोरीवर याच महाविद्यालयात आयुष्याची ३५ वर्षे सेवा करायला मिळाली. आयुष्य सार्थकी लागले असे म्हटले तर वावगे होणार नाही.

शिकत असतांना विविध उपक्रमात भाग घेतला. बक्षीसे घेण्यासाठी फक्त या महाविद्यालयाच्या व्यासपीठावर गेले पण तेथे उभे राहून कधीच स्वतःचे नांव सुध्दा सांगितले नाही. याच महाविद्यालयात नंतर १९८३ ते २०१८ पर्यंत रोजच व्यासपीठवरून बोलण्याची संधी या महाविद्यालयाच्या जडणघडणीतूनच मिळाली. तज्ज्ञ प्राध्यापकांनी व्यक्तिगत लक्ष देवून मार्गदर्शन केले. आज सर्वांची नांवे येथे मला देणे शक्य नाही. त्याचा फायदा घेत मी परीक्षेतील संख्यात्मक गुणांच्या यादीबरोबरच कधी व्यक्तिमत्त्वाच्या विकास झाला हे कळालेच नाही. तसेच विद्यार्थ्यांना शिकवतांना कळत न कळत आपण ही खूप गोष्टी शिकतो. त्यातूनच विषयाच्या अभ्यासाबरोबर काही प्रमाणात माणसं ओळखायला मी शिकले. त्यामुळे मला

स्वतःची प्रगती साधता आली. माझ्या आयुष्यात माहेर आणि सासर अशी दोन घरे झाली पण महाविद्यालय मात्र एकच होत. कारण ते माझं महाविद्यालय होतं, म्हणून मी खऱ्या अर्थाने 'भाग्यवंत' आहे.

मी शासनाच्या शाळा व महाविद्यालयात शिकले याचा मला सार्थ अभिमान आहे. काही जण जेंव्हा तुमचं काय शासनाचं कॉलेज आहे. असे म्हणतात तेंव्हा रागही यायचा आणि वाईट ही वाटायचं. या महाविद्यालयाची परंपरा बघा. सध्यातर आम्ही वाईट नाहीत ना ? कारण आम्ही याच महाविद्यालयाचे विद्यार्थी आहोत तेव्हा बोलणाऱ्याचा चेहरा बघण्यासारख्या असायचा. आज खाजगी महाविद्यालयांची संख्या व प्रलोभने वाढली. या महाविद्यालयाची गुणवत्तेची परंपरा कायम आहे. येथे परीक्षार्थी नाही तर विद्यार्थी घडतो हे महत्त्वाचे आहे.

आज महाविद्यालयाविषयी दोन शब्द लिहितांना सुध्दा भावनांचा प्रचंड गोंधळ होत आहे. काय लिहावं, कसं मांडावं हे समजत नाही. कारण हे महाविद्यालय जीवनाचा एक भाग बनलं आहे. घरची जवाबदारी जितक्या प्रामाणिकपणे सांभाळली तितकीच किंबहुना त्यापेक्षा, अधिक जवाबदारी महाविद्यालयात सांभाळली. कारण महाविद्यालयाने जे घडवलं आज त्याच संधीवर जगासमोर ओळख निर्माण करून दिली. ही सतत उपकाराची भावना आहे. म्हणून आजही महाविद्यालयाच्या उपकारातून उतराई होण्यापेक्षा महाविद्यालयाच्या ऋणात राहू इच्छिते.

– डॉ. पुष्पा उतकर भाग्यवंत
माजी मानसशास्त्र विभाग प्रमुख
शा.ज्ञा.वि.महा. औरंगाबाद.

मराठी विभाग

- संपादक -

डॉ. जनार्दन काटकर

- विद्यार्थी संपादक -

कु. राधिका काटकर

(बी.ए. प्रथम वर्ष)

ओळख

आईचे प्रेम आणि बापाचे छत्र नसलेला बराक नावाचा पोर अमेरिकेचा राष्ट्रध्यक्ष होतो.

२७ वर्षे तुरुंगात काढणारे नेल्सन मंडेला दक्षिण आफ्रिकेचे अध्यक्ष बनतात आणि जगाला प्रेम शिकवतात.

कुठलीही शारीरिक हालचाल न करू शकणारे स्टिफन हॉकिंग जग हालवणारे संशोधन करतात.

कॉलेजच्या प्रवेश फीसाठी पैसे नाहीत म्हणून बहिणीचे दागीने गहाण ठेवणारे अब्दूल कलाम राष्ट्रपती पदा पर्यंत पोहोचतात.

चहा विकणारा नरेंद्र नावाचा एक सामान्य पोर भारताचा पंतप्रधान बनतो.

पेट्रोलपंपावर काम करणारे धिरुभाई करोडोंचे साम्राज्य उभे करतात.

रेडीओ वाल्यांनी हाकलून दिलेला अमिताभ भारतीय सिनेमा-सृष्टीचा महानायक होतो.

तर आपण कुठे आहोत ? श्रीमंत माय-बापाची लेकरं आहोत.

- मोहारे कल्याणी संतोष
(१२वी सायन्स)

*****

आवडलेली काही वाक्ये

- वाटेवरून चालताना वाटेसारख वागावं लागतं.
- आपण कितीही सरळ असलो तरी वळणावरून वळावच लागतं.
- ज्यांच्यामुळे मला आयुष्यात त्रास झाला अशा

सगळ्यांची मी ऋणी आहे, कारण त्यांच्यामुळेच मला कसं वागायचे नाही हे चांगलेच कळलेय...

- "चांगली वस्तु" चांगली व्यक्ती' चांगले दिवस" यांची किंमत "वेळ निघून गेल्यावर समजते"

- आशा सोडायची नसते, निराश कधी व्हायच नसतं. अमृत मिळत नाही.... म्हणून विष कधी प्यायच नसतं.

- जर तुमचे डोळे चांगले असतील तर तुम्ही या जगाच्या प्रेमात पडाल पण जर तुमची जीभ गोड असेल तर हे संपूर्ण जग तुमच्या प्रेमात पडेल.

- "चांगली वस्तु, चांगली माणसे, चांगले दिवस" आले की माणसाने "जुने दिवस विसरू नयेत....

- पाणी धावतं.... म्हणून त्याला मार्ग सापडतो.... त्याचप्रमाणे जो प्रयत्न करतो त्याला यशाची.... सुखाची.... आनंदाची वाट सापडते....

- नात्याची सुंदरता एकमेकांच्या चुका स्वीकारण्यात आहे. कारण एकही दोष नसलेल्या माणसाचा शोध घेत बसलात तर आयुष्यभर एकटे राहाल....

- जगातील सर्वात मोठी वेदना म्हणजे आठवण.... कारण ही विसरता येत नाही, अन् त्या व्यक्तीला परत ही देता येत नाही....

- आपल्या आयुष्यात कोण येणार हे वेळ ठरवते.... परंतु आपल्या आयुष्यात कोण यायला पाहिजे हे मन ठरवते....

पण आपल्या आयुष्यात कोण टिकून राहणार हे मात्र आपला "स्वभावाच ठरवतो.

- हे देवा,.... माझा तिरस्कार करणाऱ्या लोकांना दीर्घायुष्य लाहू दे.... आणि

- हे देवा,.... माझा तिरस्कार करणाऱ्यांना माझे यश पाहून जळत राहू दे.

- मोहारे कल्याणी संतोष
(१२वी सायन्स)

*****

पण ! पण ! पण !

प्रथम वर्षाला म्हणतो आपण बालपण
मोठ्यांच्या बोटाला धरून चालतो आपण
इथे आल्यावर भेटतात नविन
मित्र आणि मैत्रिणीपण, मित्र आणि

मैत्रिणीसोबत गप्पा गोष्टी मारत असताना पण,
म्हणतो आपण तुमच्यासाठी काय पण कधी पण
आणि केव्हांपण.

दुसऱ्या वर्षाला म्हणतो आपण तरुणपण
इथे नकळत होते आपल्याला प्रेम पण
आणि तिच्यासाठी करतो आपण कायपण
ती सोडून गेल्यावर म्हणतो आपण
ती नाही तर तिची बहीण दुसरी पण आणि
मित्र विचारतात तिचं काय झालं पण
मग म्हणतो आपण ती दुसऱ्यासोबत गेलीपण,
तरी पण आपण तिच्यासाठी
कायपण कधी पण आणि केव्हांपण.

तृतीय वर्षाला म्हणतो आपण शहाणपण
इथे करतो आपण मस्ती आणि अभ्यासपण
इथे असते आपल्याला करियरचे पण
टेन्शन, आणि ती गेलेली असे म्हणून
तिचपण टेन्शन म्हणून म्हणतो आपण
हे तीन वर्ष संपायलाच नको असते
पण.....

म्हणून कॉलेज सोडून जाताना नकळत येते
आपल्याला रडू पण त्यामुळेच तर
म्हणतो कॉलेज म्हणजे नाही फक्त
शिक्षण ....
कॉलेज म्हणजे नाही फक्त शिक्षण

- राहुल राठोड
(बी.ए. प्रथम वर्ष)

*****

मनातील शब्द

सर जेव्हा वाचले तुमचे
'माहेरच्या वाटेवरून' हे पुस्तक
सरळ आणि चांगल्या मार्गाने
वळले आमचे मस्तक
'सारस्वतांची अक्षरलेणी' हे
तुमचं खरं अक्षरांच लेणं
तुमच्या अलौकिक प्रतिभेतून

उमललेलं जसं देवाघरचं देणं
तुमच्या 'चांदण्यातला प्रवासी मीचा'
झाला मोठा गाजावाजा
भक्तीविना मुक्ती नाही;
सांगे विठू माझा
'मन करा रे प्रसन्न' आणि
लोक काय म्हणतील
या काव्यसंग्रहातील कविता
लोक मनात गुणगुणतील
'स्मरणशलाका' पाऊस आणि
'आभाळ चांदण्यांचं' कविता या भारी
होता माझा भास सखे मधील
तुमच्या कविता वाटतात साक्षात्कारी.

कविता तुमच्या सान्याच खुपच छान
त्यामुळेच तुमचा होतो सगळीकडे सन्मान
तुमची कविता करण्याची पद्धतच न्यारी
त्यामुळेच तुमच्या कविता वाटतात खुपच भारी.
सगळ्या जगाचा आहे तुमचा अभ्यास
कारण तुम्ही घेतला आहे ज्ञान
मिळविण्याचा ध्यास.
मराठी विषयाचे तुम्ही आहात आकाश
असा आहे आमचा सर्वांचाच दृढ विश्वास
लाखात नाहीत तर जगात नंबर एक सर
ते म्हणजे डॉ. जनार्दन काटकर सर !

- कु. सविता जाधव
१२ वी विज्ञान

*****

भाऊ

वाटलं नव्हतं भाऊ मला
इथपर्यंत आणशीन म्हणून !
लहान असताना वाचण्याची
गोडी निर्माण केली भाऊ तू
तूच माझ्यावर प्रेम केले
तूच दाखवली कॉलेज ची पायरी
तूच माझी शब्दाची
आणि प्रेमाची शिदोरी.

भाऊ खरंच वाटल नव्हतं
मला इथपर्यंत आणशील म्हणून !
कॉलेजचा पहिला दिवस असताना
तूच माझ्यासाठी बनला गुरू
तूच आहे माझा भाऊ

जैस्वाल आनंदलाल चंपालाल
इयत्ता १२ (कला)

*****

‘आयुष्य’

आयुष्य म्हणजे खेळ नव्हे,
फुकट मिळालेला वेळ नव्हे,
आयुष्य एक कोडं आहे
सोडवाल तितकं थोडं आहे
म्हणून म्हणते आयुष्यात
येऊन माणसं मिळवावी
एकमेकांची सुख दुःखे
एकमेकांना कळवावी....

बघायला गेलं तर
आयुष्यही खूप सोपं असतं
जगायला गेलं तर
दुःखातही सुख असतं
चालायला गेलं तर
निखारेही फुले होतात
तोंड देता आले तर
संकटही क्षुल्लक असतं
वाटायला गेलं तर
अश्रूत ही समाधान असतं
पचवायला गेलं तर
अपयश ही सोप असतं
हसायला गेलं तर
रडणेही आपलं असतं
बघायला गेल तर
आयुष्यही खूप सोपं असतं...

पंख नाहीत मला पण उडण्याची

स्वप्न मात्र जरूर बघते कमी
असलं आयुष्य तरी भरभरून जगते
जोडली नाहीत जास्त नाती
पण आहेत ती मनापासून जपते
आपल्या माणसांवर मात्र मी
स्वतः पेक्षा जास्त प्रेम करते.

आयुष्य थोडंसंच असावं पण
आपल्या माणसाला ओढ
लावणारं असावं
आयुष्य थोडंच जगाव पण
जन्मो-जन्मीचं प्रेम मिळावं
प्रेम असं द्यावं की
घेणाऱ्याची ओंजळ अपुरी पडावी
मैत्री अशी असावी की
स्वार्थाचंही भान नसावं
आयुष्य असं जगावं की
मृत्युने ही म्हणावं
‘‘जग अजून, मी येईन नंतर’’

– शर्वरी महाजन
(बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

*****

माझ्या अस्तित्वाच्या शोधात

जन्माला आली तरी स्वागत होत नाही.
मुलगी आहे म्हणून आनंद होत नाही.
परक्याचं धन म्हणून वडील उदास होतात,
वंशाचा दिवा नाही म्हणून आई उदास होते.
जन्म घेतला पित्याच्या घरी
मृत्यू येणार पतीच्या दारी
असा कोणता उंबरठा आहे ?
ज्या घरची मीच एक मालकीण खरी.

लग्नाच्या बाजारात उभे राहावे लागते
मुलगी आहे म्हणून टोमणे सहन
करावे लागतात
आई-वडिलांना होते लग्नाची घाई,

सतत वरपक्ष विचारतो लग्न करता का तार्ई ?
 परके धन म्हणता म्हणता
 आपले सुद्धा परक्यासारखं वागतात.
 सासरी गेल्यावर परके तर
 सासरपणालाच जागतात.
 मिळून मिसळून राहते.
 ही तर जन्मापासूनची शिकवण खरी.
 असा कोणता उंबरठा आहे ?
 ज्या घरची मीच एक मालकीण खरी.

लग्न होई थाटात, सासरी येते हसत.
 पैशासाठी मात्र छळली जाते सतत.
 कितीही त्रास झाला तरी, अश्रु गिळून गप्प बसावे लागते,
 कारण म्हणतात ना. सासरी जाताना तोंड
 शिवून जावे लागते.

प्रत्येक वादाचा शेवट असतो
 जा मग तुझ्या बापाच्या घरी
 असा कोणता उंबरठा आहे ?
 ज्या घरची मीच मालकीण खरी

कधी मिळणार मला माझ्या हक्काचे घर
 ज्यातील प्रत्येक गोष्ट माझ्या
 आवडीनुसार होणार,

मोकळा श्वास घेत अभिमानाने
 जगू शकेल मी ज्या घरी
 त्याच घरची असेल मीच
 एक मालकीण खरी
 त्याच घरची असेल
 मीच एक मालकीण खरी...

– प्रणिता प्रभाकर बनकर
 (बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

*****

या क्षणी आठवतेस तू...

न चुकता करावा तुला फोन
 मग उगाचच तु चेष्टा करुन बोलावं
 बोलता-बोलता असाच वेळ निघुन
 जावा...!

या क्षणी आठवतेस तू...
 फोन हाती घेतल्यावर बघावा
 तू पाठवलेला जुनाच एखादा मॅसेज
 बघून मग असाच विचार
 करत बसावं...
 या क्षणी आठवतेस तू...

तुझं नेहमी प्रेमात बोलणं
 माझं मात्र नेहमी रागात
 पण तरीही तुझं शांत बसणं
 या क्षणी आठवतेस तू...

तुझा नेहमीच माझ्याकडे हट्ट
 माझं मात्र नेहमीच रुबाव दाखवणं
 तरीही तुझा माझ्यावर विश्वास असणं
 या क्षणी आठवतेस तू...

डोळ्यातील अश्रुही थांबेना आज
 रुसलेत तेही माझ्यावर
 मीही अश्रुची चादर पांघरणार
 मनावर...
 या क्षणी आठवतेस तू...

– मुकुंद कुनगर
 (बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

*****

प्रवासातला अपूर्ण प्रवास

मित्रानो, आपणा सर्वानाच माहीत आहे की,
 मानव हा विचारविनिमय करणारा प्राणी आहे. त्याच्या
 डोक्यात सतत विचार सुरु असतात. माणसाला कधी मोठे
 होऊन कॉलेजच्या कट्यावर बसायला आवडते आणि खरं
 सांगायच म्हणजे हे सर्व मी माझ्याविषयीच सांगत आहे.
 माझ्याच डोक्याविषयी सांगत आहे. माझ्याच डोक्यामध्ये
 असे विचार सुरु असतात. मी जेव्हा शाळेत १० वीत
 शिकत होते तेव्हा आमचे सर आम्हाला सांगायचे पुढच्या
 वर्षी तुम्ही कॉलेजकुमार/कॉलेजकुमारी होणार तेव्हा
 तुमच्याकडे बॅग नसेल तुम्ही हातातच एक वही आणि
 पुस्तक घेऊन कॉलेजला जाणार नंतर तुम्हीच तुमच्या
 मनाचे मालक असाल आणि तुम्हाला असे आनंदात जीवन

जगायचे असेल तर तुम्ही आता अभ्यास करा तुम्ही अभ्यासाचं बीज पेरा म्हणजे त्याला चांगल्या मार्काची फळे येतील तुम्ही आता सुखाचा त्याग करुन, मेहनत केली तर तुमचे जीवन नक्कीच सुखात घालवता येईल.

माझे समोरील जीवन सुखात जाईल मला कॉलेज जीवन जगायला मिळेल होस्टेलला राहण्याची संधी मिळेल हे सर्व विचार करुन मी अभ्यास केला मी दिवसरात्र एक करुन अभ्यास केला आणि माझ्या या सर्व मेहनतीमुळे माझा १०वीत दुसरा नंबर आला. त्या दिवशी मी खूप आनंदी होते व माझ्यापेक्षा कित्येक पटीने आनंद माझ्या आई-वडील व भावा-बहिणींना झाला होता. खरं म्हणजे या सर्वांच्या प्रोत्साहनानेच मी अभ्यास करत होते आणि हे यश मला त्यांच्यामुळेच मिळाले होते. मी तेव्हाच ठरवले की, आता आपण चांगल्या कॉलेजला अॅडमिशन घ्यायचे आणि खुप अभ्यास करायचा व स्वतः च्या पायावर उभे राहायचे माझ्या मनात औरंगाबादला येण्याचा विचार चालू होता पण मी शेवटी संध्याकाळी आम्ही सगळे जेवायला बसलो आणि वडील व भाऊ चर्चा करू लागले त्यांमध्ये औरंगाबादला अॅडमिशन घ्यायचे हे ठरले पण आईला हे मान्य नव्हते माझी आई म्हणायची माझी मुलगी कधी नातेवाईकांकडे गेली नाही मैत्रीणीच्या घरी २-३ तासापेक्षा जास्त वेळ थांबली नाही आणि हिला औरंगाबादला राहणे म्हणजे तुरुंगात टाकण्यासारखे होईल मला माझ्या मुलीपासून दूर राहायचे नाही असे आई सतत सांगत होती मग सर्वांनी आईला समजावले मीसुध्दा आईला वचन दिले आई मी इथून जशी जाईल तशीच तुला परत आल्यावर मिळेल.

मी माझे संस्कार कधीच विसरणार नाही माझे आई-वडील, बहिण-भाऊ माझ्यासाठी मेहनत करीत आहेत व मला खर्च लावत आहेत. या सर्वांची जाणीव ठेवून मी अभ्यास करीन तुम्हाला कुणी नावे ठेवेल असे मी कधीच वागणार नाही शेवटी ती सोनेरी पहाट उगवली त्या दिवशी मला औरंगाबादला यायचे होते. त्या अगोदर मी खूप खुश होते. पण मी यायच्या दिवशी खूपच नाराज दिसत होते. मी त्या दिवशी काहीतरी मिळवत होते व काहीतरी गमावत होते. मला त्या दिवशी माझे कॉलेज मिळणार होते व त्याच दिवशी मी माझ्या आई-

वडिलांपासून दूर जाणार होते. पण म्हणतात ना, 'काही मिळविण्यासाठी, काही गमवावे लागते'

मी हाच विचार करुन औरंगाबादला आले व मी औरंगाबादला आल्याच्या दुसऱ्या दिवशीच कॉलेजला गेले. तेव्हापासूनच सुरु झाली माझी स्वप्नांतील कॉलेज लाईफ.

मी पहिल्याच दिवशी, पहिल्याच वेळेस आणि सर्वात पहिले म्हणजे ८ वाजताच मी कॉलेजला गेले मला कॉलेजविषयी काहीच माहित नव्हते. मला मामांनी गेटवरच अडविले आणि आयडेंटीकार्ड विचारले मला हेपण माहीत नव्हते की कॉलेजला युनिफॉर्म आहे पांढरा शर्ट आणि जिन्स मला असे वाटले की हा युनिफॉर्म शिक्षकांचा असेल मी त्या मामांना मी नवीन आहे असे म्हटले आणि मी आताच आयडेंटी कार्ड आणायला चालले असे सांगितले व मी आत गेले. मण मला कुठे जावे हे समजतच नव्हते मी एका मुलीला विचारले तारी आयडेंटीकार्ड कुठे मिळते तिने सांगितले झुलॉजी डिपार्टमेंटला मिळते व ती समोर निघुन गेली. पण मला झुलॉजी डिपार्टमेंटच माहीत नव्हते तर आयडेंटीकार्ड कसे घेणार व बाहेर गेले तर मामा परत आत येऊ देणार नाहीत त्यामुळे मी विचार केला आता आयडेंटीकार्ड घेतल्याशिवाय बाहेर जायचे नाही मी समोर-समोर चालत राहिले. मला पांढरा शर्ट आणि ब्लू जिन्स घातलेला मुलगा दिसला मला वाटले सरच आहे मी त्यांना म्हटले सर झुलॉजी डिपार्टमेंट कुठे आहे ? त्यांनी मला मार्ग सांगितला व हसून सांगितले मी सर नाही विद्यार्थी आहे मी म्हटले स्वारी आणि Thank You भैय्या व मी त्या मार्गानेच समोर गेले व मला झुलॉजी डिपार्टमेंट मिळाले मी आत गेले इथे एक मुलगा सिव्हील ड्रेस मध्ये होता आणि मी एका मुलालाच सर म्हटले होते. मग मी आता त्यांना म्हटले भैय्या झुलॉजीचे सर कोणते आहे. ते हसले आणि म्हणाले विद्यार्थी नाही मी शिक्षक आहे. पण त्यांनी माझी स्थिती ओळखली व मला कार्ड मिळवण्यासाठी मदत केली मी दिवसभर फक्त हे कार्डच मिळविले होते असा माझा कॉलेजचा पहिला दिवस गेला.

मला कॉलेजचे गेट व आत गेल्यावर सरळ समोर गेले म्हणजे आपला लेक्चर हॉल लागतो एवढेच माहित

झाले होते मी हॉलमधून बाहेर निघाले म्हणजे पहिले बघायचे मुले कुठून येताना दिसतात व मी सुध्दा तिकडेच जायची कारण तिकडे बाहेर गेट असायचे मला कॉलेजविषयी काहीच माहीत नव्हते त्यावेळी असे वाटायचे की घरी जावे आपण उगीच आलो कॉलेजपेक्षा आपली शाळाच चांगली होती. पण काही दिवसानंतर माझ्या कॉलेजमध्ये ओळखी झाल्या. मग माझा कॉलेजमध्ये जीव रमू लागला मी दररोज लेक्चर करू लागले. अभ्यासही चांगल्याप्रकारे सुरु झाला आता मात्र माझे सर्व कॉलेज ओळखीचे झाले होते. मला आता हेसुध्दा बघायची गरज नव्हती की मुले कुठून येतात. आता मला गेटसुध्दा माहीत झाले होते. मला माझे शासकीय ज्ञान-विज्ञान महाविद्यालय खूप आवडले माझ्या कॉलेजला होस्टेलसुध्दा आहे खूप सुविधा मिळतात. आमच्या होस्टेलच्या वॉर्डन भारंबे मॅडम आहेत. त्या आम्हाला आईप्रमाणेच जीव लावतात. त्या दररोज संध्याकाळी आम्हाला भेटायला येतात. त्या आल्यावर जणू आमची आईच समोर उभी आहे असा भास होतो. त्या वेळ पडली तर आमच्यावर रागावतांतही पण पुन्हा समजावून सांगतात, मला तुमच्यावर रागवायला आवडत नाही. पण रागावल्याशिवाय तुम्हाला समजतच नाही त्यामुळे मला रागवावे लागते. असे त्या सांगतात पण त्या आम्हा सर्वांना स्वतः मुलीप्रमाणे जपतात. अशा या आमच्या मॅडम आहेत.

आमच्या कॉलेजमध्ये खूप सुविधा आहेत, आमच्या कॉलेजची कॅटिन खूप छान आहे. तिथे आम्ही सगळे चहा, पोहे, समोसे, कचोरी घ्यायला जातो आमच्या कॉलेजमध्ये NCC सुध्दा आहे. त्या मध्ये आमच्या कॉलेजचे काही मुले दिल्लीला परेड करण्यासाठी निवडले गेले आहेत माझ्या कॉलेजमध्ये शिकलेले विद्यार्थी सध्या डॉक्टर, इंजिनिअर, वकील अशा पदांवर आहेत मला माझे कॉलेज खूप-खूप आवडते. माझ्या कॉलेजमध्ये गॅदरींगसुध्दा सुध्दा होते. आम्ही सर्व त्यामध्ये सहभागी होतो. आमचे सरसुध्दा खूप छान आहेत ते आम्हाला फक्त पुस्तकात काय आहे तेच नाही तर जगात सध्या काय सुरु आहे. आपण जगाच्या किती समोर किंवा किती मागे आहोत हे सांगतात.

आमचे सर आमच्यासाठी नेहमी तत्पर असतात. माझ्या कॉलेजला कदाचित या सर्वांमुळे 'A' ग्रेड मिळालेला असावा. कारण आमचे कॉलेज आहेच तसे जगात नंबर १ चें ! माझ्या कॉलेजमध्ये गावाकडचा, शहराकडचा कुठलाही विद्यार्थी समाविष्ट होऊ शकतो. माझ्या कॉलेजमधील सर्व शिक्षक वर्ग खूप छान आहे. सर्व मुलांना खूप मदत करतात मग ती पैशांच्या बाबतीत असली तरीही. आमची लायब्ररी खूप मोठी आहे. तिथे मुले व मुलींसाठी खास हॉल आहे. तिथेच आम्ही दिवसभर अभ्यास करतो. तिथेच स्पर्धा परीक्षा केंद्रसुध्दा आहे. तिथेच स्पर्धा परीक्षा देणारे मुले-मुली अभ्यास करत असतात. अशा प्रकारे माझे काही दिवस गेले मग हळूहळू मित्र मैत्रिणी मिळाल्या शिक्षकसुध्दा ओळखीचे झाले. मला पहिले मी नवीन होते तेव्हा असे वाटायचे की, कॉलेजमध्ये सर फक्त लेक्चर घेतील मुलांना समजो अथवा न समजो तसेच निघून जातील मण शासकीय ज्ञान-विज्ञान महाविद्यालयात प्रवेश घेतल्यावर माझा समज पूर्ण गैरसमज ठरला. मला सर्व शिक्षक माझ्या शाळेतल्या शिक्षकासारखेच लाभले त्यात मुख्य म्हणजे आमच्या मराठी विभागाचे मा. काटकर सर हे कवीसुध्दा आहेत त्यांची अनेक पुस्तके प्रसिद्ध आहेत ते ११ वी १२ च्या विद्यार्थ्यांना लेक्चरला नसले तरी पुस्तके देण्याच्या बाबतीत, मराठी विषयाचे ज्ञान देण्याच्या बाबतीत कुठलीही काटकसर ठेवत नाहीत.

कदाचित त्यांच्यामुळेच मला कविता करायला आवडू लागले. मला मराठीचे आकलन होऊ लागले मी माझ्या स्वप्नात माझे मराठीचे सर पाहिले होते. त्याहीपेक्षा कित्येक पटीने छान मला मराठीचे सर मिळाले. सर तुमचे खरंच मनापासून धन्यवाद ! तुमच्यापासून मी लिहायला शिकले आणि आता हा लेखसुध्दा जणू मी तुमच्या प्रोत्साहनानेच लिहिला. सर तुम्ही यानंतरही असेच मार्गदर्शन कराल. अशी मी आशा बाळगते. तुमच्यासारखे सर मिळणं हे आमच्यासाठी खूप मोठं भाग्याचं आहे. मी नक्कीच स्वप्न पाहिल की, मला यानंतरही तुमच्या सारखे सर्व शिक्षक मिळो !

- सविता जाधव
(१२ वी विज्ञान)

*****

आली पतंग उडवण्याची लहर पक्ष्यांच्या जीवनावर कहर !

आज मी खोलीमध्ये अभ्यास करत असताना अचानक एक सुंदर कबुतर माझ्या खोलीच्या दारात येवून पडले. त्याचे पूर्ण शरीर मांझाने गुंडाळलेले होते. त्या कबुतराचा चेहरा बघितल्या नंतर त्याच्या चेहऱ्यावर मला मदत मागण्याचे भाव दिसले. मला असे वाटत होते की, तो मला मदतीची भिक मागत आहे.

मी चटकन उठून त्याच्या जवळ गेलो. तो त्या मांझ्यापासून सुटका करण्यासाठी झटपट करत होता परंतु तो त्या मांझ्यामध्ये जास्तीचाच अडकत गेला. मी त्याला पकडले नंतर हळुवारपणे मांझ्या काढण्याचा प्रयत्न करू लागलो.

मला भिती वाटत होती कारण, कबुतराची सुटका करताना त्याला दुखापत होऊ शकत होती आणि तो मांझ्या हा चायनीज मांझ्या होता. मला चायनीज मांझ्यामुळे या अगोदर झालेल्या घटना माहित होत्या. मी त्याच्या शरिरावरचा पूर्ण मांझ्या काढताना तो शांत राहून मला प्रतिसाद देत होता त्याला समजले होते की मी त्याची मदत करत आहे. मी त्याला मांझ्यापासून सुखरूप मोकळं केले नंतर त्याला पाणी पाजले. तेव्हा मी त्याच्या चेहऱ्यावर आनंद बघत होतो आणि एक प्रकारची भिती ही तो वाचला कारण तो माझ्या खोली जवळ पडला आणि मी त्याची वेळेवर मदत केली. परंतु पुन्हा बाहेर सोडल्यानंतर तो या मांझ्याचा शिकार होणार नाही याची हमी देणारे कोणी नव्हते आणि त्याला आज जशी मदत मिळाली तशी पुन्हा मिळेल याची गॅरंटी नव्हती.

मी त्या कबुतराला हातावर घेतले तेव्हा तो मला घाबरत नव्हता मी त्याला बघितल्यानंतर मला असे जाणवत होते की तो माझे मनापासून आभार मानत आहे. मी त्याला बाहेर नेऊन सोडले तेव्हा तो माझ्याकडे बघून गेला मला त्याच्या डोळ्यांत आनंदाश्रू दिसले मी या घटनेतून एक गोष्ट शिकलो ती म्हणजे तो पक्षी जो माझ्या दारात पडतो त्याला माझी मदत लाभते परंतु असे अनेक

पक्षी असतील ज्यांच्या जीवनात या मांझ्याने कहर केला असेल. या मांझ्यामुळे त्यांना आपले महत्वाचे अवयव जसे पंख, पाय, डोळे, इ. गमवावे लागले असतील. एवढेच नाहीतर त्यांच्या जीवावर बेतले असेल.

आज तो पक्षी वाचला परंतु असे अनेक पक्षी असतील जे या मांझ्यामुळे अडकून रोडवर, नदीमध्ये विहिरीमध्ये किंवा अन्य निर्जनस्थळी पडल्यानंतर त्याची मदत कोण करणार ? तो मांझ्या त्यांच्या जीवावर बेततो. एवढेच नाहीतर अनेक वेळेस आपण बघतो हा मांझ्या माणसाच्या जीवावर सुद्धा बेतला आहे.

आपल्याला माहित आहे पक्षी हे आपल्या पर्यावरणाचा समतोल राखतात. पण मांझ्यासारख्या अनेक कारणामुळे पक्ष्यांच्या संख्येत घट होत आहे. वृक्षतोड पण वाढत आहे त्यामुळे प्रदूषण वाढत आहे, अनेक रोग निर्माण होत आहेत, कधी पाऊस पडतो, कधी पडत नाही, ऋतुचक्र बदलत चालले आहे. उन्हाचा तडाका, आपण आपलेच नुकसान करत आहोत.

आपल्याला आपले भविष्य वाचविण्यासाठी काही उपाय करायला पाहिजेत. जसे वृक्षारोपण, पक्ष्यांसाठी घरटे, दाणे दिले पाहिजे आणि मुख्य म्हणजे चायनीज, माझ्याचा उपयोग टाळायला पाहिजे. पतंग उडविताना आपल्याला आनंद होतो परंतु तो आनंद दुसऱ्याला दुःख दिल्यामुळे आपण घेतोय म्हणून पक्ष्यांच्या जीवनावर कहर ओढू नका. पर्यावरणवादी बना.

- अमोल गजानन पिसलवार
(बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

*****

स्वातंत्र्य मिळालं पण कोणाला... ?

बऱ्याच वेळेस मला असा प्रश्न पडतो, स्वातंत्र्य मिळालं पण कोणाला... ? या पुरुषप्रधान समाजाला, तुम्हाला वाटत असेल आज स्त्रियांनी प्रत्येक क्षेत्रात प्रगती केली आहे मोठमोठ्या पदापर्यंत गेलेल्या स्त्रिया आपणास दिसत आहेत, मग हा समाज पुरुषप्रधान राहिलाच

कुठे... ?

पण एखादी मध्यमवर्गीय समाजातील स्त्री आपणास दिसते. एकटी नव्हे, तर संपूर्ण कुटुंबासह तिचं आयुष्य म्हणजे फक्त कुटुंबासाठीच असतं, पण एवढे करुनही तिला नवऱ्याकडून हवा तो मान-सन्मान मिळेलचं याची शाश्वती नाही.

अहो... एवढेच काय तर, एखादी कमावती स्त्री बघा ती कमावते घर चालण्यासाठी, नवऱ्याला मदत म्हणून, पण स्वतःच्या अस्तित्वासाठी किंवा स्वतःची ओळख म्हणून नोकरी करणारी क्वचितच सापडेल. आपल्यापेक्षा उच्च पदावर काम करणारी बायको पुरुषांना आवडत नाही, त्यात त्यांना स्वतःचा कमीपणा वाटतो मग याला तुम्ही काय म्हणाल ?

आजही स्त्री पारतंत्र्यात वावरते, नवऱ्याच्या आधिपत्याखाली जगते, नवऱ्याशिवाय तिला अस्तित्त्वच नाही. नवऱ्याशिवाय जगणाऱ्या स्त्रीला आपल्या समाजात चांगले स्थान दिले जात नाही. असे का ? तीही एक नागरीक आहे. तिलाही इतरांप्रमाणे संपूर्ण हक्क आहेत. तिलाही मन आहे, या सामाजिक पोलादी चौकटीतून मुक्त होवून जगण्याची इच्छा आहे. या स्वातंत्र्याची अनुभूती तिलाही घ्यायची आहे.

समाजात स्त्रियांवरती होणाऱ्या अन्यायाचे कारण काय ? ती एक मनुष्य आहे या नजरेने तिला हा समाज पाहत नाही ती एक प्रतिस्पर्धा मानली जाते. 'पूर्वी चुल आणि मुल' इथपर्यंत मर्यादित असणारी स्त्री आज संपूर्ण क्षेत्रात आपले पाय टाकते. पण हा स्वार्थी समाज तिला पुढे जाऊ देत नाही.

एखाद्या स्त्रीवरती अन्याय झाला तर दोषी ती स्त्री ठरते, समाज तिला चांगल्या नजरेने पहात नाही कारण तिने आवाज उठवलेला असतो न्यायासाठी, तिच्या हक्कासाठी. मोठ-मोठ्या शहरात कदाचित न्यायही मिळेल, परंतु खेड्यापाड्यामध्ये रोज कितीतरी स्त्रियांवरती अन्याय होताना आपणास दिसतात. जे की आपणास माहिती नसतात.

हरियाणासारख्या राज्यात आजही खुलेआम स्त्रियांवरती अत्यचार होतात. तिथे आजही स्त्रियांना चुल आणि मुल एवढीच मर्यादा आहे. अशावेळी एखादी, स्त्री

आंतरराष्ट्रीय पातळीपर्यंत स्वतःचे नाव कमावते, आदर्श ठरते, पण का तिच्यासारखी एखादी दुसरी स्त्री तयार होत नाही ? आजच्या काळात स्त्रीला मुक्त होण्याची गरज आहे, या सामाजिक विळख्यातून मोकळा श्वास घेण्याची गरज आहे.

या एकविसाव्या शतकात, विचार बदलण्याची गरज आहे, स्त्री समाजाचे भवितव्य आहे, हे जाणण्याची गरज आहे, काळासोबत चालतेय ती, तिला चालू देण्याची गरज आहे, प्रगतीपथावर नेईन देशाला, तिला फक्त समजण्याची गरज आहे.

- शालीनी राजू वाघ
(बी.ए.तृतीय वर्ष)

*****

मैत्री

आपली चूक कबूल करून
मनात राग न धरता

परत पहिल्या सारखीच राहते
ती मैत्री.

हजार शब्द सांगत नाहीत
ते एकाच शब्दात कळवते
ती मैत्री

कितीही वादळ आली तरी
खंबीरपणाने

आपल्या सोबत राहते
ती मैत्री

आपल्यातलं आपलं माणूस
अचूक ओळखून

आपलेपणानं आपलेपण जपणारी
ती मैत्री

शब्दही न बोलता
अबोल साथ करते,
ती मैत्री.

खूप व्याप असतानाही
आवर्जून आठवण काढते

ती मैत्री
आणि वयाचं अंतर

न बाळगता
एकमेकांना समजू शकते
ती मैत्री

– शालीनी राजू वाघ
(बी.ए. तृतीय वर्ष)

*****

‘माहेरच्या वाटेवरून’ एक भावसंपन्न कवितासंग्रह

महाविद्यालयामध्ये प्रवेश घेतला. मुर्लीच्या वसतिगृहात वास्तव्यासाठी आहे. जेमतेम दोन ते तीन दिवसानंतर महाविद्यालयात बी.ए. प्रथम वर्षाचे तास सुरु झाले. कोणते तास कोणत्या वर्गामध्ये होणार होते हे तर वेळापत्रकामध्ये दिलेले होतं. त्या वेळापत्रकानुसार महाविद्यालयामध्ये आले. सर्व काही नवखं वाटत होत. सर्वजण मला नवीनच वाटत होत. वेळ झाली तास सुरु झाले. तासामागून तास होऊ लागले.

त्याचप्रमाणे मराठीचा तास सुरु झाला. तो माझ्या प्रथम वर्षाचा पहिला मराठीचा तास होता. सर वर्गामध्ये आले त्यांनी जनार्दन काटकर सर असा परिचय करून दिला. ते काटकरसर म्हणाले की स्वतःला बरं वाटलं कुणीतरी आपलं वाटलं कारण माझं आडनाव देखील काटकर असे आहे. सर्वांना त्यांनी एक कविता शिकवली आणि कविता शिकवतांना ते म्हणाले माझे पण कवितासंग्रह आहेत. अस म्हणताच अस वाटले की आपल्या माणसाचे पुस्तके कधी वाचल. कारण मला तशी वाचनाची आवड देखील आहे. तास संपला.

सरांबरोबरच मराठी विभागामध्ये सरांना विचारलं आणि सरांकडून ‘माहेरच्या वाटेवरून’ हा कवितासंग्रह घेतला आणि त्याचे वाचन केले. मनाला मोहून टाकणारे होते ते. पुस्तकावर लेख लिहायलाच हवा असे मनातून वाटलं आणि लेख लिहायला सुरुवात केली बघता बघता संपूर्ण लेख लिहून काढला.

संसारात येती बाई
प्रसंग हे घनघोर
कधीही तोडू नकोस

तुझ्या मर्यादांचा दोर
धीर धरावा प्रसंगी
बसू नकोस रडत
सत्याने वागणाऱ्याला
कोणी नसते नडत

कठोर प्रसंगातही
सोडू नको कधी सत्व
तहान पाण्याइतकं
वाटाव तुझ महत्व

एक बाप जेव्हा, आपल्या लेकीला सासरी पाठवतो, तेव्हा जाताना सांगतो की संसारात अनेक कठीण प्रसंग, संकटे येत असतात तेव्हा तू तुझी मर्यादा कधीही सोडू नकोस. संकट आल्यानंतर रडत बसू नकोस, हताश होऊ नकोस. खरे वागणाऱ्याला कोणीही नडत नसते. कठीण प्रसंगात सत्व सोडू नकोस. तहान लागल्यावर पाण्याचे जेवढे महत्व वाटते तेवढे तुझे महत्व वाटले पाहिजे. अशी वर्तणूक सासरी ठेव तेव्हा आपल्या बापाला प्रत्युत्तर देताना ती म्हणते...

मनी तेवत ठेवीन
तुमच्या विचार ज्योती
चिती जपून ठेवीन
तुमचे संस्कार मोती

असे संसार कठीण
त्याला करीन मी सोपा
जशी काट्या बाभळीला
विणे सुगरण खोपा

सुखाच्या या संसारात
आम्ही आनंदाने राहू
गोड संसाराचं गाणं
दोघं मिळूनच गाऊ

या वरील कडव्यातून लेक बापाला म्हणते तुम्ही सांगितलेले विचार सतत तेवत ठेवीन आणि सतत त्याचे पालन करीन. दुसऱ्या कडव्यात लेक परत म्हणते संसार कितीही कठीण असला तरी त्याला सोपं करण्याच काम मी करीन. जसे काट्याच्या बाभळीवर सुगरण आपला खोपा विणत असते त्याचप्रमाणे मी माझा संसार नात्याने विणेन आणि विणलेल्या संसारात मी आणि माझा पती

आम्ही दोघे आनंदाने राहू त्यामध्ये गोड संसाराचं गाणं
आम्ही गाऊ. अशाप्रकारचे आश्वासन आपल्या बापाला
देते. लेकीने हे आश्वासन दिल्यानंतर बाप परत लेकीला
म्हणतो की,

संकटात कर फोन
नको मारू कधी मन
तुझ्यासाठी साठवून
ठेवला कण न कण

तो बाप लेकीला म्हणतो तुला कोणतेही संकट
आले तर घाबरून न जाता, स्वतःच मन न मारता मला
फोन कर तुझ्यासाठी मी धावून येईल सर्वकाही
तुझ्यासाठीच आहे. लहानपणापासून तुला तळहाताच्या
फोडाप्रमाणे जपलं, तुला काळजाचा तुकडा म्हणून
सांभाळलं, अंगणात वाढवलं तुला. अंगणाची आठवण
होताच बाप म्हणतो...

निष्पाप चिमणीपरी
अंगणात नाचलीस
तुझ्या मधाळ स्मृतींनी
काळजात साचलीस

एखाद्या पाखरासारखं भुरकन उडून जातीय
पोरी जा पोरी जा. निष्पाप चिमणीसारखी राहिलीस,
अंगणात तुझ्या त्या गोड आठवणी काळजात साचल्यास
तुझी खूप-खूप आठवण येईल मला. बापाला परिस्थिती
आठवते तेव्हा बाप म्हणतो.

गरीबीत वाढलीस
कधी केला नाही हट्ट
खुशीत जा सासरला
मनाला करुन घट्ट

बापाची परिस्थिती गरीबीची होती त्यामुळे ती
गरीबीतच मोठी झाली. परंतु तिने कशाचाही कधीही हट्ट
केला नाही. तेव्हा बाप म्हणतो तू खुशीत सासरला जा.
काय वाटत असेल त्या बापाला ? त्याच मन काय म्हणत
असेल तरी स्वतःला सावरून पोरीला वाटेला लावतो
आणि एका कोपऱ्यात जाऊन धायमोकलून रडतो तेव्हा
जाता-जातालेक बापाला म्हणते.

सदा लावीन कपाळी
तुमच्या पायाची माती

माझ्या कृतीने भरेन
गर्वाने तुमची छाती

लागती गोड शहाळे
उंच उंच या माडाला
कशा येतील लिंबोळ्या
सांगा आंब्याच्या झाडाला

बाबा तुम्ही रडू नका मी सासरी काहीही वाईट
कृत्य करणार नाही. सदा चांगल्या गोष्टीचे आचरण मी
करेन. तुमच्या पायाची माती सतत कपाळाला लावीन. मी
असे काम करेन की तुमची मान गर्वाने वर राहिल. तुम्ही
माझ्यावर जसे संस्कार केले तसेच वर्तन माझ्याकडून
होईल. जसे माडाला गोड शहाळे लागतात तसेच होईल
तुम्ही सांगा बर आंब्याच्या झाडाला आंबेच येणार
लिंबोळ्या कशा येतील. तिला अस म्हणायचं की, जसं
मला तुम्ही शिकवलं तसचं मी वागेन. सासरला जाता
जाता म्हणते...

शब्द देते हा तुम्हांला
मी जातेसमयी आज
पाया पडताना मला
नाही वाटणार लाज

सदा जपून ठेवीन
तुमच्या स्मृतींचा ताज
गहिवरले मन हे
निरोप घेताना आज

जपलं हो तुम्ही मला
तळहाती फोडावाणी
घेता निरोप होतंय
काळजाचं पाणी पाणी

प्रत्येक मुलगी ही सासरी जात असताना
माहेरची आठवण काढत असते आणि रडते. दुःखमय
शब्दांत ती कवितेच्या वरील कडव्यांमधून आपल्या
अंतरमनाच्या भावना व्यक्त करते. ती बापाला म्हणते मी
तुम्हांला जाता जाता सांगते की मी कधीही पाया पडताना
माथा टेकायला लाजणार नाही. सदा वाकून नमस्कार
करेन. सतत तुमच्या आठवणीचा ताज मी जपून ठेवीन हे
सर्व काही बोलताना मन हे गहिवरून येतय माझं. तुम्ही
मला किती हो जपलं जस की तळहाताच्या फोडाप्रमाणे हे

सांगत असताना माझ्या काळजाचं अक्षरशः पाणी पाणी
होत आहे. तेव्हा बाप लेकीला म्हणतो..

बापलेकीच हे नातं
निर्मळ, प्रेमळ, गोड
अनमोल या नात्याला
असे काळजाची ओल

कवीने खरच मनमोहक काव्यरचना केली आहे.

किती सुंदर रितीने बापलेकीचं प्रेम, भावना, नातं व्यक्त
केलं आहे. ते म्हणतात बाप आणि लेकीचं नातं हे खरंच
किती खोल असतं ना खरच या नात्याला किती ओलावा
असतोना पण हे मनाला कुठेतरी खटकतं. खरंच ज्यांना
मुलगी आहे त्यांनाच बापलेकीच प्रेम कळणार. ज्यांनी
जन्म दिला त्यांनाच अनुभूती येणार. ज्या बापाने मुलीचा
जन्म होण्याअगोदरच तिचा विनाश केला असेल त्याला
काय कळणार लेकीच सुख. बापलेकीच नातं हे अनमोल
असत त्याचं कोठेही, कोणीही मोल करू शकत नाही. या
नात्याला काळजाची ओढ असते. दोन्ही जीवाला एक
ओलावा असतो. एक ओढ असते. लेक बापाला शेवटी
म्हणते....

पुत्र नि कन्या समान
मानती सारेच जर
पतीसाठी का सोडते
मुलगी स्वतःचं घर

खरंच हा प्रश्न साहजिकच पडतो सर्वजण मुलगा आणि
मुलगी समान मानतात तर मुलगीच का सासरी जाते
मुलाला का पाठवत नाही ? मुलीलाच का माहेर सोडाव
लागतं ?

राधिका अशोक काटकर
(बी.ए.प्रथम वर्ष)

*****

आनंदाचे क्षण सोडू नका

प्रत्येकाच्या आयुष्यात दुःख तर
नेहमीच असतात
पण खूप कमी आनंदाचे क्षण
येतात त्यांना कधीच विसरू नका...
ते क्षण अनमोल असतात

आणि त्यांना जगायला विसरू
नका. स्वतःच्या दुःखांना
विसरून दुसऱ्यांच्या आनंदात
सहभागी होण्यास
विसरू नका ...

दुःख आणि सुख हे एका
नाण्याच्या दोन बाजू आहेत
दुःख आले तर त्यांच्याप्रमाणे
सुख येणारच हे कधीच
विसरू नका...

आणि हो अपयशानंतर
यश येणारच जीवन
चक्र हे विसरू नका...
मनात खूप काही असलेल्या
वेदना. दुःख मनातल्या मनात
साठवू नका त्या नेहमी
व्यक्त करण्यात
अश्रुदारे आणि शब्दांच्या
रुपांत व्यक्त करण्यास
विसरू नका...

अश्विनी शंकरराव सरोदे
(बी.ए. द्वितीय वर्ष)

*****

जेष्ठांची छाया हसायचे विसरू नये

मनातल्या व्यथावेदना
आतल्या आत दाबू नये
योग्य वेळी व्यक्त होण्यास
स्वतःला रोखू नये...

दाटलेल्या भावनांना
साचलेल्या दुःखाला
अश्रू होऊन वहावे...
शब्दरूप द्यावे.

आत्मसमजूत घालून
स्वतःलाच शिणवू नये

कोंडमारा होण्याइतके

एकांतात रडू नये

मनाने उभारी घेण्याइतके

जेव्हा काहीच घडत नसते

तेव्हा कोणत्या आशेवर जगावे

असे जरूर वाटत असते...

नाना विचारांच्या भाऊगर्दीत

कधी आपण एकटेच असतो

त कधी याच एकटेपणात

विचारांचा गोंधळ माजतो.

कधी स्वतः हून ओढवतात

कधी दुसऱ्यांकडून लादली जातात

दुःखे ही दुःखेच असतात

आपापल्या परीने सतावतात

तरीही उद्याच्या चिंतेत

आजचा आनंद गमावू नये

आजचा दिवस उदास म्हणून

हसायचे विसरू नये...!

विजय अशोक गोविंदवाड

(बी.ए. प्रथम वर्ष)

*****

क्षणचित्रे

रा.से.यो. आणि राज्य महिला आयोग आयोजित राष्ट्रीय परिषदेचे उद्घाटन करतांना मा.श्री. हरिभाऊ बागडे, मा.श्रीमती विजयाताई रहाटकर, मा. नवेली देशमुख, प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे, डॉ.डी.डी. गायकवाड, डॉ. अर्चना चापोलीकर व डॉ. लक्ष्मण मस्के

गंधर्व संगीत महोत्सव उद्घाटन प्रसंगी विभागीय आयुक्त मा.डॉ. पुरुषोत्तम भापकर, मा.आमदार अतुलजी सावे, महापौर मा. नंदकुमारजी घोडले, मा.पं. नाथराव नेरळकर, मा.पं. विजय देशमुख, मा.डॉ. उन्मेष टाकळकर, मा. राजेशजी सरकटे, प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे, संगीत विभागप्रमुख डॉ. वैशाली देशमुख आणि प्रा.डॉ. सुजाता व्यास

नूतन प्राचार्यांचे स्वागत : प्राचार्यपदाचा कार्यभार डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे यांना हस्तांतरित करतांना माजी प्राचार्य डॉ. कुमुद-गोरे-खेडेंकर

नवरस वार्षिकांक २०१६-१७ चे प्रकाशन करताना प्रमुख अतिथी मा.डॉ. प्रभाकर बुधवंत (पोलिस अधीक्षक)

संस्कृत विभाग

- संपादक -

डॉ. पंकजा वाघमारे

- विद्यार्थी संपादक -

कु. गिरिजा गोळे

(बी.ए. द्वितीय वर्ष)

सूर्य

विश्वातील प्राचीनतम वेदग्रंथात सूर्याच्या विषयाबद्दल अनेक ऋचा (मन्त्र) विद्यमान आहे व सुर्योपासना तर भारताची प्राचीन धराहर आहे. वेदांतील गायत्रीमन्त्र सुर्यप्रार्थनापरक आहे, ज्यात साधक-उपासक सवितादेवांशी 'धी' (प्रज्ञा) प्राप्तिची महत्त्वाची इच्छा करतो. सविता/सावित्री तर सूर्याच्या सृजनकर्त्याच्या रूपात शक्तिरूप आहे.

'ऋतु मर्तेषु दृजिना च पश्यन्॥' ऋग्वेद (६।५।१२) अर्थात 'सुर्य मनुष्यांच्या चांगल्या वाईट कृत्यांना बघतो'. सुर्याला वेदात स्थावर व जंगम-सृष्टिचा आत्मा सांगितले आहे.

'सुर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च' । ऋग्वेद (७।६३।१४)

'नुनं जनाः सुर्येण प्रसुता अयन्नर्थानि कृणवन्नपांसि।'

अश्याच प्रकारे सूर्य-स्नानाचे फायदे खालीलप्रमाणे :-

सूर्यतापः स्वेदवहः सर्वरोगविनाशकः ।

मेदच्छेदकरश्चैव बलोत्साविवर्धनः ॥

दद्रुविस्फोटकुष्ठघ्नः कामलाशोथनाशकः ।

ज्वरातिसारशुलानां हारको नात्र संशयः ॥

कफपित्तोद्भवान् रोगान् वातरोगांस्तथैव च ।

तत्सेवनान्नरो जित्वा जीवेच्च शतदां शतम् ॥

सुर्याचे एक नाव सप्तर्षि सुद्धा आहे, जो सूर्याच्या सात रश्मिंचा द्योतक आहे. प्राचीन ऋषि-मुनिंची सुर्योपासना आणि 'आरोग्यं भास्करादिच्छेत्' इत्यादी वचनांनी सिद्ध होते की सुर्यापासून स्वास्थ्य लाभ होतो.

सूर्याची किरणे सात रंगांची असून ती याप्रमाणे आहेत तसेच त्यांचे वैद्यकीय लाभ खालीलप्रमाणे:

नाव	संकेत	प्रभाव
जांभळा	जां	शीतल, लाल कणांचा क्षयरोगनाशक, सुखनिद्रकारक
पारवा	पा	शीतल, पित्तज रोगनाशक, पौष्टिक, शांतिकारक
निळा	नि	शीतल, पित्तज रोगनाशक, ज्वरनाशक, त्वचा व मस्तिष्क रोग नाशक
हिरवा	हि	शमशीतोष्ण, वातजरोग नाशक, रक्तशोधक
पिवळा	पि	उष्ण, कफज रोगनाशक, हृदय व उदररोगनाशक
नारंगी	ना	उष्ण, कफज रोगनाशक, मानसिक शक्तिवर्धक, बुद्धिविकासक
लाल/तांबडा	तां	अति उष्ण, कफज रोगांचा नाशक, उत्तेजक, फक्त बोहेरील उपयोगाकरिता उदा: मालिश

रंगाची तरंग दैर्घ्य व आवृत्ति वेगवेगळ्या आहेत. त्यामुळे यांचा प्रभाव देखील वेगवेगळा आहे. गति व प्रकृतिनुसार हे रंग वेगवेगळ्या रोगांना दूर करतात. अश्याप्रकारे रंगांच्या उपयोगानुसार चिकित्सा केली जाते, त्याला रंगचिकित्सा (Chromo pathy) म्हणतात.

अशाप्रमाणे रंगाचा व सूर्याचा आपल्या स्वास्थाची दीर्घ संबंध आहे. अश्याप्रकारे सुर्य व सुर्याचे रंग आपले आरोग्य सुधारण्यास मदत करतात. अश्याच प्रकारे गान्धर्व-वेदात सात स्वर सांगितले आहे. याच सात स्वरांच्या मिश्रणाने सर्व रागांचा विकास व स्वरूप निर्धारित झाले आहे. याने शरीर व स्थास्थ्याला बल मिळते. या सात स्वरांचे नाव याप्रमाणे : सा, रे, ग, म, प, ध, नि.

सा (षड्ज) - नासिका, कण्ठ, उर, तालु, जिह्वा आणि दात या सहा स्थानांपासून उत्पन्न झाल्याने याला षड्ज म्हणतात. अन्य सहा स्वरांच्या उत्पत्तिच्या आधार असण्यावरून देखील याला षड्ज म्हणतात.

याचा स्वभाव थंड, रंग गुलाबी आणि स्थान नाभि-प्रदेश आहे. या स्वराची देवता अग्नि आहे. हा स्वर पित्तज रोगांचे शमन करतो उदा: मोराचा स्वर षड्ज असतो.

रे (ऋषभ)- नाभिपासून उत्पन्न वायु जेव्हा कण्ठ आणि शीर्ष यांना स्पर्श करून ध्वनि निर्माण करतो त्याला ऋषभ म्हणतात.

याची प्रकृती शीतल व शुष्क, रंग हिरवा व पिवळा मिळलेला आहे तसेच स्थान हृदय-प्रदेश आहे. याचा देवता ब्रह्म आहे हा स्वर कफ व पित्तप्रधान रोगाचा शमन करतो. उदा :

ग (गन्धार) : नाभिपासून उठून वायू जेव्हा कण्ठ व शीर्ष यांना स्पर्श करून नासिकेच्या गन्धाने युक्त होऊन निघतो, त्याला गन्धार म्हणतात. याचा स्वभाव थंड, रंग नारंगी व स्थान फुफुसात आहे. या स्वराची देवता सरस्वती आहे. हा स्वर पित्तज रोगांचे शामक करतो. उदा : बकऱ्याचा स्वर गन्धार आहे. (मध्यम) म - नाभिपासून

उठून वायू जेव्हा उर-प्रदेश व हृदयाला स्पर्श करून नाद निर्माण करतो त्याला मध्यम स्वर म्हणतात. याचा स्वभाव शुष्क, रंग गुलाबी व पिवळा मिश्रित असून स्थान कण्ठ आहे. याची प्रकृति चंचल आहे. या स्वराचे देवता महादेव आहे. हा वात व कफ-रोगांचा शमन करतो. उदा : कावळा मध्यम स्वरात बोलतो.

प(पंचम) - नाभि, उर, हृदय, कण्ठ आणि शीर्षया पाच स्थानांचा स्पर्श करण्याच्या कारणावरून या स्वराला पंचम म्हणतात. सात स्वरात पाचव्या स्थानावर असल्यामुळे सुद्धा याला पंचम म्हणतात.

याची प्रकृति उत्साहपूर्ण, रंग लाल आणि स्थान मुख आहे. याची देवता लक्ष्मी आहे. हा स्वर कफ-प्रधान रोगांचा करतो. उदा: कोकिलेचा स्वर.

ध (धैवत)-पूर्वीच्या पाच स्वरांचे अनुसंधान करणारा हा स्वर मनाला प्रसन्न तसेच उदासीन दोन्ही बनवतो. याचे स्थान तालु (टाळु) आहे व देवता गणेश आहे. हा स्वर पित्तज रोगांचा शमन करतो. उदा: बडकाचा स्वर.

नि(निषाद)- हा स्वर आपल्या तीव्रतेने सर्व स्वरांना दाबून (टाकतो) देतो, त्यामुळे याला निषाद म्हणतात. याचा स्वभाव थंड-शुष्क, रंग काळा व स्थान नासिका आहे. याची प्रकृति उत्साहवर्धक व आल्हादकारी आहे. याची देवता सूर्य आहे. हा वातज रोगांचे शमन करतो. उदा: हत्तीचा स्वर.

*****

कुमारमंगलम् कालिया
बी.ए. तृतीय वर्ष

कालिदासः ।

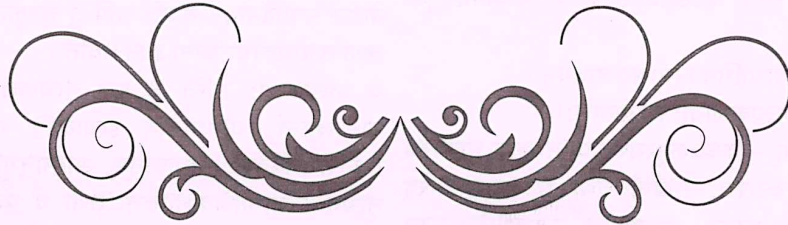
व्यासवाल्मिकयोः अनन्तरं भारते एकः महाकविः अभवत्... सः कालिदासः । न केवलं संस्कृतवाङ्मये अपि तु जगति सर्वस्मिन् साहित्यक्षेत्रे कविकुलगुरुः कालिदासः अद्वितीयः । कालिदासस्य कालसम्बन्धिन्ः नैकाः कथाः प्रचलिताः । किन्तु प्रमाणाभावेन निश्चितीकरणम् अशक्यम् । किन्तु विचारमन्थनानन्तरं ख्रिस्तजन्मात् प्रथमतः सप्तशतकपर्यन्तं कालिदासस्य कालः अवर्तत इति मन्यन्ते ।

कालिदासेन शाकुन्तलं, मालविकाग्निमित्रं तथा च विक्रमोर्वशीयम् एतानि नाटकानि त्रीणि एवं मेघदूतम्, ऋतुसंहारः, कुमारसम्भवम् तथा च रघुवंशम् एतानि चत्वारि काव्यानि अपि रचितानि । उज्जयिन्यां कालिदासेन स्व-आयुषः बहुकालः व्यतितः भारते प्रवासः च कृतः । साहित्यस्थं हिमालयवर्णनं तु प्रत्यक्षीभवति सृष्ट्यानां कृते । वेदादि वाङ्मय, वेदान्तादीनि शास्त्राणि तथा च वैद्यकशास्त्रं, खगोलशास्त्रादीनि भौतिकशास्त्राणि अपि ज्ञातवान् कालिदासः ।

भारतीयसाहित्यरसिकानां मुकुटमणिः एषः कालिदासः विदेशेषु अपि माननीयः इंडियन शेक्सपियर इति उपाधिना सम्मानितः कालिदासः सर वुड्ल्यम् जोन्सद्वारा । जर्मनस्थेन कविना गटेमहोदयेन कालिदासस्य शाकुन्तलस्य स्तुतिः कृता । प्रा. लासेनेन अपि कालिदासस्य कृते स्तुतिपुष्पाणि गीतानि । धन्या खलु कालिदासलेखनी धन्यः च कालिदासः ।

*****

कु. रोहिणी लाखोले
बी.ए. द्वितीय वर्ष

क्षणचित्रे

राष्ट्रीय सेवा योजना आणि राज्य महिला आयोग यांच्या तर्फे आयोजित राष्ट्रीय परिषदेत शोध निबंधांचे प्रकाशन करतांना मान्यवर

माजी प्राध्यापक स्नेहमीलन कार्यक्रम

प्राचार्य डॉ. कुमुद गोरे-खेडेंकर यांचा सेवा गौरव

प्राचार्य डॉ. कुमुद गोरे-खेडेंकर यांचा संख्याशास्त्र विभागाकडून सेवा गौरव

डॉ. पुष्पा भाग्यवंत यांचा सेवागौरव

हिंदी विभाग

- संपादक -

डॉ. भगवान कांबळे

- विद्यार्थी संपादक -

संकल्प कांबळे

जिंदगी

जिंदगी, कितना खूबसुरत शब्द है। जो हमारे होने का एहसास हमें पलपल में करके देता है। जिंदगी इसे हम जिते तो है मगर कैसे, खुशी से दुःख में या खुल कर। कहने को तो खुशी, मजा, प्यार, सुकून सारी बातें जिंदगी में हो, तो वो जिंदगी है। मगर क्या वो एहसास वाकई आपके जिंदगी में है? जो आप चाहते हैं। कहने को दोस्त, राजे की जिंदगी, रिश्ते, थोडासा मजा सब है, पर क्या आप अपने आप को ढूँढ चुके हैं। है की, जिंदगी लंबी नहीं बड़ी होनी चाहिए चाहो तो वक्त के लिये ही सही, मगर खुल कर जिनी चाहिए। एहसास के साथ अपनी जिंदगी को खुलकर जिये, जो आप चाहते हैं वो ही कीजिए जिंदगी की असली खूबसुरती वही होती है, जहाँ आपको आपका एहसास ले आता है। जिंदगी !

मृणाल भगवान कांबळे
(बी.एस्सी.द्वितीय वर्ष)

*****

“जिंदगी ज्यादा खूबसूरत लगाती”

बंगले में रहने वाले अमीर से ज्यादा झोपड़े में रहनेवाले गरीब को देखिये,

जिंदगी ज्यादा, खूबसूरत लगती है, किस्मत की सेवा करने से अच्छा योग्यता को अपने हाथ में रखिए जिंदगी ज्यादा खूबसूरत बनती है...

अपनी और घर की चिंता करने से ज्यादा देश और समाज के बारे में सोचना भी चाहिए। जिंदगी ज्यादा खूबसूरत होती है। भविष्य के चित्र चित्रित करने से ज्यादा वर्तमान को पूर्ण करना चाहिए अतीत के यादों में खोना भी चाहिए जिंदगी ज्यादा खूबसूरत लगती है !

(जिंदगी ज्यादा खूबसूरत लगती है....)

संकल्प कांबळे
(बी.ए. तृतीय वर्ष)

*****

क्रीडा विभाग

स्नेहसंमेलनातील विजयी झालेल्या क्रिकेट संघासमवेत प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांडरे आणि प्राध्यापक व विद्यार्थी

अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ जिम्नॅस्टिक खेळाडू जयसेन सोनटके याचे कौतुक करतांना प्राचार्य व क्रीडा विभाग

राष्ट्रीय खेळ दिवस साजरा करतांना प्राचार्य व क्रीडा विभाग

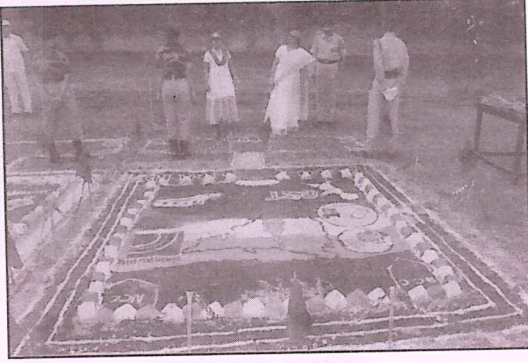

दिव्यांग रन मध्ये महाविद्यालयाचा सहभाग

कुस्ती स्पर्धेत राष्ट्रीय स्तरावर पदक मिळवणारा विद्यार्थी मनोज घनवट याचे कौतुक करतांना प्राचार्य व क्रीडा विभाग

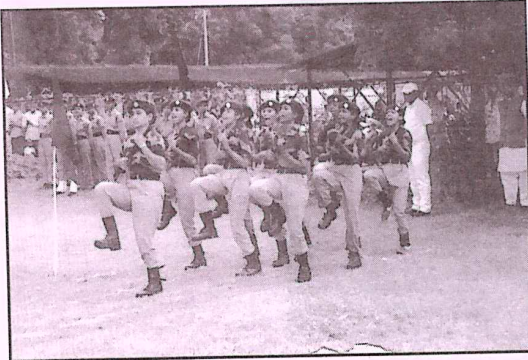
राष्ट्रीय छात्रसेना

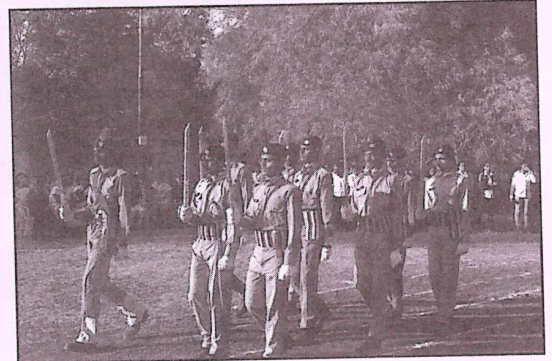
7th महाराष्ट्र गर्ल्स बटालीयन

राष्ट्रीय छात्र सेना-रक्तदान शिबीर

7th महाराष्ट्र गर्ल्स बटालीयन

शस्त्रसंचलन प्रात्यक्षिक सादर करतांना राष्ट्रीय छात्रसेनेचे विद्यार्थी

English Section

- Editor -

Trupti Sapkale

- Student Editor -

Sanchi Arora

How a Star Dies : The Supernova

Have you ever wondered how a star dies or what happens when it's dying? The answer is Catastrophic Star explosion, also Known as a Superman. It is a massive explosion generated by a dying star Supernovas are the biggest explosions in the universe. A star in our galaxy goes Supernova approximately once every hundred years. The most recently directly observed Supernova in the Milky way was Kepler's Supernova in 1604.

Star classification is a very complex stuff, there are tons of different kinds of stars : The blue giants, White Dwarfs, Red Giants, Red Supergiants etc. For example our own Sun is considered to be a type G2V Yellow Dwarf Main-Sequence star, Years don't even worry about what that means. plus each type of star has different type of size, Temperature, Brightness and lots of other things. Pretty much all stars are unbelievably large, even our sun can fit Over one million planet earths inside it. Still it's considered to be an average or even a small star as far as the rest of the universe is concerned. Stars are gaint nuclear reactors producing energy by using hydrogen into helium and due to dense gravity, the electrons are pulled off the atom and the nucleus is left behind reacting making nuclear energy,

this is called Neuclea fusion and this energy helps leveling up the outer gravitational force. thus a star remains alive, eventually however stars run out of hydrogen to fuse. when this situation occurs, the star fuses helium into heavier elements including iron. the stars core shrinks while its outer layer expands creating a red gaint, that consumers the surrounding planets.

What will happen when our own sun runs out of helium? fusion simply ends in small stars like our own sun and they become white Dwarf and slowly fade away. When a large star deplets its helium reserved, collapses within seconds causing temperature at excess of 100,000,000,000°F. The outer layer of star collapses well only to explode out wards in a massive explosion known as supernova. The explosion heats matter in the space and can shine as brightly as a galaxy for a short times period.

Supernova generate enough energy to fuse elements heavier than iron eg, gold, silver uranium and other elements with higher atomic numbers every single element we know was originally created by ancient exploding stars. Once left the stars core becomes a dense neutron star or becomes a blachole, an area of such a densly placked matter that even light can't escape it's gravitational pull. After a

supernova materials expelled in the explosion may form nebula, massive interstellar clouds of gas and dust. over millions of years gravity pulls nebulae material together into a dense hot core called protostar becomes eventually a new born star, the new born star's gravitation effects surrounding Nebular material which may form comets, asteroids and even new planets. This is truly the solar circle of life.

Saurabh Dhande
(B.A.SY.)

*****

Friendship

In my search for the ends of the rainbow.

On my journey to the origins of the streams flow

In my search for the pearls in the depths of the sea so low, I found you my friend, precious in all glow.

Come lets be friends

Communicate life's new trends

Committing to build friends

Committing to meet lives ends.

How pure you are O my friend just as water, for to you life-giving is all that matters, nursing my wounds and healing is what you cater flowing in silence to make others greater and greater.

Friendship with you is friendship with Good's love, Friendship with you is

friendship with beauty, friendship with friendship with you is creation what god appears in dreams friendship has no barrier, Slave, free, man and woman.

How old are you O Friendship?

How old are you O Friendship?

Sankalp Kamble
(B.A.T.Y.)

*****

College Campus

As the college is about to get over, but the memories will always last forever. Everyone is focusing for the Future but the college days will always be in the list of remembrance in the same way as "Darkness cannot drive out the darkness, it will only be lightened by the light in the same way college days will always be remembered as the fragrance which has come and gone but the smell of remembrance will always last forever and ever"

From college premises, friends, canteen and most important supportive teachers has become part of my life, though I will not meet them but they will be always in my love of remembrance. I took the admission in second year, I did not intend to attend the college regularly but the new activities and regular lecturers seduced me to attend the lectures regularly I will never forget the beginning, from the

first day onwards they really influenced me without them how my days pass I really don't know how each place of collage has become the memory from the entrance of the college till the last lecture also from funny gossips in canteen till the serious studies in the library each part will be remembered as strong as when rose is split up into the petals, where each petal can leave the fragrance though it is split up in same way college be remembered.

Though, I was only for 2 years in this college but the days of the gathering and NSS was first time in my life time that had made me to do the social responsibility which made my inner soul pleasurable many other camps was also organized in the college which encouraged me to participate in each one. I will never forget the library which made me more knowledgeable and confident.

Each day of the College has become part and small chapter in my life though I will move ahead but the love of the memories will remain as an influence for my whole life.

Kinjal Hundiwala
(B.Sc. 3rd Year)

*****

Self Awareness

Self awareness is having a clear perception of your personality,

including strengths, weaknesses, thoughts, beliefs, motivation and emotions. Self Awareness allows you to understand other people, how they respond to them for the moment.

It is important to develop self awareness. As you develop self awareness you are able to make changes in the thoughts and interpretations you make in your mind. Changing the interpretation in your mind allows you to change your emotions. Self awareness is one of the attributes of emotional intelligence and an important factor in achieving success.

Self awareness is the capacity for introspection and the ability to recognize own self as an individual separate from the environment and other individuals. It is not to be confused with consciousness in the sense of qualia. While consciousness is being aware of one's environment and body and lifestyle, self-awareness is the recognition of that awareness.

Self-awareness is about understanding your own needs, desires, feelings, habits and everything else that makes you tick. The more you know about yourself, the better you are at adapting life changes that suit your needs of courses, self awareness is a big part of both therapy and philosophy. It

---

is also the basis of the quantified self movement, which assumes that if you collect data about your own self you can make improvements based on that data. The more you pay attention to your emotions and how you work, the better you understand why you do the things you do. The more you know about your own habits. In most cases, this takes a little experimentation, self awareness is really just about being aware and confident of who you are. You know how famous people always say stay true to their self ! This is really important advice , but it's not easy to stay true to your self by becoming self-aware and understanding your strengths and limitations, you open up opportunities, you open up opportunities that just, aren't available otherwise. You're also able to have more honest and genuine relationships because the people that you are attracted to will be attracted to you for who you actually are!

Anuja Gangadhar Bhangre
(B.S.C 3rd Year)

*****

—○राष्ट्रीय सेवा योजना○—

राष्ट्रीय महास्वच्छता अभियानात
महाविद्यालयाचा सहभाग

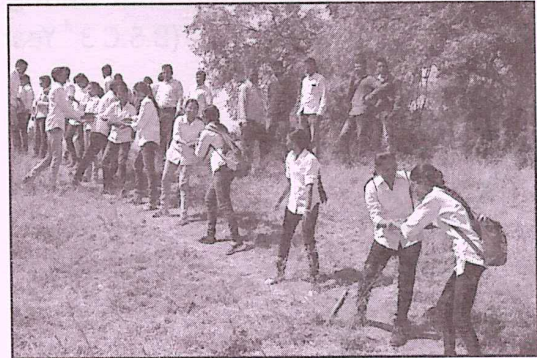
राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर

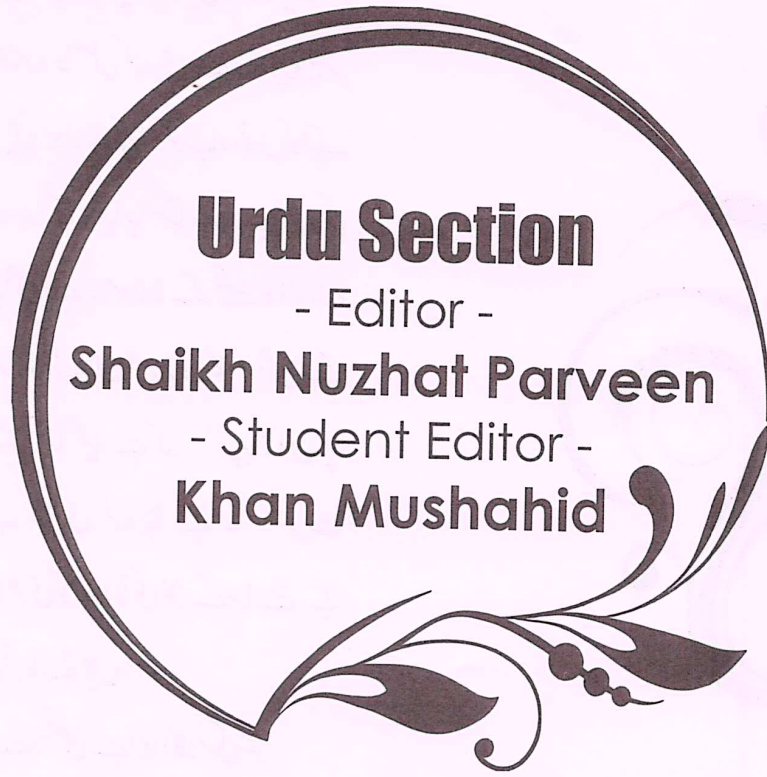

राष्ट्रीय सेना योजना शिबीर-जांभळी

राष्ट्रीय सेवा योजना- बंधारा निर्मिती

Urdu Section

- Editor -

Shaikh Nuzhat Parveen

- Student Editor -

Khan Mushahid

لکھا اور ادب میں خاص مقام حاصل کیا۔ کہا جاتا
ہیکہ وہ رومانوی طرزِ تحریر کے حامل تھے۔ مگر
ان کے مشرقیت اپنے اعلیٰ اقدار کے ساتھ موجود
تھی۔ مولانا کی ادبی، سماجی، تاریخی اور سیاسی
تحریریں آج بھی زندہ پائندہ ہیں۔ اور ایک دنیا
ان سے استفادہ حاصل کر رہی ہے۔ پروفیسر
رشید احمد صدیقی مولانا کے اسلوبِ دونوں کو ایک
دوسرے سے جدا نہیں کیا جاسکتا، صاحبِ طرز کی
ایک نشانی یہ بھی ہے۔ مولانا کے لکھنے کا انداز،
لب و لہجہ اور اندازِ بیان اور زورِ کلام جن کے
بارے میں میں کہا گیا ہے کہ ”پہاڑوں پر
رعشہ سیماب طاری کر دیتا ہے۔“ حسرت
موہانی اپنی شاعری کو مولانا کی نثر کے سامنے بے
حقیقت خیال فرماتے ہیں:

جب سے دیکھی ہے ابوالکلام کی نثر
نظمِ حسرت میں کچھ مزہ نہ رہا

☆☆☆

پیدا ہوئے۔ والد کا تعلق مدینہ سے تھا۔ سلسلہ نسب شیخ جمال الدین سے ملتا ہے جو اکبر اعظم کے عہد میں ہندوستان آئے اور یہیں مستقل سکونت اختیار کر لی۔ ۱۸۸۵ء کی جنگ آزادی میں آپ کے والد کو ہندوستان سے ہجرت کرنا پڑا کئی سال عرب میں رہے۔ آپ کا بچپن مکہ معظمہ اور مدینہ میں گذرا۔ ابتدائی تعلیم والد سے حاصل کی۔ پھر جامعہ ازہر (مصر) چلے گئے۔

چودہ سال کی عمر علوم مشرقی کا نصاب مکمل کر لیا تھا۔ مولانا کی ذہنی صلاحیتوں کا اندازہ اس سے ہوتا ہے کہ انہوں نے پندرہ سال کی عمر ماہوار جریدہ لسان الصدق جاری کیا۔ جس کی تعریف مولانا الطاف حسین حالی نے بھی بڑی تعریف کی۔ ۱۹۱۳ء میں الہلال نکالا۔ یہ اپنی طرز کا پہلا پرچہ تھا۔

مولانا کی ناقابل فراموش ادبی خدمات متعدد لکھنے والوں نے لکھا کہ مولانا آزاد کو ان کی سیاسی مصروفیات نے زیادہ لکھنے کا موقع نہ دیا؛ مگر جس قدر بھی انہوں نے لکھا عمدہ

اندیشی اور خشیت و طاعت جیسی صفات عالیہ کا مرقع تھی۔ بلاشبہ ان تمام اوصاف حمیدہ کے مجموعے نے انہیں بیسویں صدی کے احیائے اسلام کے معماروں میں ایک منفرد مقام پر فائز کر دیا تھا۔ انہوں نے قلم کو جنبش دی تو غبارِ خاطر اور تذکرہ جیسی شاہکار کتابیں تراوش فکر کی بلندیوں کا نمونہ بنیں، میدانِ صحافت میں قدم رکھا تو بڑے بڑے صحافی اس کے سامنے زانوئے تلمذتہ کرتے نظر آئے، استخلاص وطن کی تحریک چلائی تو جوش بیان اور ولولہ خطابت سے ایک عالم کو مسحور کر دیا، دینی علوم کی غواصی کی تفسیر قرآن میں ایسے موتی دریافت کیے جو اہل فکر و نظر کے لئے سرمہ بصیرت ہوئے۔

سوانحی خاکہ

ابوالکلام محی الدین احمد آزاد (پیدائش ۱۱

نومبر ۱۸۸۸ء۔ وفات ۲۲ فروری ۱۹۵۸ء) مولانا ابوالکلام آزاد کا اصل نام محی الدین احمد تھا ان کے والد بزرگوار محمد خیر الدین انہیں فیروز بخت (تاریخی نام) کہہ کر پکارتے تھے۔ آپ کا تخلص آزاد تھا۔ آپ ۱۸۸۸ء میں مکہ معظمہ میں

امام الہند مولانا ابوالکلام آزاد

خان مشاہد

(بی۔ ایس۔ سی۔ سال اول)

انیسویں صدی کے اواخر اور بیسویں صدی کے اوائل میں ملت کا دست و بازو بن کر ابھرنے والی امت کو اپنی بصیرت افروز، دور بین اور دانشمندانہ فکروں سے شعور و آگہی بخشنے والی اور ہندوستان کے دینی علمی اور سیاسی افق کو روشن و تاباں کرنے والی ہشت پہل شخصیات میں سر فہرست کوئی نام نظر آئے گا تو جلی حروف میں ”مولانا ابوالکلام آزاد“ ہوگا۔ جس نابغہ روزگار نے اپنی دینی غیرت، ایمانی حمیت اور سیاسی بصیرت سے نہ صرف کشت ملت کو منجھدار سے نکالا؛ بلکہ مستقبل کے لیے روشن خطوط وزریں اصول عنایت کیے جو آج بھی لا قانونیت کے اس دور میں مشعل راہ اور خضر طریق ہیں۔ آپ کی ذات علم و ہنر، سنجیدگی فکر و نظر، اخلاص و سادگی، احسان و بے لوثی، نبض شناسی، دور

کامیابی ہوتی ہے، ایک گھر کی کامیابی ایک محلے کی کامیابی ایک معلم کی وجہ سے ہی ممکن ہو پاتی ہے اسلئے معلم کی قوم کا معمار کہا جاتا ہے۔ معلم ہی طالب علم جو ذروں کی مانند ہوتے ہیں۔ انہیں خورشید بناتا ہے۔ ایک شاعر کا شعر ہے کہ: آسان سمجھتی ہے کیوں تدریس کو دنیا ذروں کو یہ خورشید بنانے کا عمل ہے ایک معلم ہی ہے جو اپنے طالب علم کو ہمیشہ اچھائی کا درس دیتے ہیں۔ اور اس طالب علم میں علم حاصل کرنے کی جستجو پیدا کرتے ہیں۔ اور سکھاتے دیکھ؛

جہاں میں علم سے انساں کی قدر دانی ہے
بغیر علم کے برباد زندگانی ہے
یہ علم وہ ہے جو فرشتوں کو نصیب نہیں
ملا بشر کو یہ خالق کی مہربانی ہے
معلم کی اپنی ساری زندگی ایک سایہ دار
درخت کی مانند ہوتی ہے۔ جو ساری عمر ہر طوفان
سے لڑ کر دھوپ کی گرم تپش سہہ کر اپنی ساری
زندگی داؤ پر لگا دیتا ہے لیکن اپنے طالبات کو اولاد
کی طرح سایہ دیتا ہے۔

☆☆☆

استاد

صدیقی اشیٰ فاطمہ

(گیارہویں جماعت)

معلم ہو گیا اور اسکی عزت کرنا تم پر فرض ہو گیا، اور یہ بھی فرمایا استاد کا مرتبہ والدین کے برابر ہیں۔“
معلم یہ لفظ چار حرفوں سے بنا ہوا ایک لفظ ہے۔ م۔ع۔ل۔م۔ ان چار کی تشریح مندرجہ ذیل طریقہ سے بہتر طور سمجھا جاسکتا ہے۔

م: معارف و ملت

ع: علم و عمل کا پیروکار و عفت کا منبع

ل: لسانیت کا پاسدار

م: متعلم کا مربی، محسن و مشفق

یقیناً ایک باظرف معلم کے کردار کو ہزاروں لفظوں کے ذریعے بھی مکمل طور پر واضح نہیں کیا جاسکتا ہے۔ اس لئے ایک فردی کا بڑا اچھا نظریہ ہی کہ ”اچھے لوگوں کی ایک خوبی یہ ہوتی ہے کہ انہیں یاد نہیں رکھنا پڑتا وہ یاد رہے جاتے ہیں۔“

آج بھی اس شعر کی تصدیق ہمارے معلمین بخوبی کرتے ہیں؛

نوناہالوں کو وہ قندیل حرم دیتا ہے

دست معلوم کو وہ لوحِ قلم دیتا ہے

بانٹتا پھرتا ہے روشنی کو سورج کی طرح

ڈوبتا ہے تو ستاروں کو جنم دیتا ہے

ایک شخص کی کامیابی گویا ایک گھر کی

دوستوں جس طرح ہمیں سانس لینے کے لئے آکسیجن کی ضرورت ہوتی ہے۔ ایک پودے کو نشوونما پانے کے لئے ہوا، پانی اور دھوپ کی ضرورت ہوتی ہے ویسے ہی ایک طالب علم کو علم حاصل کرنے کے لئے ایک معلم کی ضرورت ہوتی ہے۔ ایک معلم ہی تو اپنے شاگرد میں علم کا بیج بو کر اسکی نشوونما اس وقت تک کرتا ہے جب تک وہ خود ایک تناور درخت نہیں بن جاتا جو دوسروں کو اپنا سایہ دور درخت ہوتے ہیں جو خود دھوپ کی گرم پیش سپہ کردوسروں کو ٹھنڈک پہنچاتے ہیں۔ معلم ہی کو پتھر سے ہیرا بنانے کا فن آتا ہے۔ کسی شاعر نے کیا خوب کہا ہے؛

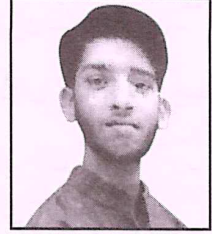
میں تو ٹوٹے ٹے سنگ کا اک ٹکڑا ہی تو تھا

استاد نے ایسا تراشا کہ ہیرا بنا دیا

حدیث پاک میں رسولؐ نے ارشاد فر

مایا؛ ”جس نے تمہیں ایک بھی سکھا دیا وہ تمہارا

کسی کے پھول

شیخ زین

(بی۔ ایس سی سال دوم)

ہوتے نہ گر سکوت شکن تازہ کا پھول
رہ رہ کر مجھ کو پھول ترے یاد آئیں گے
گلشن میں جب کھلائگی باد بہار پھول
دامان موج گنگ ! نہ ہونا تو اپنا تنگ
ہیں تازگی میں منتخب روزگار پھول
آغوش مہر کھول دے ان کے لیے ذرا
گنگا ! ترے کرم کے ہیں امیدوار پھول
تجھ میں سمائیں گے روش نکہت چمن
زنہار تیرے دوش پہ ہوں گے نہ بار پھول
یہ پھول وہ ہیں جن میں ہے بوئے وفا ابھی
تازہ مشام جاں ہے انہی سے مرا ابھی!

☆☆☆

گنگا کو جارہے ہیں ترے اے نگار پھول
تازہ رہیں گے مثلِ نو نہار پھول
جل بجھ کے رہ گیا تن رشکِ چمن ترا
لایا ہوں راکھ سے تری چمن کر دو چار پھول
بوٹا سا قد وہ آہ ! بہشت بریں میں ہے
جھڑ کر جہاں میں رہ گئے بے شاخدار پھول
بوئے وفا و رنگِ محبت سے تازہ ہیں
یہ بے نیاز گردشی لیل و نہار پھول
مجبور آج بادلِ ناخواستہ ! دریغ
گنگا کو سونپا ہے کوئی دل نگار پھول
واپس وطن کو جاؤں گا داغِ جگر کئے
اب تک تھے میرے پاس تری یادگار پھول
سکین فزائے خاطر ہجراں نصیب نے
دورِ خزاں غم میں رہے نغمسار پھول
تاب سخن کہاں تھی مجھے فرطِ غم سے آج

- (۶) انسان کی اصل موت تب ہوتی جب وہ دل سے نکلتا ہے۔
- (۷) خاموش رہو، محفوظ رہو گے۔
- (۸) جس شخص کے دشمن نہ ہو اور سب دوست ہو اس جیسا منافق کوئی نہیں کیا نکہ دشمن اس کے ہوتے ہیں جو حق کی بات کہتا ہے۔
- (۹) انسان غیروں سے ملی عزت اور اپنوں سے ملی ذلت کبھی نہیں بھولتا۔
- (۱۰) غلط بات پر غصہ آجانا شرافت کی نشانی ہے۔ لیکن اسی غصہ کو پی جانا مومن کی نشانی ہے۔
- (۱۱) سجدے کی خوبصورتی یہ ہے کہ ہم فرش پر سرگوشی کرتے ہیں اور وہ عرش پر سنی جاتی ہے۔
- (۱۲) ضروری نہیں کہ کچھ توڑنے کیلئے پتھر ہی اٹھاؤ بس لہجہ بدل کر بولنے سے بھی دل ٹوٹ جایا کرتے ہیں۔
- (۱۳) عزت سے چھوڑ دینا، بے عزتی کے ساتھ دینے سے بہتر ہے۔
- (۱۴) فاصلے انسان کو دور ضرور کر دیتے ہیں، مگر اچھے لوگ ہمیشہ یاد رہتے ہیں، دلوں میں بھی
- لفظوں میں بھی اور دعاؤں میں بھی۔
- (۱۵) محبت خوبیاں تلاش کرتی ہے، اور بغض عیب ڈھونڈتا ہے۔
- (۱۶) وقت آپ کو بتا دیتا ہے کہ لوگ کیا تھے اور آپ کیا سمجھتے تھے۔
- (۱۷) تم پانی جیسے بنو جو اپنا راستہ خود بناتا ہے۔ پتھر جیسے نہ بنو جو دوسروں کا راستہ بھی روک دیتے ہیں۔
- (۱۸) مشکل وقت سبھی پر آتا ہے۔ کوئی بکھر جاتا ہے، کوئی نکھر جاتا ہے۔
- (۱۹) معاف کرنے کی عادت ڈالنے کیونکہ معاف کرنے سے انسان کی روح پاک ہو جاتی ہے۔
- (۲۰) سوچ سمجھ کر بولا کرو، الفاظ نسلوں کا تعارف کروا دیتے ہیں۔

☆☆☆

اقوالِ زرّین

خان یاسمین
(بی۔ اے سالِ اوّل)

- (۱) دو اعمال ایسے ہیں جنکا ثواب کبھی تولہ نہیں جاسکتا معاف کرنا اور انصاف کرنا۔
- (۲) اگر کوئی تم سے بھلائی کی امید رکھے تو اسے مایوس مت کرو کیونکہ لوگوں کی ضرورت کا تم سے وابستہ ہونا تم پر اللہ کا خاص کرم ہے۔
- (۳) سویا ہوا انسان پانی کی بوندوں سے بھی جاگ جاتا ہے لیکن جب قوم سو جاتی ہے تو اسے جگانے کے لیے شہیدوں کے لہوں کے بوندوں کی ضرورت پڑتی ہے۔
- (۴) صبر ایک ایسی سواری ہے جو اپنے سوار کو گرنے نہیں دیتی نہ کسی کے قدموں میں، نہ کسی کی نظروں میں۔
- (۵) وضو نوجوانوں کی طرح کرو، نماز بوڑھوں کی طرح پڑھوں اور دعا بچوں کی طرح کرو۔

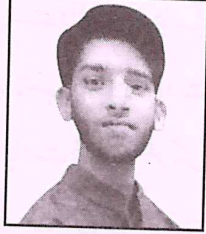
جنہیں مطربوں نے چاہا کہ صداؤں میں پرویس
جنہیں شاعروں نے چاہا کہ خیال میں نہ آئے
جو ہزار کوششوں پر بھی شمار میں نہ آئے
کبھی خاک بے رفاعت کے دریا میں نہ آئے
جو ہماری دسترس سے رہے دور دور اب تک
ہمیں دیکھتے رہیں بصد غرور اب تک
میرے عہد کے حسینو! وہ نظر نواز تارے
مرا دورِ عشق پرور تمہیں نذر دے رہا ہے
وہ جنوں جو آب و آتش کو اسیر کر چکا تھا
وہ خلد کی وسعتوں سے بھی خراج لے رہا ہے
مرے ساتھ رہنے والوں، مرے بعد آنے والو
میرے دور کا یہ تحفہ تمہیں سازگار آئے
کبھی تم خلا سے گزرو کسی سیم تن کی خاطر
کبھی تم دل میں رکھ کر کوئی گل عذار آئے

☆☆☆

میرے عہد کی حسینو!

شیخ رئیس

(بی۔ ایس سی سال دوم)

وہ ستارے جن کی خاطر کئی بے قرار صدیاں
میری تیرہ بخت دنیا میں ستارہ وار جاگیں
کبھی رفعتوں پہ لکیں، کبھی وسعتوں سے الجھیں
کبھی سوگوار سوئیں، کبھی نغمہ بار جاگیں
وہ بلند بام تارے، وہ فلک مقام تارے
جو نشان دے کے اپنا رہے بے نشان ہمیشہ
وہ حسین نواز دے، وہ خلد کے شاہزادے
جو ہماری قسمتوں پر رہے حکمراں ہمیشہ
جنہیں مضمحل دلوں نے زاہدی پناہ جانا
تھکے ہارے قافلوں نے جنہیں خضر راہ جانا
جنہیں مہوشوں نے مانگا کہ گلے کا ہار کریں
جنہیں عاشقوں نے چاہا کہ فلک سے توڑ لائیں
کسی راہ میں بچھائیں، کسی تیج پر سجائیں
جنہیں بت گروں نے چاہا کہ صنم بنا کے پوچھیں
یہ جو دور کے حسین ہیں انہیں پاس لا کے پوچھیں

میں ۱۴ روپے ماہ وار پر ملازم ہو گئے۔ ان کا
پہلا ڈرامہ جو ایچ ہوادہ 'مرید شک' تھا۔ انھوں
نے اپنی زندگی میں تقریباً ساڑھے تین درجن
ڈرامے تصنیف کیے۔ شیکسپیر کے ڈرامے ترجمہ
کرنے میں وہ سب سے زیادہ کامیاب ہوئے
۔ اسی لیے انھیں انڈین شیکسپیر کہا گیا۔ ان کے
جن ڈراموں کو زیادہ مقبولیت حاصل ہوئی وہ یہ
ہیں۔ ”پہلا پیار“، ”یہودی کی لڑکی“، ”رستم
وسہراب“، ”سلورکنگ“، ”سینا بن باس“، ”خون
کا خون“، ”پاک دامن“۔ حشر نے اپنی ایک
تھیٹر یکل کمپنی بھی کھولی مگر نقصان کے باعث بند
ہو گئی۔ حشر نے اگرچہ باقاعدہ تعلیم حاصل نہیں
کی تھی مگر جیسے جیسے ضرورت پیش آتی گئی وہ ہندی
، فارسی ، سنسکرت اور انگریزی سیکھتے گئے انھوں
نے نہ صرف اردو ڈرامے لکھے بلکہ ہندی
دھارمک ڈرامے بھی لکھ کر کامیابی حاصل کی۔

☆☆☆

آغا حشر کاشمیری

سید عرشین
(بی۔ اے سال اول)

آغا حشر کے والد کشمیری شالوں کی تجارت کرتے تھے بعد میں بنارس جا کر آباد ہو گئے۔ آغا محمد شاہ حشر کشمیری امرت سر میں ۱۳ سال اپریل ۱۸۷۹ء کو پیدا ہوئے۔ آغا صاحب کی ابتدائی تعلیم بنارس میں ہوئی۔ ان کے والد چاہتے تھے کہ بیٹا دینی تعلیم کے بعد ان کے ساتھ تجارت میں لگ جائے۔

۱۸۹۶ء میں جب وہ ۱۷ برس کے تھے بمبئی سے پاری الفرید تھیٹر یکل کمپنی بنارس پہنچی۔ انھوں نے جب اس کے تماشے دیکھے تو ڈرامے لکھنے کا شوق پیدا ہوا۔ ان کی پہلی ڈرامائی تصنیف ۱۸۹۷ء ’ آفتابِ محبت ’ تھی۔ جسے بنارس کیا ایک مکتب فروش نے ۱۰ روپے میں خرید کر شائع کیا۔ ۱۹۰۱ء میں گھر بار چھوڑ کر بمبئی آ گئے اور کاؤس جی کھٹاؤ کی کمپنی الفرید تھیٹر یکل کمپنی

جو علم حاصل کرتے ہیں اور رموزِ کائنات کو سمجھتے ہیں وہ لوگ خدا کی فنکاری سے واقف ہو جاتے ہیں اور واقفیت کے ساتھ جب انسان عبادت کرتا ہے تو اس انسان کی عبادت خدا کی نظر میں اہمیت کی حامل ہوتی ہے۔ خدا ان کی عبادت سے خوش ہوتا ہے لیکن وہ یہ بھی جانتا ہے کہ اس کی عبادت میں میرے لیے صرف جذبات شامل عقل و شعور کے تحت عبادت نہیں کی اس لئے وہ چاہتا ہے کہ ہر انسان علم حاصل کرے تاکہ میری کائنات کے رموز سمجھ سکے اور علم کی بنیاد پر خدا نے انسان کو اشرف المخلوقات کا درجہ عطا کیا۔ جنگِ بدر میں حضرت محمدؐ نے جو جنگی قیدی بنائے تھے وہ قیدی علم سے واقف تھے اس لئے آنحضرتؐ نے ان قیدیوں سے علم حاصل کرنے کے لیے کہا کہ ”ہر قیدی دس بچوں کو لکھنا اور پڑھنا سکھائے، اس کے بعد قیدی کو آزاد کر دیا جائے گا۔“ حالانکہ ایسی صورت میں یہ خطرہ بن سکتے ہیں لیکن پیغمبر اسلام نے اس خطرے کے محسوس کرنے باوجود نظر انداز کر دیا۔

☆☆☆

دنیا کی سب سے بڑی طاقت 'علم

قاضی ثناء

(گیارہویں جماعت)

علم کی اہمیت اور افادیت کا احساس ہر دور میں رہا ہے۔ اپنے وقت میں عصری اور دینی علم یعنی دونوں ہی علوم اہمیت کے حامل ہیں اور رہیں گے۔ دینی علم روحانی اقدار اور قوت کا علمبردار ہے تو عصری علم مادی قوت کا۔ قرآن میں سب سے پہلی سورۃ ”اقراء“ نازل ہوئی۔ جس کا مطلب ہے پڑھ۔ اسلام نے انسان کو حلال و حرام، جائز ناجائز اور خیر و شر سے آگاہ ہونے کی تاکید کی۔ اسی لیے علم کو اہمیت اور اولیت حاصل ہے۔ خیر کے لیے کہا کہ یہ سماج میں انسان کے لیے امن و سکون کا بہترین ذریعہ ہے اور شر سے انسان ہمیشہ دور رہے لیکن ان تمام باتوں سے واقفیت اور احساس اس وقت ہوتا ہے جب انسان عقل و شعور کا مالک ہوگا، عقل و شعور کا تعلق علم سے ہے اور جب علم ہوگا عقل و شعور ہوگا تب انسان خیر و شر، حلال و حرام، جائز ناجائز کی

تمیز کرتا ہے اور جب یہ تمیز حاصل ہوگی تو انسان اس پر آسانی سے عمل کرے گا۔ بغیر علم انسان ایسے تمام حالات سے بے خبر اور گمراہ رہتا ہے۔ اسی طرح انسان میں اعلیٰ احساسات اور جذبات جو پیدا ہوئے ہیں وہ انسان کی اعلیٰ سوچ، خیالات اور نظریات کے پر منحصر ہوتے ہیں اور یہ سب علم پر منحصر ہے یعنی علم کے بغیر کوئی بھی شخص باشعور نہیں ہو سکتا۔ بغیر علم کے انسان گھٹن محسوس کرتا ہے اور علم حاصل کر کے اس کو فرحت کا احساس ہوتا ہے۔ انسانی معاشرہ میں جو انسان میں ایک دوسرے کی بہ نسبت امتیاز پایا جاتا ہے۔ وہ علم کی بدولت ہے کیونکہ عالم میں ان لوگوں کی بہ نسبت شعوری قوت ہوتی ہے جو علم سے محروم ہوتے ہیں اور یہ شعوری قوت ہوتی ہے جو علم سے محروم ہوتے ہیں اور یہ شعور یہی عالم کو اعلیٰ مقام پر پہنچاتی ہے۔

خدا نے انسان کے لئے کائنات بنائی اور اس کائنات کے رموز کو سمجھنے کی ہدایات بھی دی۔ رموز کائنات کو انسان اس وقت تک نہیں سمجھ سکتا جب تک علم حاصل نہیں کرے گا۔ خدا سب کی عبادت سے خوش ہوتا ہے۔ لیکن وہ لوگ

فہرست مضامین

مدیر طالب علم : خان مشاہد (بی۔ ایس۔ سی سال اول)

- (۱) دنیا کی سب سے بڑی طاقت 'علم' : قاضی ثناء (گیارہویں جماعت)
- (۲) آغا حشر کاشمیری : سید عرشین
- (۳) میرے عہد کے حسینوں : شیخ رئیس
- (۴) اقوال زرین : خان یاسمین
- (۵) کسی کے پھول : شیخ رئیس
- (۶) استاد : سید عرشین
- (۷) امام الہند، مولانا ابوالکلام آزاد : خان مشاہد

स्नेहसंमेलन

स्नेहसंमेलनाचे उद्घाटन करतांना प्रमुख अतिथी
मा. दिपाली मोतीयेळे, प्राचार्य डॉ. रोहिणी
कुलकर्णी-पांडरे आणि प्राध्यापकवृंद

कथाकथन स्पर्धेत आपली कथा सादर
करतांना केदार कुलकर्णी

वार्षिक स्नेह संमेलनात संस्कृत नाटक
सादर करताना विद्यार्थी

वार्षिक स्नेह संमेलनात हिंदी नाटक
सादर करताना विद्यार्थी

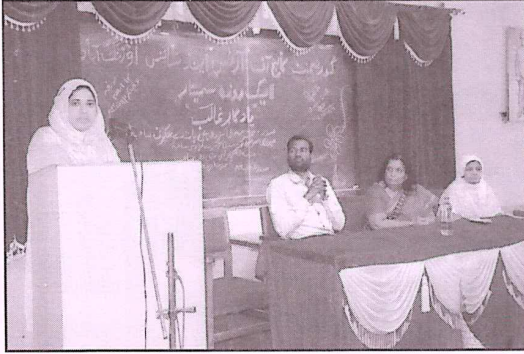
क्षणचित्रे

“वाचनकट्टा” चे उद्घाटन करताना
प्राचार्य डॉ. कुमुद गोरे-खेडेंकर

“वाचनकट्टा” मध्ये विद्यार्थी साहित्य
वाचन करतांना

यादगार ए गालिब या एकदिवसीय उर्दू चर्चासत्रात
मा.डॉ. मसरत फिरदौस आणि डॉ. अतिक अहमद
व प्रा शेख नुजहत परवीन

जागतिक महिला दिन कार्यक्रम

सामाजिक शास्त्र

- संपादक -

प्रा. संदीप जोगदंड

- विद्यार्थी संपादक -

रीटा लांडगे

Contribution of Sardar Vallabhbhai Patel in the making of constitution of India

To pay a tribute to one of the multiple qualities, achievement and contributions of Sardar Vallabhbhai Patel is itself a difficult task because he was a colossus, a giant amongst men whom language cannot adequately describe. An inadequate attempt to pay the tribute may have the opposite tendency of dwarfing a Mahamanav (Great man).

The one which cannot escaped our attention is a part on Fundamental rights which Sardar Patel piloted with his sharp intellect, uncanny vision and a rugged sense of realistic appraisal of the problems that were likely to arise in the over the world, India is respected as a genuine democracy because of its constitution. The constitution has an entrenched bill of rights incorporating almost all human rights which any society to be called civilised and modern must grant to its citizens and the pioneering work in this behalf can without any caveat be attributed to Patel.

The Constituent Assembly held its first sitting on 9 December 1946 Sachidanad Sinna was temporary Chairman of constituent Assembly. It was on 11 December 1946 that assembly took up the item on the

agenda regarding the election of its permanent chairman. The motion was moved by Kripalani proposing the name of Rajendra Prasad. The proposal was seconded by Sardar Patel.

Later, on 21 December, the assembly set up a committee including Patel to confer with the negotiating Committee appointed by the Chamber of Princes and with other representatives of Indian states for the purposes set out in the resolution On 21 January 1947, the assembly set up a Steering committee of which Patel was a member. On 24 January Cabinet Mission statement to set up an Advisory committee and Patel was the chairman of this important committee. The committee had to prepare an interim report on fundamental and minority rights. Patel piloted the clauses set out in the annexure and intervened at every stage making maximum contribution to the shape of things to come.

Leaving aside the generalisation, his contribution and intervention would be dealt with along with some specific fundamental rights.

Incorporation of fundamental right:

Amongst the tasks assigned to the Advisory Committee was the one to submit a report on Fundamental rights as also a report on minority rights. The

committee submitted its interim report on 23 April 1947 which set out in its annexure justiciable fundamental rights. Sardar Patel moved a justiciable fundamental rights. Sardar Patel moved a resolution fundamental rights. Sardar Patel moved a resolution for consideration of the report on 29 April. In the debate that followed, the focus of attention was on dividing the rights into justiciable and non-justiciable. Patel pointed out that idealism must be tempered with the realistic appraisal of the situation. Then followed a debate clause by clause, Patel's contribution was immense.

The Clause as moved by Patel was adopted. Sardar Patel moved a clause providing that the state shall make no discrimination against any citizen on grounds of religion, race, caste or sex, simultaneously providing for uninhibited access to such places as wells tanks, bathing ghats, roads, places of public resort maintained wholly or partly out of public funds or dedicated to the use of the general public and places of public entertainment.

Article 17 of the constitution provides for abolition of untouchability. About this article when an amendment was moved that the expression "unapproachability" be inserted. Opposing the amendment. Patel said

that "if untouchability is provided for in the fundamental rights as an offense, all necessary adjustment will be made in the law that may be passed by the Legislature." Patel concluded by saying that if its removal was the main idea and if its practice was to be an offence punishable by law that provision was quite comprehensive to deal with the curse on humanity untouchability in free India. This clause was adopted.

The next article to be dealt with was Article 18 which provided for abolition of all titles. The clause as moved by Sardar Patel read : "No heritable title shall be conferred by the Union." Patel said that, "The title is often being abused of corrupting the public life of the country and therefore, it is better that it should be provided in the fundamental right." Patel pointed out that "many titles have been surrendered during the last year or two and the titles have lost their value."

One of the most important articles in part III is article 19. The draft article was moved by Sardar Patel for consideration of the constituent Assembly on 30 April 1947. A number of amendments were moved. In the debate, according to Patel, the part on fundamental rights, must be considered after 10 years and by that time, he hoped that tribals would have come up to the level of other citizens

and it would possible to away with the word "tribes altogether.

The article 301 provides that, subject to other provisions of part XIII, trade, commerce and intercourse throughout the territory of India shall be free. In Patel's view, this freedom throughout the length and breadth of the country was of primary importance because states might enact legislation impeding free flow of trade and commerce. Interstate and intrastate trade and commerce must be in any case unimpeded by state barriers to develop an integrated personality of Bharat. While moving the draft clause which ultimately became article 23.

When the bunch of clauses, which are now articles 25 to 30, were being discussed and especially the clause in one draft article that "any conversion from one religion to another of any person brought about by coercion or undue influence or of a minor under the age of 18 shall not be recognised by law the debate developed communal overtones.

Let us now turn to the draft clause which was ultimately enacted as article 31. The clause guaranteed fundamental right to property.

Rights of Civil servants :

Sardar Patel, being aware of the role to be played by permanent services in the governance of a country of India's

dimensions, lent support to a move to provide protection to the members of such services. In a letter to the Prime Minister on 27 April 1948, Patel pointed out that two new services, viz., Indian Administrative Service and Indian Police service, were to be sent up to take the place of Indian civil service and Indian police. He pointed out that an efficient, disciplined and contented service assured of its prospects as a result of diligent and honest work was a sine qua non of sound administration under a democratic regime even more than under an authoritarian rule. He advocated constitutional guarantees and safeguards as the best medium for providing these services and were likely to prove more lasting. The home minister in Patel was of the opinion that the guarantees for the members of former services must be provided for in the constitution.

Protection for minorities

The Advisory Committee had set up various sub-committees to effectively deal with the topic of protection to minorities-tribals and excluded areas. The Minorities Sub-Committee chaired by H.C. Mookherjee included, among others, members belonging to scheduled castes, Muslims, Parsees and Anglo Indians.

Muslims who remained in India had still not disabused their minds of the

sinister two nation. theory preached and propagated by the All India muslim league. Therefore, they appeared to be keen to have separate electorates for minorities which carried the germ of vivisection, separation and partition of the mother-land. The report was in two parts.

After submitting the supplementary report and Sardar Patel moved a resolution for consideration of the report by the constituent Assembly on 27 August. The report rejected separate electorates but recommended joint electorates with reservation of seats in favour of minorities in legislatures on the basis of population for a period of 10 years, where after the whole position would be reconsidered. The minorities were divided into three groups. Group 'A' included Anglo-Indians, Parsees and plains tribesmen in Assam each of whom formed less than half per cent of the population of our country. Group B included Indian Christians and Sikhs, each of whom constituted more than half per cent of the population. Group C comprised Muslims and scheduled castes. The demand of minorities for reservation in the cabinet was disapproved but it was recommended that a convention would be provided in a schedule to the constitution on the lines of paragraph VII of the Instrument of Instructions

issued to governors under the Government of India Act 1935. With regard to the demand for reservation in services, Patel recommended that, while making appointments to public services, claims of all minorities be kept in view constantly with the efficiency of administration.

Moving this report for consideration by the constituent Assembly, Sardar Patel said that the subject, being a sensitive one, no heat or argument which might lead to introduced. Patel emphatically stated that, the demand for separate electorates must be rejected. he received encomiums from Munniswamy Pillai, Frank Anthony and several others. However, after the motion to consider was accepted, he moved the first item providing for all elections to the central and provincial legislatures to be held on the basis of joint electorates. Packer Sahib Bahadur moved an amendment that such elections should, as far as Muslims were concerned, be held on the basis of separate electorates. Replying to the debate, Patel made a fervent appeal to reject it.

Parsee community, though, a recognised minority, did not ask for reservation. Patel's intervention in the debate on minority report really reveals his versatile genius. He left no one in doubt that those who wanted separate

---

electorates or weightage had no place in India. He said, Those who want that kind of thing have a place in Pakistan, not here. we are buiding a nation and we are laying the foundations of One Nation and those who choose to divide again and sow the seeds of disruption will have no place, no quarter here and I must say that plainly enough.

Concluding the debate, Patel appealed to the members of scheduled castes which have become memorable Ordinarily, once the assembly accepted the report and agreed to grant political protection in the form of reservation in legislatures, the matter should have been treated as closed. Accordingly, the committee appointed a special sub-committee under the chairmanship of Patil; it comprised such eminent persons as Nehru, Ambedkar, Rajendra Prasad and Munsii to report on the minority problems in general and east Punjab and west Bengal in particular. The sub-committee prepare the report and submitted it to the Advisory Committee. Sardar Patel moved the report to constituent his Assemmbly on 25 may 1949. Patel articulated hope that, as soon as possible, the house should drop classifications and differences and bring all to a level of equality. He exhorted minorities to forget the past and reflect on what the country suffered due to the sense of

Fairness which the foreigher was necessary to keep the balance between verious communitis this had crated class and communal divisions and sub-divisions which, in their sense of fairness, they thought fit to create.

Appointment of Judges

Debate was going on whether the provisions relating to the appointment of judges of the High courts and Supreme Court have lent themselves to the politicalisation of judiciary. Explaining this proposal in the constituent Assembly, Patel said that "these proposals were designed to ensure fair appointments to the High Courts so that the judiciary would be High Courts so that the judiciary would be above even the suspicion of party influence.

Conclusion

It is not possible to encompass the massive contribution made by Sardar Patel to the Forming of Indian Constitution which Granville Austin has described as the "Cornerstone of a Nation". This liberty oriented Constitution has been eulogised and appreciated all over the world. It has put us in the forefront of the civilised nations of the world. In its shaping. Sardar Patel's contribution is immeasurable. we may, conclude with a tribute paid to him by none other than Jawaharlal Nehru who said :

History will record it in many pages and call Sardar Patel the builder and consolidator of the new India and say many other things about him. By many of us he will perhaps be remembered as a great captain of our force in the struggle for freedom and as one who gave us sound advice both in times of trouble and in moments of victory. A friend and colleague and comrade of whom one could invariably rely, as a tower of strength which revived wavering hearts when we were in trouble.

Landge Rita Krushna
(B.A.IInd Year)

*****

Leadership

Leadership is an extremely complex social phenomenon. However, every society and every organization has always had and always will have leaders. It is found not only in human beings but among animals and birds. There are always some leaders also and others followed in each group and organization.

To lead means to show the way to exercise control to wield authority and excal others in respect of certain qualities.

Leadership Styles

There are three ideal leadership styles.

i) Autocratic Leadership styles :

In this all policies and procedures are determined by leader. The leader should take considerable responsibility for assigning the activity task and Control of each group member.

ii) Democratic Leadership style :

Where ever possible policies should be a matter of a group decision and discussion with active encouragement and assistance by the leader. Where ever, technical advice is needed the leader should try to suggest two or more alternative procedures from which choice can be made by the group members.

iii) Laissezfaire Leadership style

: In this leader should play a rather passive role in social participation and leave complete freedom for group or individual decisions in relation to activities and group procedure.

Methods of developing leadership qualities :

Reading - Reading about lives and achievements of great people can be very helpful in development some of the leadership qualities.

Observation - This will involve observing leader in action involving organization and execution of programmes.

Talking and discussion - One can get inspiration and encouragement by talking to and discussion with those

having leadership qualities in the same or related field of interest.

Tours/Trips - By arranging these trips a first hand opportunity can be given to potential leader to meet and talk to those already occupying and exercise leadership position.

Training Camps - Leadership training camps should be organized.

Giving responsibility - This provides a real opportunity of learning by doing.

Participation - The number of times people participate and the direction are important.

Atmosphere - Group atmosphere or climate is the pervading mood, tone or feeling that exists in the group.

* Leadership Traits *

A leader must have the following traits for effective leadership.

- 1) **Bearing** - Appearance and manner must depict competence and confidence. Speak plainly and clearly. Always to be best in condition.
- 2) **Decisiveness** - The ability to make decision promptly or timely and tell them in a clear and forceful manner.
- 3) **Courage** - A leader requires physical and moral courage and courage to accept own shortcomings.
- 4) **Endurance** - The mental and physical stamina measured by ability to withstand pain, fatigue, stress and hardship.

5) **Enthusiasm** - Determination to do a good job with a cheerful optimistic attitude set an example.

6) **Judgement** - Quality of logically weighing facts and possible solutions on which to base sound decisions.

7) **Justice** - Be impartial, Justice not be delayed, reward and punishment should be awarded in accordance with the merit of the case.

Sarika Raju Shinde
(B.Sc. 3rd Year)

*****

Idea Behind GST

Goods and service tax which is globally known as VAT, is an old concept which was first implemented in France. As about GST all general concepts are known as implemented in India. Various countries across the globe have implemented GST by adopting different models. The detail of which is as follows :

Type	GST Model	Countries implement
National GST	Tax levied by centre with sharing of revenue with state	Australia China
state GST	Tax levied by state and retained by themselves	USA
Non Concurrent GST	Centre levies GST on services and state levies GST on goods	USA
Cocurrent Dual GST	Tax levied by Centre and state on both goods and services	Brazil, Canada India

From the various model of GST, India has proposed to adopt concurrent dual GST Model for implementing GST.

What is Concurrent Dual GST Model ?

India is a federal country with both the centre and the states have been assigned the powers to levy and collect taxes through appropriate legislation. Both the levels of Government have distinct responsibilities to perform according to the division of powers prescribed in the constitution for which they need to raise resources.

A dual GST will, therefore, be in keeping with the constitutional requirement of fiscal federalism. GST in India will be dual model based i.e. state and central govt. will both levy GST termed as SGST and CGST respectively.

However, chargeability definition of taxable event and taxable person, measure of levy including valuation provision, basis of classification etc. would be uniform in both CGST and SGST.

Under this model GST will be imposed concurrently by the centre and state, i.e., centre will have power to tax intra-state sales & states will be empowered to tax services.

Genesis of GST :

- 16/07/2004 : Dr. Kelkar Task Force recommended the need of national GST.
- 28/02/2006 : Union FM moots the idea of GST from Aril, 2010 in Budget speech 2007-08.
- 19/12/2014 : Constitutional (122nd Amendment) Bill, 2014 introduced in Lok Sabha.
- 06/05/2015 : Constitutional (122nd Amendment) Bill, 2014 passed in Rajya Sabha.
- 03/08/2016 : Constitutional (122nd Amendment) Bill, 2014 passed in Rajya Sabha.
- 08/09/2016 : Subsequent to ratification of bill by more than 50% of the states, constitutional (122nd Amendment) Bill, 2014 received assent of President of India.
- 27/03/2016 : Central GST Legislations CGST Bill, 2017; IGST bill, 2017, UTGST Bill, 2017; GST (Compensation to states) Bill, 2017 introduced in Lok sabha.
- 29/03/2016 : Bills presented on 27/03/2016 about GST are passed in Lok sabha
- 12/04/2017 : Central GST Legislation CGST Bill, 2017; IGST Bill, 2017; UTGST Bill, 2017; GST (compensation to states) Bill, 2017 received assent of president and Bills enacted.
- 01/07/2017 : Implementation of GST across India.
This is Genesis of GST.

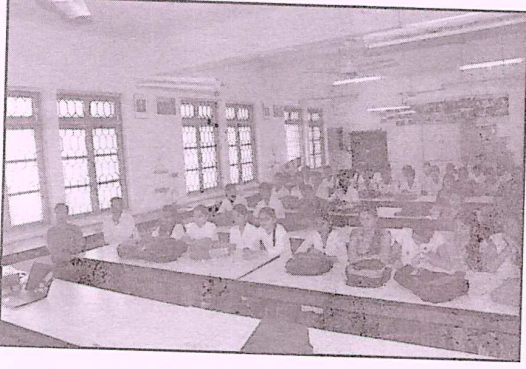
- Kumarmangalam Kaliya

B.A.3rd Year

*****

क्षणचित्रे

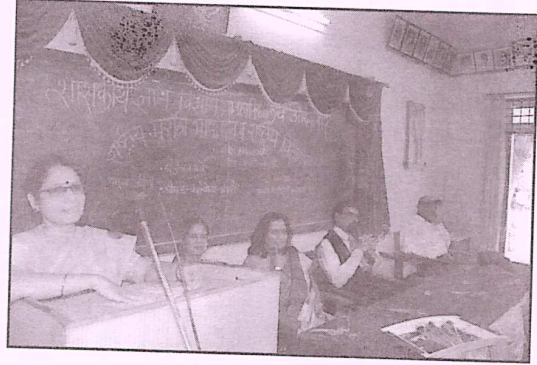
सेरीकल्चर आणि महाराष्ट्राची जैवविविधा
व्याख्यानास बी.एस्सी. प्राणीशास्त्र
विषयाच्या विद्यार्थ्यांचा सहभाग

पुस्तक प्रदर्शन : ग्रंथालय

विद्यार्थी संसद निवडणूक - संसद सचिव संतोष मोरे
याचे अभिनंदन करताना प्राचार्य
डॉ. रोहिणी कुलकर्णी (पांढरे) आणि प्राध्यापक

राष्ट्रीय मराठी भाषा दिन कार्यक्रम प्रसंगी
मार्गदर्शन करताना माजी प्रा. चंद्रज्योती भंडारी-मुळे

क्षणचित्रे

सोशल सायन्स फोरम तर्फे विशेष व्याख्यान देतांना
डॉ. अपर्णा कोतापल्ले

बी.ए., बी.एस्सी (तृतीय वर्ष) विद्यार्थी निरोप समारंभ

सूक्ष्मजीवशास्त्र विभागा तर्फे आयोजित Advance Techniques in molecular biology
या विषयावरील कार्यशाळा

Science Section

- Editor -

Dr. P.S. Deshmukh

- Student Editor -

Akshaykumar Bhalerao

Accidents Or Discoveries

Physics might shows us universe's building blocks and Biology lets universe understand itself but chemistry is all of fun happens in between thousands of reactions. Can you imagine ? In our body approximately one lakh reactions take place in just one second. Shocked ! Right. Most existing phrase to hear in science one that a new discoveries are not Eureka ! "Well that's funny". Through out history of science many major discoveries came accidentally. Sometimes they formed unexpected products.

Well all know about Alfred Nobel that Nobel cursed by people due to dynamite discovery by guilt he accorded the Nobel Prize but the main point is that dynamite as accidentally discovered. Yes, Alfred Nobel was finding a solution (answer) about safety of nitroglycerin. He accidentally add into Silica Solution and came new discovery of dynamite also due to Silica it can get into any shape. We can see our body bones because X-ray. Wilhelm Roentgen discovered X-ray. When he was studying the phenomenon discharge of electricity through gases; while researching he got new ways named 'X-ray'. After that many scientist get their ways for new research.

Here one of the oldest story. In

18 century, in that time, most unbearable garbage is 'Coal tar' Well that's right Auguo Haltman got an idea about coal tar. He recognized that coal tar has pretty much similar structure to Aspirin (tablet used for malaria and that time it was expensive) so, he create a new team called 'Team Coal Tar'. Prokan George (one of team member) did really to find out answer. After so much research he create first sample and he just. ya! He Broke it in anger because he tern it to blackish powder. Again he tried and got even more black powder. He wash it with alcohol, it changed to purple color. After study on it. He get 'Mauve' and becomes billionaire.

Here is an another story of most useful material 'Teflon'. Teflon is also coincidence. Chemours Jackson and another chemist were inventing for new refrigerator but unexpected thing that was upon checking a frozen compressed sample of tetrafluorethylene, he and his associates discovered that the sample had polymerized spontaneously into white, waxy solid form a Teflon. After that many invention had on Teflon. It is incredible and useful. On further, while Bill-Bob were working on computer wire which made up by Teflon; frosted Bob unturned it and suddenly it extended up to 8th time to it's length.

we all always consider that we should always be neat, clean but may be it necessary although due to a dirtiness of and carelessness of Alexander Fleming become a Godfather of medicine. He invented penicillin. It's really funny story. A tablet that cure infection is find out due to dirtiness. Once Alexander had cold that was really bad cold, some of his nose mucus fall bacteria in dish. After some time he found that bacterias dead. He kept inventing on it. Once he went for holiday trip. Wow ! I also want to.... A point is he kept his lab dirty, messy as usual. When he came back one of his dirty dist had grown up a big glow of mold on it and all bacteria dead and he discovered 'Penicillin'. From now, may be we could say our mom becoming dirty or messy is not that much bad. I wish we would be like this Constantin Fehlbach was a chemist search saccharin. Thanks to his poor laboratory hygiene when he was very hurry and searching on his chemicals and he get frosted with it and to calm down ("Aaa") went to eat. While inventing he didn't wear any gloves also not even wash his hand before he eat that bread. That's the movement when he ate the bread it's taste sweet and he invented new sweet as sugar say 'Saccharine'.

I know that expression it it's just

not enough. Our science has many stories like there. Here one of them, In 1942, while searching for material to make clear plastic gun sights cover and his team at Estaman Kodak examined cyanoacrylate, a material that was used during both world wars as an alternative to stitches on large cuts and wounds, they were rejecting them as too sticky. Nine year later once again tested it and found 'Super glue'. A story of safety glass was really about an accident. The great scientist Eduard Benedic who was not only inventor but also painter, writer, carpenter etc. Once he was painting and just glass bottle drop and he notice that bottle got crack but not break totally. He also got a smell of cellulose nitrate. After thinking too much on it he got idea when he saw sandwich again funny but due is idea he invented safety glass and that used in many material specially on car glass. So this story was really about accident. Right !

So we can consider that, accident is enough good for new discovery. Yup! Don't afraid of accidents may be you will be an another Alexander Fleming of Chemistry. Hence I wish that I shall also do such accident.

Adkine Divya Digambar
(B.Sc. 2nd Year)

*****

APPLICATIONS OF NANOTECHNOLOGY IN EVERYDAY LIFE

● Introduction

Nanotechnology is the science and technology of very small things that are smaller than 100 nanometers. The area of nanotechnology has become increasingly popular in recent years, A wide variety of applications of these materials are expected in various branches of Science and Technology, Physics, Chemistry, Biology, Materials Science, Medicine, Computational Science, Environment Science, Management Science, etc. and thus providing a profound impact in our daily life.

● Application of Nanotechnology in Everyday Life :-

Nanotechnology is a relatively new science and has numerous applications in everyday life, ranging from consumer goods to medicine and to improving the environment. Nano-based ingredients can be found in many products on the market such as paints, building materials, cosmetics and also food.

● Medicine and Health

Even today various disease like diabetes, cancer, Parkinson's disease, Alzheimer disease, cardiovascular

disease and multiple sclerosis as well as different kinds of serious inflammatory or infectious diseases (e.g. HIV) constitute a high number of serious and complex illnesses which are imposing a major problem for the mankind. With the help of Nanotechnology, damaged tissue can be reproduced or repaired. This technology is also used to develop sensors for cancer diagnostics.

Advanced Biosensors with novel features can be developed with the help of carbon nano-tubes. These biosensors can be used for Astrobiology and can throw light on study origins of life. Particles are engineered so that they are attracted to diseased cells. This disease. For ex. Nanoparticles that deliver chemotherapy drugs directly to cancer cells. This technique reduces damage to healthy cells in the body and allows for earlier detection of disease For ex. nanoparticles that deliver chemotherapy drugs directly to cancer cells are under development. Drugs containing **dendrimers** for targeted delivery.

● Energy and Environment

The advanced technique of nanotechnology can help storage of energy, eco-friendly manufacturing of materials and better enhanced renewable energy sources. Nanotechnology can be used for less expensive energy production and for renewal

energies, in solar technology, nanocatalysis, fuel cells and hydrogen technology. Carbon nano tube fuel cells are used for storage of hydrogen, thus finds application in power cars.

● **Electronics**

Nanotechnology is used for printed electronics for RFID, smart cards, smart packaging. It is used for more life like video games and flexible displays for e-book readers and also used in many new TVs, laptop computers, digital cameras, cell phones and many devices incorporate nano structured polymer films known as organic light-emitting diodes or LEDs.

Nanotechnology is used for magnetic random access memory (MRAM).

For these applications and all other applications like Transportation, Space exploration etc. nanotechnology is used in our daily life.

Gouri B. Bhujbal
(B.Sc. 3rd Year)

*****

Medicinal Plants

Our ancestors have started to use of medicinal plant centuries ago. Even, now many of us such traditional remedies.

1. Thyme

* Classification

Kingdom	- Plantae
Subkingdom	- Trocheobionta
Superdivision	- Spermatophyta
Division	- Magnoliophyta
Class	- Mognoliopsida.
Subclass	- Asteridae.
Order	- Lamiales
Family	- Lamiaceae
Genus	- Thymus

● Thyme is widely used as an aromatic plant. It's flowers, leaves & oil also has many health benefits.

● In Ancient Egypt, the thyme was uses for embalming and to heal many other medical conditions.

● Thyme plant has anti fungal, Anti-viral, antiseptic &, Anti-parasitic properties.

● The Botanical name of Thyme is Thymus Valgaris.

● Mainly occured in France, Italy, Spain.

* **Medicinal uses of Thyme -**

- i. Better prevention against food - borne, bacteriol infections.
- ii. Balance blood pressure level.
- iii. Keep away the chances of colon cancer.
- iv. Solution for skin problems such as dryness, redness & swelling.
- v. Quick relief from cold & cough.
- vi. Act as relaxing hert by calming

down the nervous system.

2. Gotu Kala

Classification - Kingdom - Plantae

Order - Apiales

Family - Apiaceae

Genus - Centella

- Gotu Kala is regarded as perhaps the most spiritual of all herbs in India.
- Growing in some areas of the Himalayas, gotu kala is used by yogis to improve meditation.
- It is said to develop the crown chakra.
- Botanical name of Gotu Kala is centella asiatica.
- * **Medicinal uses of Gotu Kala**
  - i. Gotu Kala is a rejuvenative nervine recommended for nervous disorders, including epilepsy, senility & premature aging.
  - ii. Gotu kola can relieve high blood pressure & helps the body defend against various toxins.
  - iii. It improves circulatory system.
  - iv. It repairs skin problems.
  - V. Gotu kola acts on various phases of connective tissue development & stimulates healing.
  - vi. It is used as treatment of ulcers.
  - vii. It stimulates lipids & protein necessary for healthy skin:

By Pratik P. Udanshiv

B.Sc. IInd year

*****

The undead gene

What really happens to us after death? Once our breathing stops & our heart stops to pump blood, doctors clinically consider a death & on a biological level the decomposition of cells, organs & tissues ensures the death, but what happens when actually it does not end? Two new studies claim that some genes can express still after death & in some cases they may become more active than concepts were described by some researchers.

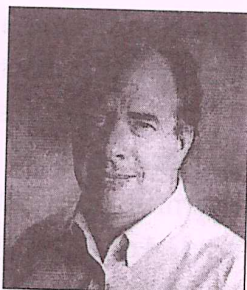
In the University of Washington an microbiologist Sir. Peter Nobel states that the discovery of the undead gene could help to improve the preservation of organs for transplantation.

Sir. Peter Nobel says, his most recent research was inspired by a 3-year-old study that published in Forensic Science International that discovered the host of genes that remained active in human cadavers for up to 12 hours after death.

According to these studies Sir. Nobel & his colleagues were able to describe more than 1000 genes that stay alive after gene postmortem. Most of the genes stayed alive for 2 days after death. He studied & completed his

researches on rats & zebrafishes after his researches 515 mice genes continued to operate for upto 2 days while 548 genes of zebrafishes remains functional for entire 4 days after death.

This active genes are able to regenerate new organs for transplantation & will be very useful in future but during his researches he note that an demerit of this technique he studied some other cells like cancerous cells. Researchers believed that this Cancerous cells may also remains olive offer death of host & by regenerating an organ through this cells may also have cancer causing factor & have an high risk about cancer after organ transplantation.

Sir. Peter Noble

Jayash Ramesh Suryawanshi

B.Sc. 2nd year

*****

POLYMER AT A GLANCE

A polymer is a large molecule made up of chains or rings of linked repeating subunits which are called monomers. Monomers, polymers tend to have high molecule masses. The word polymer came from the greek. Prefix poly, means many,

suffix - mer, means parts. Because of their broad range polymer play essential and ubiquitous roles in everyday life.

APPLICATION OF POLYMER IN OUR DAILY LIFE.

1. Credit Cards
2. Glasses
3. Cookwares
4. Bottles & Containers
5. Spandex Clothing Products
6. Hair Dressing Products
7. Liquid Absorbing Crystal
8. Construction & Remodeling
9. Conducting Polymers
10. In Medical Use

1. CREDIT CARDS

Pollyvinyl Chloride or PVC is used to make credit cards. PVC Sheets are thin. so to make a credit card two or three layers are glued together. This includes a layer with the printed information on it.

2. GLASSES

Polycarbonate is one of the most versatile polymers. It has been used to make high quality eye glass lenses for years. These lenses offer advantages over glass because they are lighter and thinner and they offer UV protection. They are also have impact resistant so you don't have to worry about cracking or scratching

them. In fact the material is so strong that its basically bullet proof.

3. COOKWARES

polytetrafluoroethylene or PTFE is used in making Teflon and other nonstick cookwares and cooking utensils. It is a waxy thermally stable material that's known for being tough, corrosion resist temperature up to 500^oc Fahrenheit (260^oc) PTFE generates no smoke when exposed to high temperature a great asset in the kitchen.

4. BOTTLES & CONTAINERS

Polyethylene terephthalate or PET is probably the best known polymer in existence. From peanut butter jars to soft drink bottles to milk containers PET can be found in pretty much any container in your refrigerator. This material is the most recyclable of all plastics, The bottles are separated according to color then crushed and shredded.

5. SPANDEX CLOTHING FIBRE

Polyurethane is a quick drying highly elastic polymer used to make apparel that stretches spandex clothing fibre like lycra is made of polyurethane and is used in a number of clothing items, including bathing suits, exercise clothing,

leggings, skinny jeans, socks and wetsuits. Disposable diapers are made using spandex polymers.

6. HAIR-DRESSING PRODUCTS

Polymer are used in conditioner to help flatten the hair strands and smooth out split ends. They are also added to shampoos as a thickener, without polymer shampoos would be more like perfumed water than creamy soaps.

Be aware in the use of conditioners, it also have serious harmful effect because it contains sodium Laureth Sulfate, If conditioner is applied on scalp it can damage your scalp and can cause hair loss. Try to use shampoo and conditioners that are free of sulfates.

7. LIQUID ABSORBING CRYSTALS

Liquid-absorbing crystals or super absorbing polymers are clear crystals that can absorb several times their weight in water. Their most popular application is as filler for disposable diapers, but they are also used in humidors and first aid packs and as a fire retardants and drink chillers.

8. CONSTRUCTION & REMODELING

Polyolefin also known as poly alkene is widely used in construction industry. It is used often in the car

industry.

The more plastic and less metal parts a car contains, the lighter it is.

This in turn results in a car that causes less pollution and uses less gas. Plastic is much more malleable than metal, designers can use plastics to aerodynamic, better-looking cars.

9. CONDUCTING POLYMERS

Polymers are typically utilized in electrical and electronic applications as insulators where advantage is taken of their very high resistivity's.

It can provide electromagnetic shielding of electronic circuits.

It can be used as hole injecting electrodes for OLEDs usage in electroluminescent display (mobile telephones)

It use as emissive layer in full-color promising for field-effect transistors.

10. IN MEDICAL USE

Synthetic sutures material are made from a variant of polymer which is used in different kinds of surgeries.

Artificial organs are also important in implants and for bypass surgeries clearly it is a replacement for

a natural organ in the body organ as a differ entiated structure as a heart, kidney etc. Many polymeric

material are used in the field of

medical science.

SHAIKH SHABNAM

B.Sc. 3rd Year

*****

Largest egg in world:

Ostrich egg

The largest biological cell is often cited as the ostrich egg, which is about 6 inches [15cm] long and weight about 3 pounds [1.4kg]. This is a myth. There are at least several biological cell larger than an ostrich egg, despite the fact that even many scientists and lypeople believe the ostrich egg is indeed the biggest. The ostrich may be the heaviest cell, but this has not yet been tested.

Largeness refers to size, not weight, so the ostrich egg is definitely not the largest. The first type of cell larger than the ostrich egg are nerve cells in especially long animal such as the giant squid and colossal squid, which may have nerve cells as long as 39 feet (12m), about 80 time larger than an ostrich egg. Nerve cells have very long axons, enabling the brain to send signals to distant limbs almost instantly. In giraffes, the nerve cells may be several yard (meters) long, running the whole length of the animal's neck, are in humans, the longest nerve cells are about 4.9 feet (1.5m) running from the base of the spine to the toes. So

even the human body has biological cells larger than the ostrich egg.

Ostriches are known to lay their eggs in a communal pit, with the dominant female laying her eggs first and others following her. After laying here eggs, the dominant female rejects the eggs of some of the weaker members at the time of covering the pit. Even though 2-7 females lay their eggs in a single communal pit, each female can identify her own eggs.

The female ostriches incubate the eggs during the daytime, while the male ostriches do the same at night. The practice comes handy for this species when defending themselves and their nests from predators. While the grayish-brown females blend with the sand during the day, males with their black feathers become virtually invisible in the darkness of the night.

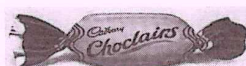
In course of the incubation period which roughly lasts for around 35-45 days, the nest are raided by various predators. On an average, only around 10 percent of the nests survive, but the threat of predators continues even after the eggs have hatched. If the ostrich can elude its predators till its adulthood, it can live for a period of 40-45 years considerably long for a bird. In Africa, ostriches have been raised for their eggs, meat, feathers and hide for at least 150 years. At presents, there

are more than 2 million ostriches in different parts of the world. While the IUCN has enlisted the ostrich as a species of least concern. One should make a note of the fact that a large part of this population is either found at the reserves or farms.

Shivani Adhagale
B.Sc. 2nd Year

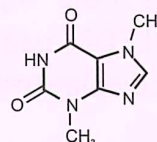
*****

CHEMISTRY OF CHOCOLATES

DARK CHOCOLATE

COCOA SOLIDS: >35%

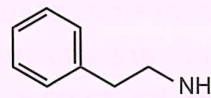
MEDIAN LETHAL DOSE FOR DOGS

300mg

(PER KG OF BODY WEIGHT)

THEOBROMINE

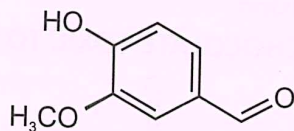
Dark chocolate has the highest amount of cocoa solids, which remain after cocoa butter is extracted from cacao beans. The solids contain theobromine, toxic to dogs and phenethylamine, linked to a feel-good effect.

PHENETHYLAMINE

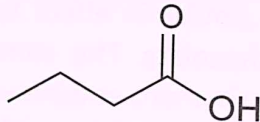
MILK CHOCOLATE

COCOA SOLIDS: 20-30%

VANILLIN

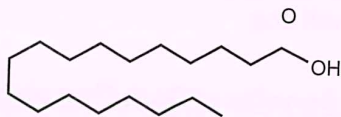
Confectioners add vanillin to many milk chocolates to enhance their flavor. American brands of chocolate of ten contain butyric acid, which adds a sour to the chocolate's taste.

BUTYRIC ACID

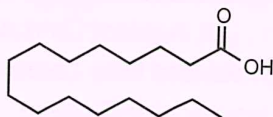
WHITE CHOCOLATE

COCOA SOLIDS : 0%

STEARIC ACID

White chocolate does not contain any cocoa solids, only cocoa butter, sugar and milk. Cocoa butter is composed of a number of fats, mainly stearic acid and palmitic acid.

PALMITIC ACID

Are you chocoholic? Not Yet !

Are you passionate about chocolates and to get pleasurable feelings?

Is it chocolates taste makes you feel good or is there any other factors responsible for that?

Then one must know the chemistry behind the chocolate making and why chocolate is considered as the feel-good factor, mood-alternating factor etc. Chocolate contains more than 300 - 500 known chemicals, some of which react within the human brain to alter mood. Out of these 300 - 500 chemicals the following chemicals play major role in humans **Theobromine**- Natural cough medicine. In large doses it may cause nausea and anorexia and that daily intake of 50-100g cocoa (0.8-1.5g theobromine) by humans has been associated with sweating, trembling and Severe headache. The theobromine LD50 is about 1000 mg/kg

Caffeine - chocolate contains 27 mg of caffeine

Phenylethylamine - it gives the pleasurable feelings and it is released by the brain when people are falling in love. One of the reasons chocolate is unique is the temperature at which it melts between 94 °F and 97°F by the

same time the human body, at 98.6°F is just above the chocolate's melting temperature chocolate slides across your tongue and liquefies into a perfect puddle of taste sensation.

Phenolics - acts anti-oxidant & fat reducer.

Phenylethylamine - it is a 'love drug' and it gives pleasurable effects by releasing b-endorphin.

Anandamide - produces transient feeling of well being.

Serotonin - feel good factor in chocolate.

Fats and Sugars - These controls blood cholesterol and produces energy.

The high fat content of most chocolate - Cadbury's Dairy Milk alone contains 30g of fat per 100g these amounts of fat may causes obesity which intern leading to heart disease and diabetes.

Histamine - it is responsible for the craving of chocolate and change in mood.

Thyphylline - Central nervous system and cardiovascular stimulant

Health benefits from chocolate

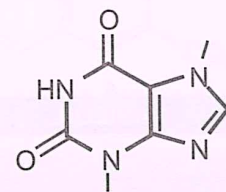
Recent studies have shown that cocoa or dark chocolate has potent health benefits for people . Dark chocolate is full of the flavonoids epicatechin and gallic acid, which are antioxidants that help

- **Protect blood vessels**
- **Cardiac health**

● **Prevent cancer**

It also has been effectively demonstrated to counteract mild hypertension.

WHY IS CHOCOLATE TOXIC TO DOGS ?

THEOBROMINE

Theobromine is a mild stimulant, similar in effect to caffeine, found in chocolate. This compound is harmless to humans at the levels found in chocolate - a fatal dose would require eating tens of kilograms of milk chocolate!

In cats & dogs, theobromine has a much more potent effect; small doses can lead to vomiting & diarrhoea, whilst as little as 50g of dark chocolate could kill a small dog.

Health Benefits of Dark Chocolate

1. Dark Chocolate is Very Nutritious
2. Dark Chocolate is a Powerful Source of Antioxidants
3. Dark Chocolate May Improve Blood Flow and Lower Blood Pressure
4. Dark Chocolate Raises HDL and Protects LDL Against Oxidation
5. Dark Chocolate May Lower The Risk of Cardiovascular Disease
6. Dark Chocolate May Protect Your

- Skin Against The Sun
7. Dark Chocolate May Improve Brain Function.

Revti Chandrakant Gaikwad
B.Sc. 2nd Year

*****

CHEMISTRY OF MOODS

Different Hormones Which Gives Different Moods

😊 **Feel joy** :- 5 - HTP boosts serotonin levels, which can improve mood and reduce depression, insomnia headaches and obesity.

😊 **Boost your mood** :- SAM-e supports well being and mood, promotes healthy brain functions and may help lessen symptoms anxiety, depression+ PMS.

😊 **Reduce anxiety** :- When L-theanine is low, lack of focus and anxious feelings can occur, theakalm helps improve focus and stabilize mood.

😊 **DE-stress** :- Ingredients such as theakalm, n-acetyl.l-tyrosine, and rhodiola have been shown to reduce mental and physical stress.

😊 **Retain memories** :- Red panax ginseng is taken by mouth to improve

thinking, concentration, memory, Alzheimer disease, work efficiency' and physical stamina.

THE CHEMICALS THAT MAKE YOU HAPPY :-

SERTONIN :- Mood stabilizer more sensitive to diet than any other neurotransmitter.

DOPAMINE :- The "reward" chemical released during pleasurable situations

Oxytocin :- The "love" hormone released during sex, childbirth and lactation.

ENDORPHIN :- Works qs a pain killer released after exercise

Chaitali Kaduba Gadekar
B.Sc. 2nd Year

*****

NOBEL LAUREATE : DR. OHSUMI YOSHINARI

Yoshinari ohsumi (born feb 9, 1945) is a Japanese cell biologist specializing in autophagy, the process that cell use to destroy and recycle cellular components ohsumi is a professor at Tokyo "institute of technology institute of innovative research". He received the kyoto prize for basic sciences in 2012, in the 2016 Nobel Prize in first physiology or medicine and the 2017

breakthrough prize in life sciences for his discoveries of mechanisms for autophagy

2016 Year Nobel laureates discovered and elucidated mechanisms underlying autophagy, a fundamental process for degrading and recycling cellular components thus, autophagy denotes "self- eating". This concept emerged during the 1960, when researches first observed that the cell could destroy its own content by enclosing it in membranes, forming sac like vesicles that were transported to a recycling compartment, called the lysosome, for degradation, difficulties in studying the phenomenon meant that little was known until, in a series of brilliant experiments in the early 1990, Ohsumi discovered led to a new paradigm in our understanding to how the cell recycles its content his discoveries opened the path to understand the fundamental importance of autophagy in many physiological processes, such as in the adaptation to starvation or response to infection.

Ohsumi took advantages of his engineered yeast strains in which autophagosomes accumulated during starvation. This accumulation should not occur if Ohsumi exposed the yeast cells to a chemical that randomly introduced mutations in many genes,

and then he introduced autophagy his strategy worked ! Ohsumi had identified the first genes essential for autophagy, in this subsequent series of elegant studies, the proteins encoded by these genes were functionally characterized the results showed that autophagy is controlled by a cascade of protein? Protein of autophagosome initiation and formation.

Thanks to Ohsumi and others following his footsteps, we know that autophagy controls important physiological functions where cellular components need to be degraded and recycled autophagy can rapidly provide fuel for energy and building blocks for renewal of cellular components, and is therefore essential for the cellular response to starvation and other types of stress. After infection autophagy can eliminate invading intracellular bacteria and viruses. Autophagy contributes to embryo development and cell differentiation cells also use autophagy to eliminate damaged protein and organelles, a quality control mechanism that is critical for counteracting the negative consequences of aging.

Autophagy has been known for over 50 years but its fundamental importance in physiology and medicine was only recognized after Yoshinari Ohsumi paradigm shifting

---

research in the 1990. For his discoveries. He is awarded last year Nobel Prize in physiology or medicine.

Bhavana B. Thorat
B.Sc. 2nd Year

*****

Do we only use 10% of our brain?

What I find most intriguing about this myth is how disappointed people are when you tell them it's not true. Maybe it's the figure of 10% that is so appealing because it is so low that it offers massive potential for improvement. We'd all like to be better. And we can be better if we try. But, sadly, finding an unused portion of our brains isn't the way it's going to happen.

So how can an idea with so little biological or physiological basis have spread so widely? It is hard to track down an original source. The American psychologist and philosopher William James mentioned in 'The Energies of Men' in 1908 that "we are making use of only a small part of our possible mental and physical resources". He was optimistic that people could achieve more, but he does not refer to brain volume or quantity of cells, nor does he give a specific percentage. The 10% figure is mentioned in the preface to the 1936 edition of Dale Carnegie's best-selling book 'How to Win Friends and Influence People', and sometimes

people say that Albert Einstein was the source. But Professor Della Sala has tried to find the quote, and even those who work at the Albert Einstein archives can find no record of it. So it seems this might be a myth too.

It's amazing just how many medical myths there are to choose from, but one part of the body seems to attract more than its fair share, and that's the brain. One of my favourite brain myths is the idea that we only use 10% of it. It's an appealing idea because it suggests the possibility that we could become so much more intelligent, successful or creative, if only you could harness that wasted 90%.

This might inspire us to try harder, but unfortunately that doesn't mean there's any truth in it. First of all, it's important to ask the question - 10% of what? If it is 10% of the regions of the brain to which people are referring, this is the easiest idea to quash. Using a technique called functional magnetic resonance imaging, neuroscientists can place a person inside a scanner and see which parts of the brain are activated when they do or think about something. A simple action like clenching and unclenching your hand or saying a few words requires activity in far more than a tenth of the brain (more than 10% of brain). Even when you think you are doing nothing your

brain is doing rather a lot-whether it's controlling functions like breathing and heart rate' or recalling the items on your to-do list. But maybe the 10% refers to number of brain cells.

There are two other phenomena that might account for the misunderstanding. Nine-tenths of the cells in the brain are so-called glial cells (90%). These are the support cells, the white matter, which provide physical and nutritional help for the other 10% of cells, the neurons, which make up the grey matter than does the thinking. So perhaps people heard that only 10% of the cells do the hard graft and assumed that we could harness the glial cells too. But these are different kind of cells entirely. There is no way that they could suddenly transform themselves into neurons, giving us extra brain power.

It is, of course, true that if we put our minds to it we can learn new things, and there is increasing evidence in the area of neuroplasticity showing that this changes our brains. But we are not tapping into a new area of the brain. We create new connections between nerve cells or lose an old connection that we no longer need, that is memory. So the intelligence, thinking power, learning power, memorizing power of our human brain depends on two things first is genetic inheritance and second

the person himself how he is working hard and creating new connections between nerve cells.

Lastly we can say that the brain has power to learn lots of things, it is limitless, there is not a particular limit of thinking, learning, memorizing if you are ready.

Akshaykumar Ashok Bhaleroa

B.Sc. 2nd Year

*****

ONCOGENIC VIRUSES

Viruses that produce tumors in their natural hosts or in experimental animal or which induce malignant transformation of cell on culture, are known as oncogenic viruses.

History -

Viruses causing tumors in animal were first demonstrated by 'Shope'

He isolated the rabbit fibroma virus in 1932 and the papilloma virus in 1933.

Burkitt (1963) identified a particular geographical distribution of lymphoma in African children

The Epstein -Barr virus isolated from Burkitt's lymphoma has been identified as the causative agent.

List of oncogenic viruses :

1) DNA Viruses

I) - Papilloma

- Papilloma viruses of human begins, rabbits and other animal
- Polyomaviruses
- Simian Viruses 40
- BK 4 JC Viruses

II) Poxviruses

- Molluscum contagiosum
- Yabavirus
- Shope fibroma

III) Adenoviruses

Many human & non human types

IV) Hepatitis B&C Viruses

2) RNA Viruses

I) Retroviruses

- Avian leucosis viruses
- Murine leucosis viruses
- Human T-cell leukemia viruses

Oncogenes : Also called Hotspot

- Viral oncogenes (V- One) commonly known as cancer-genes are genes which encode proteins triggering the transformation of normal cell into cancer cell
- Oncogenes are isolated from cancer cell are called cellular oncogenes (c-one) similarly, genes found in normal cell are called proto-oncogene they are not viral origin.

Viruses associated with cancer

1) Family : Human papovaviridae

Virus: Human papilloma virus
Cancer type : Cervical ,vulvar, pencil, squamous cell carcinoma.

II) Family : Herpesviridae

a) Virus : EB virus (EPstein - Barr)

Cancer type : Nasopharyngeal carcinoma
African Burkitt's lymphoma.

b) Virus : HSV Type 2

Cancer type : cervical carcinoma & B-cell lymphoma.

III) Family : hepaviridae

Virus: Hepatitis B-virus
Cancer type: Hepatocellular carcinoma

IV) Family : Flaviviridae

Virus : Hepatitis - c - virus

IV) Family : Reptoviridae

Virus: HTL Virus
Cancer type : Adult T cell leukemia.

Shradha Madhav Pathare

B.Sc. 3rd Year

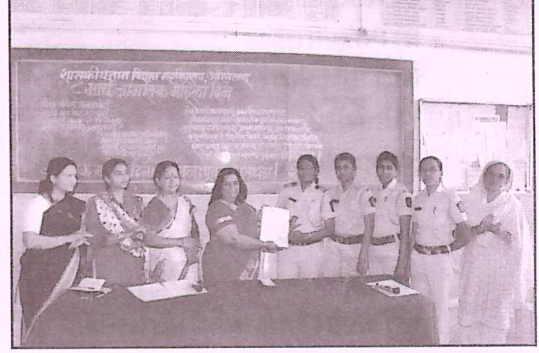
*****

क्षणचित्रे

बी.ए., बी.एससी (तृतीय वर्ष) विद्यार्थी निरोप समारंभ

जागतिक महिला दिन कार्यक्रम

मातोश्री वृद्धाश्रमास भेट : डॉ. प्रमिला भुजाडे
व बी.ए. तृतीय वर्षाचे विद्यार्थी

निमंत्रितांचे कवी संमेलन

Annual Report
2017-2018
Departmental Report
Committee Report

DEPARTMENTAL REPORT

Department of Microbiology

1. 1-7th July "Van Mahotsav week" was celebrated in collage students and teachers of department planted trees in College campus.
2. Students participated in poster competition organized on Environmental awareness for students during "Van Mahotsav week".
3. Under MoU with Government Institute Science, Aurangabad B.Sc III year students of departments visited Government Institute of Science, Aurangabad on 42th Institute foundation Day on 14th August, during this visited to various departments and library.
4. Alumni of 2000 B.Sc. batch alumni visit to department and had interaction with present B.Sc. Microbiology Students.
5. On 4th Sept. 2017 "Students Unit" of Microbiologist Society of India was Inaugurated by Dr. S.M. Dharmadhikari, Associate Professor, Department of Microbiology, Rajaram College, Kolhapur.
6. Studnts and the faculty of department actively participated in "swachha Abhiyan at Haritag" in collaboration with Historical Society of Aurangabad.
7. Department gave send off to outgoing principal Dr. Kumud Gore-Kherdekar Madam on 27th Sept 2017.
8. Students an the faculty of department actively participated in Cleanliness drive at Kile Ark.
9. Students actively participated in the 'State Level Model and Poster competition' held at Balbheem Collage, Beed On 1st Sept 2017.
10. Students participated in the 'State Level Model and Poster competition' held at Shivehhatrapati Collage, Aurangabad.
11. Felicitation of Dr. Rohini Kulkarni on being the principal of Government College Arts and Science, Aurangabad.
12. Department organized One Day Workshop and Hands on Training on "Advance Techniques in Molecular Biology" On 10th Feb 2018, in Collaboration with BioEra Life Sciences, Pune. Students from various colleges of Marathawada region were participated and benefited.
13. Faculty of the Department have participated in defferent International/National/State/Regional level Conference/Seminar/workshop.
14. A "Bulletin Board" is regularly run by the the students on news from the world of microbes.
15. Faculty members regularly counseled the students.

HOD

Department of Microbiology

*****

DEPARTMENT OF ENGLISH

In the academic year 2017-18, in addition to the routine activity of 'Thought for the Day' the department carried out the following activities.

1) The students of B.A I, II and III year were taken for a library visit so as to acquaint them with the books and other facilities available in the library.

2) A quiz on English Literature was conducted for the students of B.A I, II and III year (optional english) students in their respective classrooms.

3) A debate competition was held on 25th January 2018 on the topic "Does Education solve the problem of unemployment?"

4) Power-point presentations and glimpses of various dramas included in the syllabus were shown to the students on the desk top of the department.

5) Sawari Patil a student of B.A III year participated in a state level paper presentation competition held in Shiv Chatrapati College on 20th January 2018 and bagged the third prize. Her topic was '20th Century English Drama'.

The activities throughout the year were successfully carried out by Dr. Khan Shaista Talat, Dr. Pradnyashailee Sawai, Ms. Trupti Sapkale and Mr. D.P. Deshmukh.

Dr. Khan Shaista Talat
Head, Dept of English.

*****

उर्दू विभाग

शासकिय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालयात उर्दू विभागातर्फे 'यादगारे गालिब' या विषयावर एक दिवसीय चर्चासत्र शनिवार दिनांक १३ जानेवारी २०१८ रोजी संपन्न झाले. या कार्यक्रमात प्रमुख पाहुणे डॉ. मसरत फिरदोस यांनी मिर्जा असदउल्ला खाँ गालिब यांच्या आयुष्यावर व शेरो शायरी वर प्रकाश टाकला. दुसरे वक्ते डॉ. आतिक अहमद, सहाय्यक प्राध्यापक यांनी उर्दू भाषेची माहिती व वापर यावर महत्त्वपूर्ण माहिती दिली.

महाविद्यालयाच्या प्राचार्य डॉ. रोहीणी कुलकर्णी-पांढरे यांनी पाहुण्यांचे शाल व पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत केले, उर्दू बोली भोषेचे महत्व व सहजता यावर उर्दू विभाग प्रमुख शेख नुजहत परविन यांनी भाष्य केले. विद्यार्थ्यांनी बनविलेल्या 'गालिब' च्या भितीपत्रकाचे प्रकाशन प्राचार्य डॉ. रोहीणी कुलकर्णी-पांढरे यांच्या हस्ते करण्यात आले.

खान मुशाहिद यांनी कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन केले. शेख रईस यांनी पाहुण्यांचे ओळख करून दिली व शेख परविन बेगम या विद्यार्थिनीने सर्वांचे आभार मानले.

शेख नुजहत परविन
उर्दू विभाग प्रमुख

*****

हिंदी विभागीय कार्यक्रमों का ब्यौरा (अहवाल)

शैक्षिक-वर्ष २०१७-१८ में 'दि. १४ सितंबर-हिंदी दिन' के उपलक्ष्य में विविध प्रतियोगितायें एवं कार्यक्रम का आयोजन किया गया। प्रस्तुत कार्यक्रम का उद्दिष्ट्य यह रहा कि "हिंदी भाषा हमारी राष्ट्रभाषा है, उस के उचित सम्मान के लिए हम सभी सचेत रहना है।" अंतरराष्ट्रीय स्तर पर ख्यातकीर्त एवं जनसंपर्क का सही माध्यम बनी हुई 'हिंदी भाषा' के प्रति विद्यार्थियों की रुचि को बढ़ाना एवं उसके साहित्य के द्वारा उन्हें समाज चेतना के तत्त्वों के प्रति अवगत कराना 'हिंदी विभाग' का प्रमुख उद्देश्य है। इस आलोक में महाविद्यालय में विविध प्रतियोगिताओं का आयोजन किया गया।

इस में १.निबंध-लेखन, २. सुलेखन, ३. काव्य-पाठ, ४. वक्तृत्व, ५. वाद-विवाद व ६. पोस्टर आदि प्रतियोगिताओं का आयोजन कर, उक्त स्पर्धाओं में उन्हें पुरस्कृत किया गया। पुरस्कार के लिए चुने गये विद्यार्थियों का परिचय संक्षेप में इस प्रकार है -

१. निबंध-लेखन - (वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर के विद्यार्थी) :
प्रथम क्रमांक - केदार कुलकर्णी, भाग्यलक्ष्मी कौडिकी, मुकेश तायडे.

द्वितीय क्रमांक - विलास लगड, निखिल शिरसाठ, मनिषा मुळे

तृतीय क्रमांक - अक्षयकुमार भालेराव, सोनाली काळोदे
उत्तेजनार्थ - मनोज सैवर, कुणाल चौधरी, सागर तायडे, आकाश लांडगे, कल्याणी मोहरे.

२. काव्य पाठ (वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर के विद्यार्थी) :

प्रथम क्रमांक - रोहित लिहिणार, फैजल खान

द्वितीय क्रमांक - अंजुम खान, निखिल सोनी

तृतीय क्रमांक - केदार कुलकर्णी, भाग्यलक्ष्मी कौडिकी

उत्तेजनार्थ - फराज खान, आनंद जैस्वाल

३. वक्तृत्व (वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर के विद्यार्थी)

प्रथम क्रमांक - रोहित लिहिणार, निखिल सोनी

द्वितीय क्रमांक - केदार कुलकर्णी, भाग्यलक्ष्मी कौडिकी

तृतीय क्रमांक - राहूल राठोड, आनंद जैस्वाल
उत्तेजनार्थ - चंदा चव्हाण, हुसैना लष्करवाला

४. सुलेखन (वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर के विद्यार्थी)

प्रथम क्रमांक - शहा नय्युम राहिम, निखिल सोनी, अक्षय भालेराव

द्वितीय क्रमांक - केदार कुलकर्णी, आकाश शिंदे

तृतीय क्रमांक - राहूल राठोड, भाग्यलक्ष्मी कौडिकी.

५. वाद-विवाद (कनिष्ठ स्तर के विद्यार्थी)

प्रथम क्रमांक - सोनल चौतमोल, बसेश्वर बनसोडे

द्वितीय क्रमांक - निखिल सोनी, आनंद जैस्वाल

तृतीय क्रमांक - शितल गाडे, भाग्यलक्ष्मी कौडिकी

६. पोस्टर प्रतियोगिता (वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर के विद्यार्थी)

प्रथम क्रमांक - चंदा चव्हाण, वैभव वासकर, शेखनेहा

शेख नईम, शीतल गाडे, भाग्यलक्ष्मी कौडिकी

द्वितीय क्रमांक - गोदायरी डोंगरे, आनंद जैस्वाल, आसना फातेमा, केतकी कटनेश्वरकर,

तृतीय क्रमांक - धनश्री शेवे, हुसैना लष्करवाला, रेणूका बावधने. उपरोक्त प्रतियोगिताओं सफलता के लिए संयोजन, मार्गदर्शन हिंदी विभाग अध्यक्ष डॉ. भारती सानप जी ने सहयोग दिया। तथा प्रस्तुत कार्यक्रम एवं प्रतियोगिताओं के लिए परीक्षक व सुनियोजन डॉ. भगवान कांबळे, मंजुषा पारिपेल्ली, ज्योति कांबळे, संजीवनी राठोड व डॉ. रामेश्वर वरशीळ ने सहयोग दिया।

डॉ. भारती म. सानप

हिंदी विभाग अध्यक्ष

*****

Department of Botany

1. Van Mahutsav

Department of botany celebrated "Van Mohatsav" on 07/07/2017. On occasion of "Van Mahutsav" different activities were organised

Tree Plantation Programme organized in college campus and hostel campus.

Poster Competition organized on topic "Environmental Awareness" Judges for poster competition were Miss. Shahnaz Farooqui and Dr. Janardhan Katkar. The following students got prize.

Ist. Akshay Bhalerao - B.Sc.II

IInd. Tayyab Shaikh - B.Sc.III

IIIrd. Tejeshwini Gaikwad - B.Sc.III

Consolation-I. Mrunal Kamble B.Sc.II

2. Vishnu Bhombe B.Sc. III

2. Visit to Govt. Institute of Science, Aurangabad.

On 14th August 2017 as part of the curriculum students along with Dr. Sulochana Rathod visited Govt. Institute of Science, Aurangabad where they understood working of various instruments and also visit to library for books exhibition.

3. "Plant of the Week"

Plant of the Week activity was organised on 21st September 2017 for

the student of B.Sc. The objective of this activity is to impart knowledge about medicinal plants and to identify the plant. This program was held near front gate of the college and Dr. Kumud Gore-Kherdekar inaugurated the activity, Dr. Seema Bodkhe introduced the activity to the audience. Head of the department Dr. Sulochana Rathod, Dr. Rajesh Raut, Mr. Y.P. Malche and Dr. N.F. Sheikh from department were present for the inauguration. Student from botany as well as other students also actively participated in the program. In plant of the week activity best presentation of plants by

Ist.-- **Shradha Ubarhande** -B.Sc.I

IInd.-- **Satkar Arke** - B.Sc.I

IIIrd.- **Prerna Shankhala** - B.Sc.I

4. Medicinal Plant Exhibition and Competition-

On 23th Jan. 2017 department organised a medicinal plant exhibition. All B.Sc. III year students presented one medicinal plant. Dr. Rohini Kulkarni-Pandhare , Principal Govt. college of Arts and Science, inaugurated the exhibition and Judges of competition were Dr. Archana Chapolikar and Mrs. Suchita Bharambe. The following students received prize in competition.

Ist' Tayyab Shaikh

IInd. Sunil Baghel and Komal Dabhade

IIIrd. Mrunal Dhabale and Shital Ingole

Consolation Prize -

Ist.Vaishnavi Mitkar
IInd.Ganesh Bhombe

Dr. Sulochana Rathod
(HOD Botany)

*****

Department of Home Science

Every year the Department of Home science organizes various Programmes / Activities for the benefit of the students. These activities are carried out with the aim of developing various skills especially entrepreneurship skills, in order to enhance the personality of the students. The details of various Activities and programmes organized during this academic year are as follows:

- On August 22nd, A Felicitation Programme was organized in the Department.

Ms. Pratibha S. Pawar, a student of M.A. Part II Home Science was felicitated for Scoring highest marks in the subject Nutrition and Dietetics. The Department is proud of her.

- She is First in the order of Merit in M.A. Home Science examination, March 2017. She is the recipient of Smt. Usha Gangadhar Bhogale Memorial Prize for Merit First (M.A. Home Science) in Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad

and Late Smt. Shantabai Boralkar Smruti Paritoshik for scoring highest marks in the subject Nutrition and Dietetics.

- Breast Feeding week was celebrated from 1st to 7th August. During this week various competitions like, Essay writing, Poster making, Cooking and slogan competitions were conducted for the students of the Department. Students from class B.A. Part I to M.A. Part II participated in these competitions. The participants of these competitions were judged by the faculties of the Home Science Department.

- The Department celebrated Nutritional Week 1st to 7th September with zeal. Various programmes were organized during this week. This year the theme of National Nutrition Week was "Optimal Infant and Young Child Feeding Practices : Better Child Health".

- Special event during this week was Health Camp for students and the staff of the collage. This camp was organized by the Department in collaboration with Kasture Pathology Laboratory, Aurangabad; Blood Pressure, Height, Weight and CBC of the participants, were recorded. Dr. Kumud Kherdekar, Principal of the

college was the Chief Guest. She ration on "Chocolate making" was addressd the students regarding the organized. Ms. Nidhi Shrisunder, importance of nutrition during demonstrated various types of childhood. She said that, physical, chocolates such as Dark Chocolate, Jelly social.and psychological health is Chocolate, White Chocolate etc. equally important for overall Students from class XIth to M.A. Part II development of an individual. attended the

- A special lecture by the faculty of programme. the Department Ms. Sheela Janjal was organized during Nutrition week. The ● One day workshop on "Food topic was "Importance of Pigment Preservation" was organized by the content of Fruits and Vegetables for Department of Home Science, Govt. Healthy life". College of Arts and Science, Aurangabad on 25th Jan 2018. Dr.
- On 23rd September a Progra- Rohini Kulkarni Pandhare. Prinsipal, mme for Inauguration of Home Science Govt. College of Arts and Science, Club, for the academic year 2017-18 Aurangabad was invited as the chief was organized. Prinsipal, Dr. Kumud Guest and Mrs. Alka Joshi, Demon- Kherdekar was invited as the chief strator, Fruit Processing center, Depart- guest. On the same day a Fresher's party ment of Horticulture, Govt. of was organized to welcome the new Maharashtra, Aurangabad was invited students admitted in this academic as the Resource person for the year. workshop. Prinsipal. Dr. Rohini Kulkarni Pandhare, appreciated the efforts of the
- One day workshop on Tie & Dye Departlment for organizing such and Batik Printing was organized on the participatory and interactive workshop. 9th of October. Various techniques of She even emphasized on developing Tie & Dye and Batik Printing were entrepreneurship skills through such demonstrated and the participants workshops. were allowed to make the samples The Resource person Mrs. Alka using these techniques. This workshop Joshi explained the causes of was conducted by the Faculty Ms. decomposition of fruits and vegetables, Shihha Sharma. Principles and methods of preservation. Demonstration of products like Apple
- On 14th December a Demonst- Jam, Guava Jelly, Lemon Squash, Onion

Chutney and Chilly Pickle was done.

● On 20th February 2018 a visit to old age home - 'Matoshri Old Age Home, Paithan Road Aurangabad was organized. The Faculties along with the students of B.A. Part II, B.A. Part III, and M.A. Part II visited the old age home.

● On 20th February a visit to District Remand Home, HUDCO, Aurangabad was arranged for the students of B.A. Part III, and M.A. Part II. The students were accompanied with Faculties of the Department. The students interacted with the inmates and the Supervisor of the Remand Home.

Extension Activity : The Faculties along with the students of M.A. Part I visited the Aanganwadi centre, Harshnagar, Aurangabad. The Anthropometric measurements viz. height, weight, head circumference and arm circumference were noted by the students. The faculties and the students had an interactive session with the mothers of the children attending the Aanganwadi, regarding the food habits, intake of the children and nutritional awareness. The mothers were imparted Nutrition Education regarding methods of cooking, how to minimize nutrient loss

during cooking, balanced diet, supplementary foods and nutritional requirements of children aged 1-5 years.

Mrs. Sanjivane R. Godsay
HOD
Home Science

*****

मानसशास्त्र विभाग

मानसशास्त्र विभागात २०१७ ते २०१८ या शैक्षणिक वर्षात पुढील उपक्रम व कार्यक्रम घेण्यात आले.

१) दि. १०/०८/२०१७ रोजी मानसशास्त्र अभ्यास मंडळाचे उद्घाटन माजी विभाग प्रमुख प्रा. टी.डब्ल्यू कुंभारे सरांच्या हस्ते करण्यात आले. याच वेळी प्राचार्य डॉ. कुमुद गोरे-खेडकर यांच्या हस्ते विभागातील भिक्ती पत्रकाचे अनावरण करण्यात आले.

२) दि. १०/०८/२०१७ रोजी जिल्हा शल्य चिकित्सक औरंगाबाद यांच्या वतीने व मानसशास्त्र विभागातर्फे डॉ. अमित टाक व डॉ. महेश मरकड यांनी मादकपदार्थाचे सेवन व तस्करी या विषयासंबंधी विद्यार्थ्यांमध्ये जागृती निर्माण व्हावी म्हणून चित्र व ध्वजी फीतसह मार्गदर्शन केले.

३) दि. १२/०९/२०१७ रोजी "मानसिक तणाव व त्यावरील उपाय" ही कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. डॉ. अनघा पाटील व डॉ. अपर्णा अष्टपुत्रे यांनी अभ्यासपूर्ण मार्गदर्शन केले. कार्यशाळेस मोठ्या प्रमाणात अनेकांनी सहभाग नोंदवला.

४) दि. २१/०१/२०१८ रोजी जनसामान्यांमध्ये स्वक्षमतांची जाणिव व्हावी म्हणून विभागामार्फत सर्वासाठी खुले असे मनोमापन

मानसशास्त्रीत चाचण्याद्वारे करण्यात आले या उपक्रमात उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला.

५) दि. ११/०१/२०१८ रोजी गुन्हेगारी बाबतच्या असेलेल्या वर्तनाच्या आणि त्यावरील न्यायव्यवस्थेचा अभ्यास करणाऱ्या शासकीय न्यायसहाय्यक विज्ञान संस्था, औरंगाबाद या संस्थेस मानसशास्त्र विभागातील प्राध्यापकासह सर्व विद्यार्थ्यांनी अभ्यासपूर्ण भेट दिली. सदर मानसशास्त्र विभागातील डॉ. सुमेधा जाधव आणि प्रा. मनिषा गुजर यांनी विषयाशी संबंधीत चित्रफीत दाखवून मार्गदर्शन केले.

६) दि. १६/०२/२०१८ रोजी आमच्या विभागाचे प्रथम व माजी विभागप्रमुख डॉ. आर.आर. बोरुडे सरांनी विभागास सदिच्छा भेट दिली.

डॉ. पुष्पा उतकर भाग्यवंत
मानसशास्त्र विभाग

*****

DEPARTMENT OF STATISTICS

Following are the activities of the department in the academic year 2017-18;

Dr. Kumud Gore Kherdekar, Principal of the Govt. Arts and Science college, Aurangabad who was Ex. Head of Statistics department got retired on 30/09/2017. She has put up all her service in the same department. That's why department felt it necessary to arrange the programme to honour her best services render to this department. During the same time Dr. Rohini Kulkarni Pandhare was designated as Principal of this college so we felicitated her in the same programe. Dr.

Kherdekar Madam in her speech recounted her we experiences down the memorylane. Dr. Sadhana Kolhekar. Head of Statistics department in her speech lauded Madam Kherdekar's doing her duties in general.

Due to retirement of Dr. Kherdekar madam, a post was created in Statistics department. To take up her workload two new 'clock hour basis' candidates were appointed as faculties in the department. Dr. Priti Borkar and Miss Darshana Belsare are new members of the department now.

Dr. C.R. Rao Institute of Advance Study in Mathematics, Statistics and Computer Science conducts "Statistics Olympiad" every year. For the year 2017-18, Tenth statistical Olympiad conducted in two levels; junior level for IXth and Xth class students and senior level for XIth and XIIth students. This is third time when Statistics Olympiad was held in our college on 28/01/2018. In all 41 students appered the examination at our centre.

Dr. Sadhana Kolhekar
HOD, statistics

*****

भूगोल विभाग

भूगोल विभागमध्ये भूगोल अभ्यास मंडळाची स्थापना केली गेली. सदर अभ्यास मंडळाच्या उद्घाटन प्रसंगी मिरांद कला महाविद्यालयाचे डॉ. एस.पी.बुरकूल (सहयोगी प्राध्यापक) उपस्थित होते. त्यांनी आपल्या अभ्यास पूर्ण भाषणात जागतिक ताप वृद्धी या विषयावर आपले विचार मांडले. एम. ए. भाग उच्च विद्यार्थ्यांसाठी शं.सहल व ग्रामीण सर्वेक्षणाचे आयोजन केले होते.

भूगोल विभागामध्ये भूगोल विषयाच्या विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्त स्वच्छता अभियान राबवले. व सर्व परिसर स्वच्छता अभियान राबवले व सर्व परिसर स्वच्छ करून घेतला.

डॉ. ए.आय. खान
भूगोल विभाग प्रमुख

*****

संगीत विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१७-२०१८ मध्ये संगीत विभागात विभाग प्रमुख डॉ. वैशाली देशमुख यांच्या मार्गदर्शनाखाली विविध कार्यक्रम राबविण्यात आले व विविध स्पर्धांमध्ये विद्यार्थ्यांना घवघवीत यश मिळाले.

या विविध कार्यक्रमांमध्ये खालील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

● ७/७/२०१७ रोजी “अभंगवाणी” चा कार्यक्रम घेण्यात आला त्यामध्ये विविध विद्यार्थी व विद्यार्थिनींना विविध अभंग सादर केले यामध्ये

- १) स्वाती म्हेत्रे - सुंदर ते ध्यान
- २) स्वप्नील जाधव - अवघा रंग एक झाला
- ३) वैशाली कुर्तडीकर - कानडा विठ्ठल कर्नाटक

● १४/०८/२०१७ रोजी “सावन के रंग” हा कार्यक्रम घेण्यात आला यामध्ये वर्षा ऋतू वर आधारित हिंदी व मराठी गाणी विद्यार्थ्यांनी गायली. यामध्ये -

- १) स्वप्नील शिरे आणि स्वाती म्हेत्रे - रिमझिम के गीत

सावन

२) रोहित तोत्रे - आओगे जब तुम

● १९/०९/२०१७ रोजी “सुरमयी अभ्यास मंडळाचे उद्घाटन” करण्यात आले.

● २०/०९/२०१७ रोजी “मासिक संगीत सभा” घेण्यात आली. यामध्ये मंगेश बोर्डे, सचिन इघारे आणि स्वप्नील जाधव यांनी शास्त्रीय गायन सादर केले.

● २८/०९/२०१७ रोजी भारतरत्न लता मंगेशकर यांच्या जन्म दिवसानिमित्त ‘सुगम गीत गायन स्पर्धा’ घेण्यात आली यामध्ये एम ए प्रथम वर्षाच्या मनोज थोरे याने प्रथम, एम ए द्वितीय वर्षाची स्वाती म्हेत्रे हिने द्वितीय तर एम ए प्रथम वर्षाच्या दीपक पदुळे आणि बी ए द्वितीय वर्षाच्या स्वप्नील जाधव या विद्यार्थ्यांनी तृतीय क्रमांक पटकावला.

● ०६/१०/२०१७ रोजी “कोजागिरी पौर्णिमे” निमित्त व नवनियुक्त प्राचार्या डॉ. रोहिणी पांढरे यांच्या स्वागतासाठी स्टाफ क्लबच्या वतीने संगीत विभाग प्रमुख डॉ. वैशाली देशमुख यांच्या मार्गदर्शनाखाली चंद्राला केंद्र बिंदू ठेऊन त्यावर आधारित गाण्याच्या कार्यक्रम विद्यार्थ्यांनी सादर केला. यामध्ये -

- १) आसावरी गोमटे - उंच माझा झोका
- २) वैभव विर्धे - चंद्र आहे साक्षीला
- ३) सचिन इघारे - चांद तारो मे

● २९/१०/२०१७ ते ०१/११/२०१७ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठात “केंद्रीय युवक महोत्सव” आयोजित करण्यात आला होता. यामध्ये संगीत विभागातील विद्यार्थ्यांनी ५ पारितोषिके मिळवली.

१) शास्त्रीय सुरवाद्य या प्रकारासाठी एम ए द्वितीय वर्षातील राहुल आघाडे या विद्यार्थ्यांस प्रथम पारितोषिक मिळाले.

- २) गोंधळ या गीत प्रकारासाठी एम ए प्रथम वर्षातील संतोष मोरे या विद्यार्थ्यांस तृतीय पारितोषिक मिळाले.
- ३) शास्त्रीय नृत्य या प्रकारासाठी बी ए प्रथम वर्षातील गिरीजा गोळे या विद्यार्थ्यांस द्वितीय पारितोषिक मिळाले.
- ४) लोकगीत या गीत प्रकारासाठी एम ए प्रथम वर्षातील मनोज थोरे या विद्यार्थ्यांस द्वितीय पारितोषिक मिळाले.
- २०/०१/२०१८ रोजी कलर्स आणि लोकमत प्रस्तुत 'सुर रायझिंग स्टार-२०१८' स्पर्धेत संगीत विभागातील एम ए प्रथम वर्षातील विद्यार्थी संतोष मोरे यास प्रथम पारितोषिक व मनोज थोरे यास द्वितीय पारितोषिक मिळाले.
- २५/०१/२०१८ रोजी संगीत विभागात "मासिक संगीत सभा" घेण्यात आली यामध्ये एम ए प्रथम वर्षातील विद्यार्थी शिवाजी अर्दंड व प्रकाश काळे आणि एम ए द्वितीय वर्षातील विद्यार्थी सुनिल कुलथे व तुषार तोत्रे यांनी गायन सादर केले.
- १६/११/२०१७ रोजी मासिक संगीत सभा घेण्यात आली यामध्ये एम ए प्रथम वर्षातील विद्यार्थी संतोष मोरे व विजय गवई आणि एम ए द्वितीय वर्षातील विद्यार्थी स्वाती म्हेत्रे व स्पन्नील शिरे यांनी गायन सादर केले.
- संगीत विभागाच्या वतीने संगीत विभागप्रमुख डॉ. वैशाली देशमुख यांच्या प्रेरणेने महाविद्यालयातील हार्मनी हॉलमध्ये दि. ०४/१२/२०१७ रोजी "गंधर्व संगीत महोत्सव" घेण्यात आला. कार्यक्रमाची सुरुवात श्री. कल्याण अपार यांच्या शहनाई वादनाने झाली. त्यानंतर पंडिता डॉ. अश्विनी भिडे देशपांडे यांचे गायन व पंडित रामदास पळसुले यांचे तबला वादन सादर झाले.
- ३०/०१/२०१८ रोजी वार्षिक स्नेहसंमेलन घेतले यामध्ये अनेक विद्यार्थ्यांनी विविध स्पर्धांमध्ये भाग घेतले व पारितोषिके मिळवली.
- ३०/०१/२०१८ रोजी नाशिक येथे महाराष्ट्र कामगार मंडळ आयोजित २४ वी राज्यस्तरीय भजन स्पर्धेमध्ये एम ए प्रथम वर्षातील विद्यार्थी दिपक पडुळे यास महाराष्ट्र राज्यतून उत्कृष्ट गायक/हार्मोनियम वादकाचे प्रथम पारितोषिक मिळाले.
- २८/१२/२०१७ रोजी "मासिक संगीत सभा" घेण्यात आली यामध्ये एम.ए. प्रथम वर्षातील विद्यार्थी दिपक पाडुळे व चैतन्य जाधव आणि एम ए द्वितीय वर्षातील विद्यार्थी जान्हवी बेद्रे व रामेश्वर नरवडे यांनी गायन सादर केले.
- १५/०२/२०१८ रोजी संगीत विभागात मासिक संगीत सभा घेण्यात आली यामध्ये एम ए प्रथम वर्षातील विद्यार्थी पूजा मिटकरी व आसावरी गोमटे आणि एम ए द्वितीय वर्षातील विद्यार्थी वैभव विरधे व राहूल आघाडे यांनी गायन सादर केले.
- २८/१२/२०१७ रोजी "देवगिरी महाविद्यालयात आयोजित सुगम गीत गायन स्पर्धा" घेतली होती यामध्ये संगीत विभागातील एम ए प्रथम वर्षातील विद्यार्थी मनोज थोरे यास तृतीय पारितोषिक मिळाले.
- ०९/०१/२०१८ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा नामविस्तार दिनानिमित्त आयोजित "भीमगीत गायन स्पर्धा" घेण्यात आली यामध्ये संगीत विभागातील एम.ए. प्रथम वर्षातील विद्यार्थी संतोष मोरे यास प्रथम पारितोषिक मिळाले.
- ०४/०३/२०१८ रोजी खुलताबाद येथे आयोजित भव्य भजन स्पर्धेमध्ये एम.ए. प्रथम वर्षाचा विद्यार्थी दिपक पडुळे यास प्रथम पारितोषिक मिळाले.

डॉ. वैशाली देशमुख
संगीत विभाग प्रमुख

*****

Girl's Hostel

1. A well come party was organized to give homely feeling to new comers where the old and new students presented their hidden talents like dance, singing and mimicry.
2. The hostel boasts of Health centre facility wherein regular heath check ups are conducted and free medicines are provided whenever needed.
3. Two new schemes for library has been started this year, Book Donation Scheme and Temporary Book Deposition Scheme. These schemes have enriched the library.
4. A course in Spoken English was started this year to To improve the speaking skills of the students. The course was conducted by hostel students Ms.Khushli Arote and Ms. Apoorva Tribhuvan under the guidance of Dr.Khan Shaista Talat.
5. Ganpati festival was celebrated with zest during, various activities and games were organized like Mehandi, Rangoli, Drawing and painting competition.
6. Indenpendence Day was celebrated with joy. Cleanliness campaign was carried outon the occasion.
7. On 22 August parent's meet was organized. On this occasion parents expressed their views regarding hostel facilities and all of them were satisfied with the facilities provided to their

wards.

8. Hostel students also celebrated Dahihandi and Kojagiri pournima.
9. During the year birthdays of all student were celebrated to to give a homely feeling to the girls.
10. On 11th February Ms. Sheela Janjal and Ms.Kavita Sonune from Home-Science Department conducted a workshop on Chocolate making.
11. A farewell party was organized, by the students to bid farewell to final year and 12th Std students.

Mrs. Suchita Bharambe

Warden Girls Hostel

*****

प्राणीशास्त्र विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१७-२०१८ या वर्षाची सुरुवातच प्राध्यापकांच्या बदल्यांनी झाली. प्राणीशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. श्रीमती एस.ए. सराफ यांची बदली अमरावती येथे झाली व त्यांच्या जागेवर विज्ञान संस्था नागपूर येथून डॉ.के.एस. जनबंधू हे विभागात रुजू झाले. दि. १६.०६.२०१७ रोजी विभाग प्रमुख म्हणून डॉ.व्ही. आर. मोरे यांनी कार्यभार स्वीकारला.

दि. २०.०७.२०१७ रोजी महाविद्यालयाच्या जनरल मिटिंग मध्ये डॉ.पी.एस. देशमुख यांची 'कॉलेज डेव्हलपमेंट कमिटी' चे सदस्य म्हणून सर्वांनी एकमताने निवड केली.

'झु-न्यूज' हे प्राणीशास्त्र विभागात दरवर्षी प्रसिध्द करण्यात येणारे भितीपत्रक आहे. बी.एससी. प्राणीशास्त्र तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांचे एक संपादक मंडळ तयार करण्यात येते, हे संपादक मंडळ झु-न्यूज भितीपत्रकासाठी वर्तमानपत्रात प्रसिध्द होणाऱ्या

प्राणीशास्त्र विषया संबंधीच्या बातम्यांचे कात्रण जमा करण्याचे काम करतात. मराठी, हिंदी व इंग्रजी भाषेतील बातम्यांचे कात्रण मधून चांगल्या आशयाचे कात्रणे ही विभागप्रमुख डॉ.व्ही.आर. मोरे यांच्या मार्गदर्शना खाली निवडून त्यांना झु-न्यूज भिक्तीपत्रकात प्रसिध्द करतात. २०१७-१८ च्या झु-न्यूज भिक्तीपत्रक उद्घाटन सोहळा दि. १२ सप्टेंबर २०१७ रोजी संपन्न झाला. महा-विद्यालयाच्या प्राचार्य डॉ. कुमुद गोरे-खेडेंकर यांच्या शुभ हस्ते फीत कापून उद्घाटन करण्यात आले. या प्रसंगी मानसशास्त्र विभागाच्या विभाग प्रमुख डॉ. पुष्पा भाग्यवंत ह्या प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होत्या. प्राणीशास्त्र विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ.व्ही.आर. मोरे यांनी प्राचार्य आणि प्रमुख पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत केले. बी.एस्सी.तृतीय वर्षाची विद्यार्थिनी व संपादक मंडळाची सदस्य कु. मृणाल धबाले हिने झु-न्यूज भिक्तीपत्रका बदल माहिती दिली. या प्रसंगी विभागातील डॉ.के.एस. जनबंधू श्रीमती सी.एस.राव, डॉ. अविनाश शास्त्रकार, श्री जयेश आघाडे, श्री. राजभूषण वैद्य आणि कु. सुप्रिया गायकवाड उपस्थित होते. झु-न्यूज २०१७-१८ चे संपादक मंडळ सदस्य सुनील बघेल, विशाल निकम, कु. मृणाल धबाले आणि रजनी छडीदार यांनी मेहनत घेवून झु-न्यूज भिक्तीपत्रक तयार केले. या कार्यक्रमाच्या नियोजनात विभागाचे प्रयोगशाळा परिचर श्री के.एल. पंडित यांनी सहकार्य केले. उद्घाटन प्रसंगी बी.एस्सी. प्राणीशास्त्र प्रथम, द्वितीय आणि तृतीय वर्षाचे विद्यार्थी मोठ्या प्रमाणात उपस्थित होती.

उच्च शिक्षण संचनालय, पुणे येथील सहसंचालक पदावर कार्यरत कार्यरत असलेले डॉ. व्ही.आर.मोरे हे त्यांच्या तेथील पदाचा कार्यकाल संपल्यामुळे तेथून कार्यमुक्त होऊन आपल्या मुळ पदावर महाविद्यालयात दि. ०७/१०/२०१७ रोजी रुजू झाले. डॉ.पी.एस. देशमुख यांच्या कडे असलेला विभाग प्रमुख पदाचा कार्यभार डॉ.व्ही.आर. मोरे यांच्या कडे हस्तांतरित करण्यात आला.

डॉ.के.एस. जनबंधू यांनी महाविद्यालयात गांडूळ खत प्रकल्प यशस्वीपणे राबविला, तयार झालेल्या खताचा वापर महाविद्यालयातील वृक्षासाठी करण्यात

आला. विभागातील डॉ. अविनाश शास्त्रकार यांचे सहकार्य त्यांना लाभले.

दि. २०.०२.२०१८ रोजी विभागाने डॉ. ए.डी.जाधव, प्राणीशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर यांचे व्याख्यान आयोजित केले होते. व्याख्यानाचा विषय होता "सेरी कल्चर आणि महाराष्ट्रातील जैवविविधता संवर्धन". या विषयावर डॉ. जाधव यांनी पॉवर पॉईंटच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना उदबोधन केले. रेशीम उत्पादन करण्यासाठी शास्त्रीय माहिती त्यांनी सांगितली तसेच आपल्या परिसरातील जैवविविधतेचे संवर्धन कशा पध्दतीने करता येईल या बाबत माहिती विद्यार्थ्यांना सांगितली. डॉ.ए.डी. जाधव यांचे स्वागत विभाग प्रमुख डॉ.व्ही.आर. मोरे यांच्या हस्ते पुष्पगुच्छ देवून स्वागत करण्यात आले. प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे यांचे स्वागत डॉ.पी.एस. देशमुख यांनी केले. विभाग प्रमुख डॉ.व्ही.आर. मोरे यांनी कार्यक्रमाचे प्रस्ताविक केले. व्याख्यानास बी.एस्सी. प्राणीशास्त्र विषयाचे विद्यार्थी उपस्थित होते तसेच विभागातील डॉ.पी.एस. देशमुख, डॉ.के.एस.जनबंधू, श्रीमती सी.एस. राव व डॉ. अविनाश शास्त्रकार उपस्थित होते. डॉ.ए.डी. जाधव यांच्या गांडुळ खताचे संकलन करण्यात आले. या प्रसंगी विभाग प्रमुख डॉ.व्ही.आर. मोरे आणि विभागातील सर्व प्राध्यापक उपस्थित होते.

या वर्षी डॉ.व्ही.आर.मोरे यांनी आंतरराष्ट्रीय परिषदेत संशोधन पेपर सादर केला, एका राष्ट्रीय परिषदेत त्यांनी पोस्टर प्रझेनटेशन चे परीक्षक म्हणून काम पहिले, एका राज्यस्तरीय कार्यशाळेत सहभागी झाले, तसेच डॉ.व्ही.आर.मोरे यांच्या मार्गदर्शनाखाली एका विद्यार्थ्यांचा पीएच.डी. थेसीस विद्यापीठास सादर झाला, एका संशोधन पेपरला आंतरराष्ट्रीय सायटेशन मिळाले. डॉ.के.एस. जनबंधू यांनी आंतरराष्ट्रीय परिषदेत सहभाग नोंदवला. डॉ. पी.एस.देशमुख यांनी आंतरराष्ट्रीय परिषदेत सहभाग नोंदवला तसेच त्यांना ओरल प्रझेनटेशन सेशन चा चेअरपर्सन म्हणून काम करण्याचा बहुमान मिळाला. डॉ. पी.एस. देशमुख यांचा संशोधन पेपर International Journal of Innovative Research and Advanced Studies (IJIRS) ISSN:2394-4404 या जर्नल मध्ये

प्रसिध्द झाला. डॉ.पी.एस. देशमुख यांनी देवगिरी महाविद्यालय औरंगाबाद येथे ९ वे राज्यस्तरीय विज्ञान प्रदर्शन स्पर्धा २०१७ साठी परिक्षक म्हणून काम केले. महाविद्यालयाच्या युवारंग वार्षिक स्नेहसंमेलनाचे प्रभारी म्हणून डॉ.पी.एस. देशमुख यांनी जबाबदारी पार पाडली.

डॉ.व्ही.आर.मोरे
प्राणीशास्त्र विभाग प्रमुख

*****

इतिहास विभाग

२०१७-२०१८ या शैक्षणिक वर्षात इतिहास विभागाने विद्यार्थ्यांकरिता विविध उपक्रमांचे आयोजन केले होते.

इतिहासातील विविध घटनांची ओळख विद्यार्थ्यांना व्हावी याकरिता प्रश्नमंजूषा घेण्यात आली. विभागातील भिक्तीपत्रकांचा माध्यमातून अनेक ऐतिहासिक स्थळे, व्यक्ती यांची माहिती विद्यार्थ्यांना होते. दि. १३ डिसेंबर २०१७ मध्ये इतिहास विभागातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची 'श्रीमत छत्रपती शिवाजी महाराज पुराणवस्तु संग्रहालय' येथे शैक्षणिक भेट आयोजित करण्यात आली होती. शिवरायांची युद्धनीती, मराठाकालीन जनजीवन, नाव्यांतून महाराष्ट्र, मराठे सरदारांचा उदय, सातवाहनकालीन दालन अशा बहुविध दालनीतून ऐतिहासिक वस्तू, नाणी, शस्त्रे विद्यार्थ्यांना पहावयास मिळाली. विभागप्रमुख डॉ. भावना पाटोळे यांनी विद्यार्थ्यांना वस्तुसंग्रहालय शास्त्राचे महत्व समजावून देतानाच, या क्षेत्रातील करियरच्या वाटा उलगडून दाखविल्या. विभागात कार्यरत असणाऱ्या सौ. मनिषा जगताप व सौ. प्रथा रावस यांचे सहकार्य लाभले.

१७ जानेवारी जानेवारी २०१८ पासून विभागामार्फत 'मा. इतिहासकारांच्या भेटिला' या आगळ्यावेगळ्या उपक्रमास प्रारंभ झाला. या उपक्रमांतर्गत सर्वप्रथम आंतरराष्ट्रीय किर्तीचे इतिहास संशोधक व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या इतिहास संशोधक व प्रा.भा.इ. व संस्कृती चे माजी विभाग प्रमुख डॉ. रामचंद्र मोरवंचीकर यांच्या

निवासस्थानी मुलाखतीचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. डॉ. भावना पाटोळे, श्री. रुपेश मडकर यांनी विद्यार्थ्यांसह डॉ. मोरवंचीकरांच्या निवासस्थानी त्यांची भेट घेतली. डॉ. मोरवंचीकरांच्या विद्याव्यासंग व ग्रंथसंग्रहाने विद्यार्थी भारावले. वयाची ८० वर्षे पूर्ण, शरिराणे थकलेल्या पण मनाच्या उभारीने, विद्यार्थ्यांची शंका-निरसन करित तासभर बहूमोल मार्गदर्शन केले. प्रत्यक्ष इतिहासकाराच्या तोंडून इतिहास समजून घेण्यास अमाप उत्साहाने विद्यार्थी मंडळी सामिल झाली होती. मान्यवर इतिहासकाराकडून प्रेरणा घेऊन, भावी वाटचालीकरिता नवी ऊर्जा व त्यांचे आशिर्वाद घेऊन परतले. हा उपक्रम सर्वांकरिता संस्मरणीय ठरेल. विभागातील सर्व उपक्रमांना प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी पांढरे यांचे प्रोत्साहन व मार्गदर्शन लाभले.

डॉ. भावना पाटोळे
इतिहास विभाग प्रमुख

*****

अर्थशास्त्र विभाग

दि. २९ जानेवारी २०१८ रोजी कन्नड येथील शिवाजी कला वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालयाने आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय संशोधन प्रकल्प लेखन आणि सादरीकरण स्पर्धेत अर्थशास्त्र (Mains) चा विद्यार्थी शुभम सूरडकर याने द्वितीय क्रमांक पटकाविला. 'कापूस उत्पादन एक चिकित्सक अभ्यास-विशेष संदर्भ' औरंगाबाद जिल्हा' हा त्याच्या संशोधन प्रकल्पाचा विषय होता. अर्थशास्त्र विभागातील सहायक प्राध्यापक डॉ. लक्ष्मण म्हस्के तसेच विभागातील इतर प्राध्यापकांनी त्याला मार्गदर्शन केले.

दि. १० मार्च २०१८ रोजी अर्थशास्त्र विषयाच्या (Mains) विद्यार्थ्यांचे प्रकल्प सादरीकरण घेण्यात आले. या प्रसंगी Power Point Presentation च्या माध्यमातून बीए तृतीय वर्षाच्या अर्थशास्त्र मुख्य विषय असलेल्या विद्यार्थ्यांनी संशोधन प्रकल्प सादर केले. या प्रसंगी परीक्षक म्हणून आलेल्या डॉ. गणेश गावंडे यांनी 'अर्थशास्त्र विषयातील संशोधन प्रकल्प लेखन आणि सादरीकरण' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

डॉ. लक्ष्मण म्हस्के यांनी आभार मानले.

डॉ. प्रसाद पुरेकर
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख

*****

ग्रंथालय विभाग

- ग्रंथालयात शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये माहे फेब्रुवारी २०१८ पर्यंत एकूण ५६१ पुस्तके प्राप्त झालेली आहेत.
- नोंदवही प्रमाणे ग्रंथालयामध्ये एकूण पुस्तके संख्या ६१३९४ नोंद होत आहे. यामध्ये वरिष्ठ विभागाची एकूण-५०२१८, कनिष्ठ विभागाची -५४००, यु.जी.सी.बुक बँक-१०९९, बुक बँक-५६५ Aided Fund (बुक बँक) योजना- २५६८, देणगी भेट (P.P)- 178 आणि शासकीय विज्ञान संस्था, औरंगाबाद येथील गणित व सांख्यिकी विषयाची - १३६६ पुस्तके नोंदी आहेत.
- १०९७ नियतकालिके/मासिके यांची बांधणी खंड नोंदविले आहेत.
- ४६ नियतकालिके, मासिके, पाक्षिके, साप्ताहिके घेतली जातात, यामध्ये ४० खरेदी व ०६ नियतकालिके, मासिके देणगी रुपाने प्राप्त होतात.
- १२ वृत्तपत्र यामध्ये ०६-मराठी, ०४-इंग्रजी, ०१ हिंदी, ०१-उर्दू खरेदी केली जातात.
- शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये एकूण ९१७२ पुस्तकांचे देवाणघेवाण झाले.
- ग्रंथालय प्रवेश नोंदवहीत एकूण ७९०२ प्राध्यापक वृंद, विद्यार्थी आणि इतर वाचकांनी नोंदी नोंदविल्या.

ग्रंथालयात उपलब्ध असलेल्या व दिल्या जाणाऱ्या सेवा व सुविधा

- प्राध्यापक वृंद तसेच विद्यार्थी व विद्यार्थीनी करिता स्वतंत्र अभ्यासिकेची सुविधा उपलब्ध आहे.
- जर्नल्स/मासिके/पुस्तके देवघेव, संदर्भसेवा

वाचन कक्षात व घरी वाचण्यासाठी दिली जातात.

- वरिष्ठ विभागाच्या प्रति विद्यार्थी ०३ पुस्तकांचे वाटप करण्यात येते.
- बुक बँक (पुस्तकपेढी) मधून वरिष्ठ विभागाच्या गरजवंत विद्यार्थ्यांना मागणीप्रमाणे शैक्षणिक वर्षाकरिता ०२ पुस्तके देण्यात येतात.
- कनिष्ठ विभागाच्या प्रति विद्यार्थी ०२ पुस्तकांचे वाटप करण्यात येते. तसेच Entrance /स्पर्धा परिक्षेकरिता ०१ पुस्तक विद्यार्थ्यांच्या मागणीप्रमाणे शैक्षणिक वर्षाकरिता देण्यात येते.
- याशिवाय सर्व कनिष्ठ व वरिष्ठ विद्यार्थ्यांना १ पुस्तक एक दिवसाकरिता ओळखपत्रावर दिले जाते.
- महाविद्यालयातील सर्व घड्याळी तासिकेवरील प्राध्यापक वृंदाना ग्रंथालयीन सेवा उपलब्ध करून दिली जाते.
- महाविद्यालयातील विभागाकरिता ग्रंथालयातून मागणीप्रमाणे ग्रंथालयीन सेवा उपलब्ध करून दिली जाते.
- संदर्भ माहितीकरिता जर्नल्स / नियतकालिके / मासिकाचे बांधणी खंड उपलब्ध आहे.
- महाविद्यालयाचा वार्षिकांक नवरस चे अंक मागणीप्रमाणे उपलब्ध करून दिले जातात.
- ग्रंथालयात स्वतंत्र संदर्भ विभाग असून त्यामध्ये वेगवेगळ्या विषयावरील संदर्भग्रंथ ठेवण्यात आले आहेत. ब्रिटानिका, वर्ल्ड बुक, विविध विषयांचे शब्दकोश, विश्वकोश, गझेटर इत्यादी तसेच विविध स्पर्धा परिक्षाचे ग्रंथ संदर्भ विभागामध्ये संदर्भाकरिता उपलब्ध करून देण्यात येतात.
- महाविद्यालया मधील विविध उपक्रमाच्या प्रकाशित झालेल्या वर्तमानपत्रातील बातम्याचे कात्रण फाईल तसेच विशेष प्रकाशित लेखीची कात्रण फाईल उपलब्ध करून दिली जाते.
- यु.जी.सी. इनल्फिबनेट अंतर्गत एन-लीस्ट

मधील ऑन लाईन पुस्तके/जर्नल्स ची सुविधा सर्व प्राध्यापक वृंद व विद्यार्थ्यांसाठी उपलब्ध करून दिली जाते.

- सर्वासाठी वाय-फाय (Wi-Fi) सेवा तसेच इंटरनेट सेवा निःशुल्क उपलब्ध आहे.
- ग्रंथालयात सर्वासाठी सुचना पेटी उपलब्ध आहे, आलेल्या सर्व सुचनांचे समितीकडून परीक्षण केले जाते व सूचना विचारात घेतल्या जातात.
- ग्रंथालयीन सर्व सेवा व सुविधांचे सुचना, प्राप्त माहितीपत्रे, प्रेरणादायी लेख, करियर विषयक माहितीपत्रके, सुचना याद्या वेळोवेळी नोटीस बोर्डावर लावण्यात येतात.
- ग्रंथालयाच्या सर्वांगिन विकासाठी मार्गदर्शन करणे व उपाययोजना सुचविणे इ.साठी समिती कार्यरत आहे. समितीच्या मार्गदर्शनाखाली ग्रंथालयीन सेवा वसुविधांची माहिती व ओळख होण्यासाठी विविध ग्रंथप्रदर्शन / पुस्तक लिखाण स्पर्धेचे आयोजन करण्यात येते.
- महाविद्यालयाच्या व्यतिरिक्त इतर क्षेत्रातील बाहेरील वाचकाना मा.प्राचार्यांच्या परवानगीने ग्रंथालय सुविधा संदर्भाकरिता उपलब्ध करून दिली जाते.

श्रीमती व्ही.जे. अंभोरे
ग्रंथापाल

*****

क्रीडा अहवाल

(वरिष्ठ विभाग)

- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद यांच्यावतीने आयोजित आंतर महाविद्यालयीन क्रिडामहोत्सव स्पर्धेत महाविद्यालयाच्या संघाने फुटबॉल, मैदानी स्पर्धा, कबड्डी, बुद्धिबळ, क्रिकेट, जिम्नॅस्टिक, बास्केटबॉल, ज्युडो, कराटे इ. सांघिक व वैयक्तिक खेळ प्रकारात सहभाग नोंदविला होता.

विशेष उल्लेखनीय बाब म्हणजे बी.एस्सी. प्रथम वर्षाचा खेळाडू सोनटक्के जयसेन याने आर्टिस्टिक जिम्नॅस्टिक (Artistic gymnastics) याप्रकारात

कुरुक्षेत्र विद्यापीठ हरियाणा येथे झालेल्या अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ हरियाणा येथे आलेल्या झालेल्या अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ जिम्नॅस्टिक स्पर्धेत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचे प्रतिनीधीत्व केले.

तसेच शारिरीक शिक्षण व क्रिडाविभागातर्फे २९ ऑगस्ट ध्यानचंद यांचा जन्मदिवस राष्ट्रीय क्रिडा दिवस म्हणून साजरा करण्यात आला; तसेच ११ सप्टेंबर २०१७ रोजी आयोजित दिव्यांग मॅराथॉन (divang Run) स्पर्धेत महाविद्यालयातर्फे व क्रिडाविभागातर्फे स्पर्धेतील दिव्यांग खेळाडूंना पाणी पाऊच व Lemon गोळ्यांची वाटप करण्यात आले होते. याप्रसंगी महाविद्यालयाच्या डी.डी. लूल, डॉ. प्रमिला भुजाडे, सुनिल गायसमुद्रे, सुनिल साबळे तसेच महाविद्यालयातील विविध खेळाडूंनी उत्सफूर्तपणे सहभाग नोंदविला तसेच १५ सप्टेंबर रोजी महाराष्ट्र फुटबॉल वन मिशन हा कार्यक्रम घेण्यात आला.

तसेच दरवर्षीप्रमाणे यावर्षीही वार्षिक स्नेह संम्मेलना निमित्त विविध क्रिडा स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये क्रिकेट, मैदानी स्पर्धा, बुद्धिबळ, बॅडमिंटन इ. क्रिडा स्पर्धा घेण्यात आल्या होत्या. यामध्ये मोठ्याप्रमात महाविद्यालयातील खेळाडूंनी सहभाग नोंदविला होता. या क्रिडा स्पर्धांमध्ये यशस्वी विद्यार्थ्यांच वार्षिक स्नेह संम्मेलनात गौरव करण्यात आला.

*****

क्रीडा अहवाल

(कनिष्ठ विभाग)

- १) वाशिम येथे झालेल्या राज्यस्तरीय महिला लॉन टेनिस स्पर्धेकरिता महाविद्यालयाची इयत्ता ११ वी ची खेळाडू कु. देशपांडे रश्मी किरण हिची निवड झाली होती.
- २) मुंबई येथे झालेल्या राज्यस्तरीय कॅरम (मुले) स्पर्धेकरिता इयत्ता ११ वी विज्ञान शाखेचा खेळाडू सुरडकर दुर्वेश अनिल याची निवड झाली होती.
- ३) उस्मानाबाद येथे झालेल्या राज्यस्तरीय फुटबॉल (मुले) स्पर्धेकरिता इयत्ता ११ वी विज्ञानचा खेळाडू पवार योगेश दिपक याची राज्य स्तरील पातळीवर

निवड झाली होती.

४) इयत्ता १२वी कला शाखेचा विद्यार्थी शेख दानियल मुश्ताफ अहमद याची विभागीय जलतरण स्पर्धेकरिता निवड झाली होती.

५) इयत्ता ११ वी कला शाखेचा विद्यार्थी अन्सारी एज्जाम मोहम्मद व सद्दाम सय्यद मुसा यांची बुशु या खेळप्रकारात बीड येथे झालेल्या राज्यस्तरीय स्पर्धेकरिता निवड झाली होती.

६) विशेष उल्लेखनीय बाब म्हणजे कनिष्ठ महाविद्यालयातील इयत्ता ११ वी कला शाखेचा विद्यार्थी घनवट मनोज बाळु याने घुले येथे झालेल्या राष्ट्रीय कुस्ती स्पर्धेत ग्रीको रोमन प्रकारात कस्य पदक पटकाविले, तसेच दिल्ली येथे झालेल्या राष्ट्रीय खेळो इंडिया स्पर्धेकरिता महाराष्ट्राच्या संघात त्याची निवड झाली होती.

कॅ. डी.डी. लुल्ल
प्रभारी क्रीडा विभाग

*****

Department of Sanskrit State level Wikipedia Workshop

State level Wikipedia workshop was arranged by Sanskrit Department on 10th January 2018. Rajya Marathi Vikas Sanstha Mumbai organized and sponsored this programme.

Mr. Subodh Kulkarni of wikipedia had given guidelines to the students in his introductory speech. 98 students participated in this programme. Principal Dr. Rohini Kulkarni - Pandhare inaugurated the programme. Principal's Wikipedia account was open as a mark of

inauguration.

Dr. Pankaja Waghmare Head of the Department of Sanskrit Co-Ordinated the entire programme.

Dr. Rupali Kavishwar Asst. Prof. Govt. Vidarbha Institute of Science and Humanities, Amravati was also invited for the programme. Memorandum of understanding (MOU) was made between GVISH, Amravati and Govt. Arts & Science college, Aurangabad last year. Hence Dr. Kavishwar was attended the programme as a joint Co-coordinator.

Huge response received this programme by the students.

Dr.Pankaja Waghmare

HOD

Sanskrit

*****

COMMITTEE REPORT

जागतिक महिला दिन अहवाल

दि. ८ मार्च २०१८ रोजी आय.क्यू.ए.सीच्या वतीने महाविद्यालयात विद्यार्थिनी, कर्मचारी तसेच दामिनी पथकाचा सन्मान करुन महिला दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी बी.ए. तृतीय वर्षाची विद्यार्थिनी खान आसमास अंजुम हिचा प्रजासत्ताक दिनी दिल्ली येथे संचलन केल्याबद्दल सन्मानपत्र देऊन सत्कार करण्यात आला. महाविद्यालयातील शिक्षकेतर कर्मचारी श्रीमती कुसुम क्षिरसागर, सफाई कर्मचारी श्रीमती देवी राणा यांना उत्कृष्ट सेवेबद्दल सन्मानपत्र देऊन गौरवण्यात आले. महाविद्यालय परिसरात अनुचित प्रकार घडू नये याची खबरदारी घेणाऱ्या दामिनी पथकाचाही यावेळी सन्मान करण्यात आला. पथकाच्या मुख्य लता जाधव तसेच हवालदार कोमल निकाळजे, पुनम झाल्टे आणि संगिता रिठे यांना देखील पथकातील उत्कृष्ट कामासाठी गौरवण्यात आले. यावेळी प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी यांनी स्त्रियांनी सक्षमपणे पुढे यावे असे स्पष्ट करत सर्वांना महिलादिनाच्या शुभेच्छा दिल्या. आयक्यूए.सी समन्वयक डॉ. युगंधरा टोपरे यांनी सूत्रसंचलनात, सामाजिक बांधिलकीतून महिलांच्या योगदानाची दखल होण्याविषयी आयक्यूए.सीची भूमिका स्पष्ट केली.

आयक्यूए.सी सदस्य गांधी यांनी दामिनी पथकाचे स्वागत केले. प्रा. संदीप जोगदंड, प्रा. रुपेश मडकर, प्रा. तृप्ती सपकाळे यांची उपस्थिती होती. (सोबत फोटो-एक प्रत)

- डॉ. युगंधरा शै. टोपरे
समन्वयक आय.क्यू.ए.सी.

*****

Botanical Garden and Green Audit Committee Report (2017-18)

Green Audit committee is

mainly concerned about the biodiversity in the college campus and to maintain the prestige, purity and beauty of college to provide healthy atmosphere. Diversity of flora maintained in college by planting trees in the campus. committee conducts Green Audit in its campus and provides facilities for proper growth and maintenance of the plants in college campus.

This year the Green Audit committee and Botany department jointly organized a tree plantation program on 07 July 2017. Fifty saplings were planted in various locations in college such as college campus, boys hostel and girls hostel premises. Poster competition was also organized on Environment Awareness on this occasion. 34 Students participated in this poster competition. poster competition was judged by Miss Shehanaz Farooque and Dr. Janardan Katkar.

Mr. Akshaykumar Bhalerao B.Sc. II bagged first prize,

Tayyab Sheikh of B.Sc.III received second prize and

Telaswini Gaikwad B.Sc III won third prize.

Green audit of the campus is carried out by the green audit committee and staff of Botany Department periodically by supervising the existing plants and locating places for planting new trees. All committee members Dr. R.W Raut, Dr. Seema Bodkhe and Dr. N.F. Sheikh and Mr. Yogesh Malche took effort for successful organization of various events.

Chairman

Dr. Sulochana R. Rathod

*****

Science Forum 2017 -18 Activity Report

Participation

1. In Science Exhibition competition 20 students participated in State Level Poster and Model competition organized by Balbhim college, Beed. in which Prashant Gawai B.Sc.II and Divya Adakine B.Sc.II won second prize, The prize consist of 1500/. cash prize, Memento and Certificate.
2. 6 Students participated in Science exhibition organized by Shiv Chatrapati College Aurangabad.
3. 25 students participated in Bird Festival in which Shraddha Pathare won second prize in Essay Competition.

Guest Lecture Report

On 22nd Dec.2017 Science Forum, Govt. College Arts and Science organized a guest lecture on topic "Environment and Birds" for the students and staff. The speaker for the lecture was Dr. Dilip Yardi, President, Environmental Research Foundation and Educational Academy (ERFEA). The guest lecture began with an introduction of science forum activities and objectives by Dr. Sulochana Rathod, Chairman Science Forum committee. Felicitation of guest was done by Principal, Dr. Mrs. Rohini Kulkarni.

Guest began his lecture to introduce local birds. He focused on identification of birds with the help of specification marks of birds. He mainly focused on the identification of migrated birds in Jaikwadi Dam. He also discussed on the importance of birds in biodiversity and human welfare. Principal, Dr. Mrs. Rohini Kulkarni briefed about lecture in her presidential speech. The event ended with Vote of thanks.

Science Day Celebration

Science Day was Celebrated on 27th Feb. 2018 in the presence of guest Speaker Dr. R.A.Garge and Mrs. Chandrajyoti Muley and Principal Dr. Rohini Kulkarni. Dr. R.A. Garge in his lecture gave information about the

scope in science as well as new technological developments.

All committee members Dr. K. Janbandhu, Dr P. D. Talap , Mr. D. P. Nandagawali and Mr A. Deshpande worked hard for the successful organization of various events in this academic year.

Dr. Sulochana Rathod

Chairman, Science Forum Committee

*****

जयंती व उत्सव समिती अहवाल (सन २०१७-१८)

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालयातील जयंती व उत्सव समिती डॉ. रमेश पेरकर प्रभारी, डॉ. एल.आर. म्हस्के, श्रीमती सुचिता भारंबे, श्री. ए.झेड. गायकवाड, श्रीमती वंदना अंभोरे, श्री. अनिल देशपांडे समिती सदस्य म्हणून कार्यरत आहेत.

सदर समितीकडे कार्यभार दि. १६.०८.२०१७ पासून सोपविण्यात आला असून समिती सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय क्र. जपुती/प्र.क्र. १५७/२९ दि. २९ डिसेंबर २०१७ नुसार सन २०१८ मध्ये राष्ट्रपुरुष/थोर व्यक्ती यांची जयंती व राष्ट्रीय दिन साजरे करित आहे.

समितीने महाविद्यालयातील जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांना सामावून घेऊन त्यांच्याच सहकार्याने कार्यक्रम आयोजित केले जातात जेणे करून त्यांना राष्ट्रपुरुषांची ओळख व त्यांच्या कार्याची जाण व्हावी हा उदात्त दृष्टीकोन ठेऊनच समिती कार्य करित आहे.

२० ऑगस्ट २०१७ रोजी महाविद्यालयात राजीव गांधी यांच्या जयंतीनिमित्त सदभावना दिवसाचे आयोजन करण्यात आले होते. राजीव गांधी यांच्या प्रतिमेला अभिवादन करून तत्कालीन प्राचार्या डॉ. कुमूद खेडकर यांनी सदभावना दिवसाची शपथ महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांना दिली.

२३ सप्टेंबर २०१७ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचा वर्धापन दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला सदर दिवशी विद्यापीठाच्या घ्वजाचे ध्वजरोहण करण्यात आले.

२ ऑक्टोबर २०१७ रोजी महात्मा गांधी व लालबहादुर शास्त्री जयंती निमित्त अभिवादन कार्यक्रम घेण्यात आला. या दिवशी महाविद्यालयात स्वच्छता कार्यक्रम एन.सी.सी. च्या सहकार्याने घेतला गेला.

१५ ऑक्टोबर २०१७ डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांचा जन्मदिन वाचन प्रेरणा दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. त्या निमित्ताने डॉ. कलाम यांच्या प्रतिमेस अभिवादन करण्यात आले. मराठी विभाग प्रमुख डॉ. जनार्दन काटकर यांनी विद्यार्थ्यांना वाचनाचे महत्त्व या विषयावर व्याख्यान दिले वाचनकट्टा उपक्रमांतर्गत विद्यार्थ्यांनी डॉ. कलाम यांच्या अग्रिपंख या पुस्तकाचे वाचन ठेवण्यात आले होते तसेच ग्रंथालय समिती मार्फत ग्रंथ प्रदर्शन व विक्री याचे आयोजन करण्यात आले होते या उपक्रमाचे उद्घाटन डॉ. साधना कोल्हेकर यांच्या हस्ते करण्यात आले.

दि. ३१/१०/२०१७ रोजी इंदिरा गांधी पुण्यतिथी व सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या जयंतीनिमित्त अभिवादन करण्यात आले. या प्रसंगी महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. रोहिणी पांडरे मॅडम यांनी राष्ट्रीय एकता दिवसाची शपथ महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांना दिली.

दि. ७/११/२०१७ रोजी महाविद्यालयात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या शाळा प्रवेश दिनानिमित्त ग्रंथालय समिती व जयंती उत्सव समितीने संयुक्तपणे विविध उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आलेले होते. त्यात डॉ. आंबेडकर यांच्या जीवनकार्यवरील प्रकाशित पुस्तकांचे ग्रंथ प्रदर्शन भरविण्यात आले होते तसेच औरंगाबाद बुक डेपो यांच्या वतीने २०१७ मध्ये प्रकाशित झालेल्या दिवाळी अंकाचे प्रदर्शन केले. डॉ. प्रमिला भुजाडे यांनी डॉ.आंबेडकर यांच्या वर प्रकाशित संशोधन पेपरचे वाचन केले. तसेच या प्रसंगी मा. प्राचार्यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

२६ नोव्हेंबर २०१७ रोजी संविधान दिनानिमित्त संविधान प्रस्ताविकेचे सामुहिक वाचन करण्यात आले.

संविधानाची प्रत विद्यार्थ्यांना उपलब्ध करून देण्यात आली.

समितीने नुकत्यात झालेल्या दि. १९/०२/२०१८ रोजी छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या जयंती कार्यक्रमास श्री उत्तम गोरे (शिवव्याख्याते) यांचे व्याख्यान आयोजित केले होते. सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्या डॉ. रोहिणी पांडरे-कुलकर्णी या होत्या. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु. अलमास खान व शुभम सुरडकर यांनी केले तर आभारप्रदर्शन दिपक बोराडे यांनी केले. सदर कार्यक्रमास विद्यार्थ्यांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद लाभलेला आहे.

- डॉ. रमेश पेरकर
प्रभारी,
जयंती व उत्सव समिती

*****

गास्का वेब ब्लड बँक समिती अहवाल (सन २०१७-२०१८)

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालयात शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ या वर्षापासून तत्कालीन प्राचार्या डॉ. कुमुद खेडकर यांच्या कल्पनेतून सदर गास्का वेब ब्लड बँक सुरु करण्यात आली.

सदर कामकाजाकरीता डॉ. रमेश पेरकर प्रभारी, डॉ. एल.आर.म्हस्के, श्रीमती पंकजा वाघमारे समिती सदस्य म्हणून कार्यरत आहेत.

सन २०१७-१८ या वर्षामध्ये समितीने महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना रक्तदानाचे महत्व पटवून दिले व त्यांना रक्तदानाकरिता आपले नाव, मोबाईल क्रमांक व रक्तगट याची माहिती रक्तगट प्रमाणपत्रासह समितीकडे देण्यास सांगण्यात आले.

सदर आवाहनाला महाविद्यालयातील ५० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला आहे. यांची नावे www.gasca.ac.in या वेबसाईटवर प्रकाशित करण्यात आली आहेत. यामागे कल्पना अशी आहे की ज्या व्यक्तीस रक्ताची आवश्यकता असेल ते विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्षरित्या

संपर्क साधू शकतात व त्यांना रक्तदान करण्याविषयी विनंती करू शकतात.

या समितीच्या माध्यमाने व महा-विद्यालयातील एन.सी.सी. मुले व मुली यांच्या संयुक्त विद्यमाने व दत्ताजी भाले रक्तपेढीच्या सहकार्याने रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यात ४१ विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले आहे.

या अहवालासोबत रक्तगट जाहीर केलेल्या व रक्तदान करू इच्छीणाऱ्या विद्यार्थ्यांची यादी जोडत आहे.

डॉ. रमेश पेरकर
प्रभारी,

गास्का वेब ब्लड बँक समिती

*****

एन. सी.सी. (मुले)

वार्षिक अहवाल २०१७-१८

शैक्षणिक वर्ष सन २०१७-२०१८ मध्ये ५१

महाराष्ट्र बटालियनच्या महाविद्यालयातील युनीटद्वारे ०६ या कॅडेटनी भारतीय सेना मध्ये प्रवेश घेतला आहे. त्यात मोहीत राजपूत, विकास दाभाडे, सागर मोझे, संदिप सपकाळ, रामेश्वर भादवे, रवी थोरात, कृष्णा मुळे यांचा समावेश होतो.

२६ जुलै रोजी एन.सी.सी. ग्रूप हेडक्वार्टर्स व वन विभाग महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने वृक्षारोपण कार्यक्रमात ३५ कॅडेटनी सहभाग घेतला.

१५ ऑगस्ट रोजी महाविद्यालयाच्या प्रांगणात Flag aria compition घेण्यात आली त्यात ४-४ कॅडेट च्या ३ टिम तयार करण्यात आल्या होत्या त्यांपैकी सर्वोत्कृष्ट flag aria चे पारिताषीक Alfa टिम ने जिंकले आहे. त्यात कॅडेट तेजस्वीनी गायकवाड, उत्कर्षा वानखेडे, अतुल सोनवणे, विकास शेळके या कॅडेटचा समावेश होता. स्वातंत्र्यदिनी कार्यक्रमात कॅडेट नी भारतीय सेना मध्ये वापरले जाणारे विविध सॅल्युटचे प्रात्याक्षिक दाखविले. हा कार्यक्रम मोठ्या उत्साहात साजरा करण्यात आला.

१७ ऑगस्ट २०१७ रोजी ICF द्वारे (Indian

Cadets Force) गोगाबाबा टेकडी ते दौलताबाद किल्ला ट्रेकिंगचे आयोजन करण्यात आले त्यात ४४ कॅडेटनी सहभाग घेतला आहे.

महाविद्यालयाच्या या युनीटने सामाजिक कार्यात देखील सहभाग दाखविला आहे. ज्यात हेरीटेज विलनींग कार्यक्रमात पुरातन वास्तु जतन करण्यासंदर्भात सफाई कार्यात तसेच महात्मा गांधी जयंती निमित्त महाविद्यालय परिसर स्वच्छता कार्यात उत्कृत सहभाग घेतला आहे.

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय येथे महाविद्यालयाच्या ५१ महाराष्ट्र बटालियन व ७ गर्ल्स बटालीन युनीटद्वारे संयुक्तपणे राष्ट्रीय छात्रसेना दिवस साजरा करण्यात आला. त्या निमित्त दत्ताजी भाले रक्तपेढी, हेगडेवार रुग्णालय, औरंगाबाद यांच्या सहकार्याने जिल्हास्तरीय रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले त्यात औरंगाबाद जिल्ह्यातील देवगिरी महाविद्यालय, आज्ञादा महाविद्यालय यांनी उत्कृतपणे सहभाग घेतला. कार्यक्रमाचे उद्घाटन महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. रोहिणी पांडरे-कुलकर्णी यांच्या हस्ते करण्यात आले. सदर कार्यक्रमाचे प्रस्ताविक लेफ्टनंट रमेश पेरकर यांनी केले. दत्ताजी भाले रक्तपेढी, हेगडेवार रुग्णालयाचे श्री. कृष्णा कुलकर्णी यांनी रक्तदानाचे महत्त्व उपस्थित कॅडेट्स ना त्यांच्या मनोगतातून पटवून दिले. सिटीओ तृती सपकाळे यांनी कार्यक्रमाच्या शेवटी सर्वांचे आभार मानले. यामध्ये ४१ कॅडेटनी रक्तदान केले आहे.

प्रजासत्ताक दिनी २६ जानेवारी रोजी कॅडेट यांना विविध पुरस्कार देण्यात आले. या दिवशी कॅडेट नी भारतीय सेना मधील विविध शस्त्र सलामीचे प्रदर्शन घडविले तसेच सेना मध्ये वापरण्यात येणारी हत्यारे ज्यात SLR, LMG. 22 Raifals Compass etc. यांचे प्रदर्शन भरविले होते. त्यात बटालियनने भरीव सहकार्य केले आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये युनीटस्तरावर बेस्ट स्पर्धा घेण्यात आली. best cadet in drill, best cadet in command, best cadet in turnouts या अंतर्गत कॅडेटची निवड करण्यात आली.

Best cadet in Drill अंतर्गत Sgt. आकाश

सोमा पवार यांची निवड करण्यात आली. Best cadet in Turnouts अंतर्गत कॅडेट किशोर विनायक सुस्ते यांची निवड करण्यात आली. यांना प्रजासत्ताक दिन रोजी पुरस्कृत करण्यात आले.

या शैक्षणिक वर्षात ५१ महाराष्ट्र बटालियन च्या कॅडेटने विविध कॅम्पमध्ये आपले कौशल्य दाखविले आहे.

थल सैनिक कॅम्प अहमदनगर येथे समाधान दिलीप जगदाळे व आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प अहमदनगर येथे सनी दवंगे यांनी उकृष्ट सहभाग नोंदविला आहे त्याप्रित्यर्थ कॅडेटस ला सुवर्णपदक व प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात आले आहे.

नॅशनल इंटीग्रेशन कॅम्प नाशिक येथे आकाश सोमा पवार याने उकृष्ट सहभाग नोंदविला आहे त्याप्रित्यर्थ कॅडेटसला सुवर्णपदक व प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात आले आहे.

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालयात जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन प्राधीकरण, जिल्हाधिकारी कार्यालय, औरंगाबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने व एन.सी.सी. औरंगाबाद ग्रुप यांच्या निर्देशानुसार महाराष्ट्र राज्य आपत्ती धोके व्यवस्थापन कार्यक्रमांतर्गत आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण व जनजागृती कार्यक्रम दि. ०३/०२/२०१८ रोजी साजरा करण्यात आला. सदर प्रसंगी राष्ट्रपती पदक प्राप्त श्री सुरेश लुगडे, सोशल एम्प्लॉयटमेंट अॅण्ड व्हॉलंटरी असोसिएशन, नवी मुंबई यांचे मार्गदर्शनपर व्याख्यान झाले तसेच त्यांनी एन.सी.सी. कॅडेटना आपत्ती व्यवस्थापनाचे प्रशिक्षण दिले. सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. रोहिणी पांडरे-कुलकर्णी या उपस्थित होत्या. सदर कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक लेफ्टनंट डॉ. रमेश पेरकर यांनी केले तर आभार प्रदर्शन प्रा. तृती सपकाळे यांनी केले.

लेफ्टनंट डॉ. रमेश पेरकर
असोसिएट एन.सी.सी. ऑफीसर,
५१ महाराष्ट्र बटालियन,
शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय,
औरंगाबाद.

*****

NCC (Girls)

7th Maharashtra Girls, Battalion NCC Activities Report for the Academic year 2017-18

The NCC unit heralded the glory and achievements of the Girls' cadets and emerged as a multifaceted entity. The NCC camps and training activities inculcated self-discipline and imparted the feeling of National Integration. This premier youth organization is equated with social service activities, community development, adventure and environmental issues. The cadets completed the duties by following the "Cardinal Principles of NCC" and with "Espirit de Corps"

- June (Enrolment Drive)

1) In June 2017, 54 cadets were enrolled in the NCC unit. Power-Point Presentations, Informative charts played a vital role in the enrolment. SUO Utkarsha Wankhede and JUO Sarika Shinde were appointed as officebearers by CTO Trupti Sapkale.

2) On 21st June, 2017 International Yoga Day was celebrated for imbibing the importance of physical health in one's life. Cdt Archana Davale, Cdt Shivani Shejul', Cdt Snehal Sutar, Cdt Payal Tayde were the volunteers.

- July (Environmental Awareness)

3) On 4th July, 2017 a tree plantation programme was carried out with a campaign "Plant a tree and Save Earth". Cdt Prajakta Fokne, SUO Utkarsha Wankhede were active Participants.

- August (Independence Day Celebration).

4) On 15th August, 2017 the flag was unfurled by then the Principal Dr. Kumud Kherdekar. Various drills like commando drill and Star salute were showcased. A Flag Area competition was organized for budding young talents. A skit was performed to create awareness about hazards of terrorism from global perspective. SUO Utkarsha Wankhede commanded the platoons. Cdt Karishma Rana and Cdt Nikita Karchude were the pilot officers, who led the then Principal, Dr. Kumud Kherdekar and other officers. Volunteers for Combined Annual Training Camp which was held from 7th August 2017 to 16th August 2017 Padegaon, Aurangabad were Cdt Prajakta Fokne, Cdt Karishma Rana, Cdt Priyanka Lingayat.

- September (Social and General Awareness)

5) To create awareness about Civic

affairs a bill-board making competition was hosted on the theme 'Ragging Kills' on 8th September 2017 in collaboration with Anti- Ragging committee and NSS unit. The volunteers for Combined Annual Training camp 217, which was held from 7th September to 16th September 2017 at Padegaon, Aurangabad were Cdt Ashwini Gore and Cdt Sakshi Maind.

6) On 13th September, 2017 Commanding Officer of 7th Maharashtra Girls, Battalion Col Anupam Randhawa visited the college. His valuable guidance was beneficial for the cadets. Cdt Rani Nagare, Cdt Kalyani Mohare and CTO Trupti Sapkale were the volunteers for Combined Annual Training camp 220 which was held from 27th September, 2017 to 6th November, 2017 at Padegaon, Aurangabad.

● October (Importance of civic sense and hygiene)

7) On 9th October 2017, a Cleanliness Drive was conducted in the college. SUO Utkarsha Wankhede, JUO Sarika Shinde Cdt Radha Dhotre were the volunteers. Cdt Payal Ubale, Cdt Pooja Tupe were the volunteers for Combined Annual Training Camp 221 which was held from 7th October, 2017 to 16th October, 2017 at Padegaon, Aurangabad.

● November (Blood Donation Camp)

8) On the NCC Day 26th November 2017 a Blood Donation camp was organized in the college. JUO Sarika Shinde and Cdt Sadhana Joshi were the volunteers.

● December (Empathy and Ethics)

9) On 10th December, 2017 the NCC Cadets participated in the 'Divyang Run' for encouraging 'differently - abled' people to push the envelope. SUO Utkarsha Wankhede and Cdt Karishma Rana were the volunteers for National Integration camp which was held in Nashik from 23rd December, 2017 to 3rd January, 2018.

● January (Personality Development and Republic Day celebration)

10) On 26th January, 2018 'Rifle drill and Talwar Parade' were exhibited by the platoons. SUO Utkarsha Wankhede and JUO Sarika Shinde commanded the platoons. Dr. Rohini Kulkarni-Pandhare, the Principal, inspected the 'Guard of Honour' which was given by Cdt Tejaswini Gaikwad. Various competitions like Extempore, Essay Writing, Bill Board making and Best cadet were organized. Certificates of participation along with medals and souvenirs were given to the cadets who bagged 1st and 2nd prizes respectively.

The Best cadet Award was given to SUO Utkarsha Wankhede.

- February (Disaster Management and Exams)

11) On 3rd February, 2018 a Disaster Management programme was organized in collaboration with Collector's Office, Aurangabad. Mr. Suresh Lugade elaborated and demonstrated about the safety measures in event of natural calamities.

12) On 7th and 17th February, 2018 exams were conducted for 'B' and 'C' Certificates respectively.

- Approbation and Achievements of NCC Cadets

1) SUO Utkarsha Wankhede won the title of 'India's Best Singer' in National Integration Camp which was held at Nasik from 23rd December, 2017 to 3rd January, 2018

2) Cdt Rani Nagare won the title 'Best Camp Senior' in Combined Annual Training Camp which was held from 7th September, 2017 to 6th November, 2017 at Padegaon Aurangabad.

3) Cdt Prajakta Fokne won the title of 'Best Cultural Performer' in Combined Annual Training Camp 210, which was held from 7th August, 2017 to 16th August 2017 at Padegaon, Aurangabad.

4) Cdt Sadhana Joshi won the 'Best

Cadet Award' in combined Annual Training Camp 210 from 17th September to 26th September 2017, which was held at Padegaon, Aurangabad.

Trupti Sapkale
(Caretaker Officer)

*****

वार्षिक स्नेहसंमेलन अहवाल

महाविद्यालयाचे वार्षिक स्नेहसंमेलन दि. २९ जानेवारी ते ३१ जानेवारी २०१८ ह्या कालावधीत संपन्न झाले.

१) क्रीडास्पर्धा : युवारंग वार्षिक स्नेहसंमेलनाची सुरुवात दि. २४ जाने पासून क्रीडास्पर्धांनी झाली. १०० मीटर धावणे (मुले) या स्पर्धेत प्रथम - भद्रे मोहन अर्जुन, द्वितीय-मानवतकर भारत, तृतीय-वाघ शुभम, तर १०० मीटर धावणे (मुली) प्रथम -आशा जोगदंड, द्वितीय-रोशनी कोलते आणि तृतीय राणी नागरे यांचा क्रमांक आला. गोळा फेख (मुले) प्रथम-इमरान शाह, द्वितीय-मानवतकर तुकाराम, तृतीय-अक्षय जगदाळे तर गोळा फेक (मुली) प्रथम-साधना जोशी, द्वितीय-पूजा कळेकर आणि तृतीय-रोशनी कोलते यांचा क्रमांक आला. बुध्दीबळ स्पर्धेत मुलांत प्रथम ऋषिकेश पालवे तर मुलींत-भावना थोरात विजयी झाले. बॅडमिंटन मुलीत रेवती गायकवाड विजयी झाली. क्रिकेट मध्ये बी.ए.तृतीय वर्षाची टिम विजयी झाली.

कनिष्ठ महाविद्यालयातील क्रीडा स्पर्धेत गोळा फेक (मुले) मध्ये प्रथम सय्यद चांदपाशा, द्वितीय शेख समीर युसूफ तर तृतीय चौहान जय आणि बॅडमिंटन (मुले) प्रथम राठोड शरद आणि मुलीत प्रिती राजेंद्र थोरात विजयी झाले. क्रिकेट मध्ये बारावी विज्ञानचा संघ विजयी झाला.

ह्या स्पर्धांचे उद्घाटन मा. प्राचार्य डॉ. रोहिणी

कुलकर्णी-पांढरे ह्यांच्या शुभहस्ते संपन्न झाले ह्या प्रसंगी स्नेहसंमेलन प्रभारी डॉ. प्रदीप देशमुख, क्रीडा विभाग प्रभारी प्रा.डी.डी. लुल्ल, प्रा. सुनिल साबळे, प्रा. सुनिल गायसमुद्रे, डॉ. प्रमिला भुजाडे उपस्थित होत्या.

२) रांगोळी स्पर्धा : दि. २७ जानेवारी २०१८ रोजी रांगोळी स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. या स्पर्धांचे उद्घाटन प्राचार्य डॉ. रोहिणी पांढरे-कुलकर्णी आणि स्नेहसंमेलन प्रभारी डॉ. प्रदीप देशमुख यांच्या हस्ते संपन्न झाले. परीक्षक म्हणून डॉ. साधना कोल्हेकर, प्रा. शहनाज फारुखी, डॉ. सुनिता दळवी आणि प्रा. अभिजीत पंडीत यांनी काम केले. विविध प्रकारातील ४१ रांगोळ्या विद्यार्थ्यांनी काढल्या. मुर्लीबरोबरच मुलांनीही उत्स्फूर्त सहभाग नोंदवला. रांगोळीच्या प्रकारानुसार विजेते घोषित केले. यात

१) संस्कारभारती रांगोळी - प्रथम-जागृती मुनेश्वर जाधव, द्वितीय-रजनी छडीदार व प्रतीक्षा आरके.

२) कडधान्य रांगोळी - प्रथम-अनुजा भांगे द्वितीय-सुनिल बघेल व विशाल निकम.

३) पाण्यावरची रांगोळी - प्रथम-माधुरी पाटील व श्रध्दा कांगणे, द्वितीय-आशा जोगदंड व पूजा कळेकर

४) फुलांची रांगोळी - प्रथम श्रध्दा पठारे व राणी नागरे.

५) मुक्तहस्त रांगोळी - प्रथम - राजनंदीनी कुटूर व कोमल दाभाडे, द्वितीय-अंकिता साळवे व दिपक लोणकर, उत्तेजनार्थ-हर्षालिका गायखे व हनुमान खुळखुळे.

रांगोळी स्पर्धांच्या यशस्वी आयोजनात रांगोळी स्पर्धा प्रभारी डॉ. प्रमिला भुजाडे, प्रा.सी.एस.राव, डॉ. सीमा बोडखे, प्रा. रावसाहेब कांबळे, डॉ. प्रकाश बावस्कर आणि श्री घोडे यांचे उत्तम सहकार्य लाभले.

३) मेहंदी स्पर्धा -दि. २७ जाने २०१८ रोजी मेहंदी स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. ह्या स्पर्धेत एकूण २९ मुली व मुलांनी सहभाग नोंदवला. विजेत्या स्पर्धाकांची नावे खालील प्रमाणे.

१) अरेबीक मेहंदी : प्रथम - रजनी छडीदार, द्वितीय-ऐश्वर्या बालशेटे, तृतीय - अश्विनी काळे,

उत्तेजनार्थ - भावना थोरात

२) संपूर्ण हातावर मेहंदी : प्रथम -शालीनी वाघ, द्वितीय - प्रतीक्षा खरात, तृतीय-हर्षालिका गायके.

३) प्रोत्साहन पर बक्षीस : प्रथम-सुनील बघेल, द्वितीय-विशाल निकम, तृतीय-तय्यब शेख.

या स्पर्धांसाठी परीक्षक म्हणून डॉ. साधना कोल्हेकर, डॉ. सुलोचना राठोड व प्रा. सुचिता भारंबे यांनी काम पाहिले. मेहंदी स्पर्धा समितीच्या प्रभारी डॉ. अर्चना चापोलीकर आणि सदस्य प्रा. एन.एन. लाड व डॉ. भावना पाटोळे यांनी स्पर्धा यशस्वी संपन्न केली.

४) उद्घाटन सोहळा : युवारंग वार्षिक स्नेहसंमेलन उद्घाटन दि. २९ जानेवारी २०१८ रोजी संपन्न झाला. महाविद्यालयाची माजी विद्यार्थीनी व सध्या भोकर जि. नांदेड येथे कार्यरत उपजिल्हाधिकारी श्रीमती दिपाली मोतीयेळे प्रमुख पाहुण्या म्हणून लाभल्या. त्यांच्या हस्ते दीपप्रज्वलन करून स्नेहसंमेलनाचे उद्घाटन संपन्न झाले. ह्या प्रसंगी प्राचार्या डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे, स्नेहसंमेलन प्रभारी डॉ. प्रदीप देशमुख, अधीक्षक श्री प्रल्हाद अढागळे, डॉ. अर्चना चापोलीकर, डॉ. रमेश पेरकर, डॉ. दिगंबर गायकवाड, डॉ. वैशाली देशमुख, प्रा.तृप्ती सपकाळे, डॉ. लक्ष्मण मस्के, प्रा.डी.डी. लुल्ल, महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक वृंद व विद्यार्थी उपस्थित होते. प्रमुख पाहुण्या श्रीमती दिपाली मोतीयेळे यांनी आपल्या उद्घाटन पर भाषणात स्पर्धा परीक्षांत यश मिळविण्यासाठी मार्गदर्शन केले. पाहुण्यांचा परिचय कु. रोहिणी लाखोले ह्या विद्यार्थीनीने करून दिला. स्नेहसंमेलन प्रभारी या नात्याने डॉ. प्रदीप देशमुख ह्यांनी प्रास्ताविक भाषणात वर्षभर महाविद्यालयात संपन्न झालेल्या कार्यक्रमांचा आढावा घेतला. अध्यक्षीय समारोपात प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे यांनी मार्गदर्शन केले. पाहुण्यांच्या सन्मानपत्राचे वाचन डॉ. पंकजा वाघमारे यांनी केले. या उद्घाटन सोहळ्यात महाविद्यालयाच्या विद्यार्थी व राष्ट्रीय स्तरावर कुस्तीत तृतीय पुरस्कार मिळवणारा मनोज घनवटच्या पालकांचा पाहुण्यांच्या हस्ते सस्कार करण्यात आला. उद्घाटन सोहळ्याचे सूत्र संचालन कु. गिरीजा गोळे आणि आभार प्रदर्शन कु. तन्वी निलंगेकर या विद्यार्थीनींनी केले.

५) मिस्टर अॅण्ड मिस गास्का : या स्पर्धेच्या चाचणी फेरीसाठी एकूण २३ विद्यार्थ्यांनी हजेरी लावली होती. त्या पैकी तीन विद्यार्थीनी व तीन विद्यार्थी असे एकूण सहा अंतिम फेरीसाठी निवडण्यात आले. ह्यामध्ये साची अरोरा, निरीजा गोळे, मृणाल धबाले, संकल्प कांबळे, सागर निकम व सचिन इधारे हे विद्यार्थी सहभागी झाले. महाविद्यालयातील अष्टपैलू व्यक्तीमत्व असणारा विद्यार्थी व विद्यार्थीनी निवडणे हा ह्या स्पर्धेमागील हेतू आहे. या स्पर्धेसाठी महाविद्यालयाचे माजी विद्यार्थी श्री किरण कुरवडे व डॉ. क्रांती एंगडे-कुरवडे हे परीक्षक म्हणून उपस्थित होते. ह्या स्पर्धेत बी.ए. तृतीय वर्षाची विद्यार्थीनी कु. साची अरोरा ही मिस गास्का ठरली तर बी.ए. तृतीय वर्षाचा विद्यार्थी संकल्प कांबळे हा मिस्टर गास्का ठरला. मा. प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे व संमलेन प्रभारी डॉ. प्रदीप देशमुख यांच्या हस्ते विजेत्यांना ट्रॉफी देण्यात आली. परीक्षकांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. समिती प्रभारी डॉ. युगंधार टोपरे यांच्या यशस्वी नेतृत्वाखाली समिती सदस्य डॉ. सीमा बोडखे, डॉ. तलत खान, डॉ. आर.एस.काळे, प्रा. सुचिता भारंबे व प्रा. सुनंदा चौरे यांनी कार्यक्रमाचे यशस्वी आयोजन केले.

९) आनंद नगरी : आनंद नगरी उपक्रमामध्ये एकूण १० स्टॉल विद्यार्थ्यांनी लावले होते. अत्यंत उत्साहात विद्यार्थ्यांनी ह्यात सहभाग नोंदवला. सकाळी १० वा प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे, संमेलन प्रभारी, डॉ. प्रदीप देशमुख, आनंदनगरी समिती प्रभारी डॉ.डी.डी. गायकवाड आणि उपस्थित प्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांनी लावलेल्या चहा स्टॉल चे उद्घाटन करून आनंद नगरीस सुरुवात झाली. विद्यार्थी-प्राध्यापक-कर्मचारी यांनी खूप गर्दी करून उत्साहात विद्यार्थ्यांच्या स्टॉल वरील पदार्थांचा आस्वाद घेतला. परीक्षक म्हणून डॉ. रब्बानी, प्रा. लाड, डॉ. निसळ यांनी काम पाहिले. या स्पर्धेत प्रथम स्टॉलचे बक्षीस सुनील बघेल व विशाल निकम, द्वितीय स्टॉल मयुरी लखपती व दर्शन मगर तर तृतीय स्टॉल किरण पांचाळ व वैशाली मगर यांना मिळाले. या समिती मध्ये डॉ.पी.बी. सवाई, प्रा. तृती सपकाळे, डॉ. एस. एस. मालेवार आणि डॉ. अविनाश शास्त्रकार यांनी काम केले.

१०) सांस्कृतिक कार्यक्रम : वार्षिक स्नेहसंमेलनाचे मुख्य आकर्षण म्हणजे सांस्कृतिक कार्यक्रम. दि. ३०

जाने. २०१८ रोजी सांस्कृतिक कार्यक्रम संपन्न झाला. गायनासाठी २७ मुले व मुली आणि नृत्यांसाठी १४ मुले व मुलींनी सहभाग नोंदवला. यात खालील प्रमाणे गायन व नृत्यांचे प्रकार घेण्यात आले.

१) एकल गायन : प्रथम-स्वप्नील जाधव, द्वितीय-सचिन इधारे, तृतीय - मनोज थोरे, उत्तेजनार्थ-पुजा मिटकरी, चैतन्य जाधव.

२) द्वंद्व गीत गायन : प्रथम - सचिन इधारे, पुजा मिटकरी.

३) एकल नृत्य : प्रथम - गिरीजा गोळे, द्वितीय-इशिता कुलकर्णी, तृतीय-प्रियंका सावने, उत्तेजनार्थ-हितेश, अमर बनसोडे

४) समुह नृत्य : प्रथम-रजनी छडीदार, प्रियंका धनेधर, प्रतीक्षा आरके, सांस्कृतिक समिती प्रभारी डॉ. वैशाली देशमुख, समिती सदस्य-डॉ.सुजाता व्यास, डॉ. भावना पाटोळे, श्रीमती पंकजा वाघमारे, डॉ. प्रज्ञाशैली सवाई, डॉ. आर.डब्ल्यू. राऊत, श्री.डी.पी. नंदागवळी, श्री. अभिजीत पंडीत, श्री. वाय. पी. मालचे यांनी विद्यार्थ्यांची निवड करून कार्यक्रम यशस्वी पार पाडला. परीक्षक म्हणून श्रीमती नेहा मुळे व श्रीमती मानसी सरदेशपांडे यांनी काम पाहिले.

११) शेला पागोटे : दि.३१/०१/२०१८ रोजी शेला पागोटे कार्यक्रम संपन्न झाला. १०३ शाब्दिक व संगीतावर आधारित शेला पागोटे सादर करण्यात आले. विद्यार्थ्यांचा उत्साह दांडगा होता. ज्या विद्यार्थ्यांवर शेला पागोटे वाचण्यात आले तो विद्यार्थी व्यासपीठावर आल्यानंतर त्याच्या डोक्यावर पुणेरी पगडी व खांद्यावर शाल ठेऊन नंतरच त्या शेला पागोट्याचे वाचन करण्यात आले. ह्या मुळे कार्यक्रमाची रंगत वाढली व चॉकलेट देण्यात आले त्यामुळे गोडी वाढली. वाचन अनुजांभागे, मुकेश माने, शुभम सुरडकर, दिपक बोराडे, चंदन क्षीरसागर, दिव्या, अडकिणे, संकल्प कांबळे, खुशाली अरोटे, विशाल निकम, आसीफ शेख, तेजस्विनी गायकवाड आणि प्रकाश इंगळे या विद्यार्थ्यांनी केले. समिती प्रमुख डॉ. लक्ष्मण मस्के व सदस्य डॉ. जनार्दन काटकर, डॉ. भगवान कांबळे, डॉ. युगंधरा टोपरे, डॉ. रमेश पेरकर, प्रा. पंकजा

वाघमारे, प्रा. तृती सपकाळे यांनी मेहनत घेऊन कार्यक्रम यशस्वी पार पाडला.

१२) बक्षीस वितरण कार्यक्रम : वार्षिक स्नेहसंमेलन व वर्षभरातील क्रीडा, सांस्कृतिक स्पर्धांमध्ये प्राविण्य प्राप्त केलेल्या विद्यार्थ्यांचा पारितोषिक वितरण समारंभ दि. ३१ जाने २०१८ रोजी हार्मनी हॉलमध्ये पार पडला. या कार्यक्रमास महाविद्यालयाचे माजी प्राध्यापक डॉ. एम.ए. वाहूळ आणि मानसशास्त्र विभागाच्या डॉ. पुष्पा भाग्यवंत हे प्रमुख अतिथी म्हणून लाभले होते. प्रमुख पाहुण्यांनी महाविद्यालयीन जीवनात शिस्तीचे महत्व विशद केले. अध्यक्ष स्थानावरून बोलतांना प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांडरे यांनी सर्व पारितोषिक प्राप्त तसेच सहभागी विद्यार्थ्यांना शुभेच्छा दिल्या. व्यासपीठावर युवारंग चे पोस्टर चितारणारा विद्यार्थी सुभाष वळवी याचा सत्कार केला. डॉ. प्रदीप देशमुख यांनी सर्वांचे आभार व्यक्त केले. सूत्रसंचालन असिफ शेख व तेजस्विनी गायकवाड या विद्यार्थ्यांनी केले.

बक्षीस वितरण समिती प्रभारी डॉ. एस.आर. राठोड व त्यांच्या समितीतील सदस्यांच्या सहकार्याने पुरस्कार प्राप्त विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्राचे वाटप नियोजन बद्द रित्या संपन्न झाले. दि. ३१ जाने २०१८ रोजी महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थ्यांना अल्पोपहार देण्यात आला. वर्ग निहाय वाटप करण्यात आले. या समितीचे प्रभारी प्रा. राजे शेख यांच्या मार्गदर्शनाखाली डॉ. राठोड, डॉ. चापोलीकर, डॉ. लहुरीकर, डॉ. टोपरे, प्रा. इंगोले, डॉ. पुरेकर, डॉ. खान, प्रा. लुल्ल, प्रा. राव, डॉ. दळवी, प्रा. देशमुख यांनी सहकार्य केले.

वादविवाद स्पर्धा डॉ. भगवान कांबळे यांच्या सोबत डॉ. तलत खान व प्रा. शेख नुजहत परवीन यांच्या सहकार्याने संपन्न झाली. यातील विजयी विद्यार्थी खालील प्रमाणे आहेत.

१) इंग्रजी स्पर्धा प्रथम-शुभम नागरे, द्वितीय-रेहा कोचर, तृतीय-निखील सोनी उत्तेजनार्थ - खुशाली अरोटे, २) मराठी वादविवाद स्पर्धा : प्रथम-सागर निकम द्वितीय-श्रध्दा भंडारे, तृतीय-विनोद सांगळे ३) हिन्दी वादविवाद स्पर्धा प्रथम : सुनील बघेल, द्वितीय-श्रध्दा पाठारे, तृतीय-चंदा चौहान, उत्तेजनार्थ-निखील सोनी या स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून प्रा. रूपेश मडकर, प्रा. भरत

उसारे यांनी काम पाहिले.

सामान्य ज्ञान स्पर्धेत उत्स्फूर्त सहभाग नोंदवला गेला. प्रभारी प्रा.आर.आर. मडकर, प्रा. एस.पी. भारंबे, प्रा.पी.एस. जोगदंड, प्रा.ए.सी.गांधी, प्रा.बी.आर उसारे, प्रा.एन.एफ.शेख यांच्या सहकार्याने ही स्पर्धा यशस्वीपणे संपन्न झाली. यात प्रथम क्रमांक राजगुरु गणेश, द्वितीय अजय जाधव आणि तृतीय केदार कुलकर्णी यास मिळाला तर उत्तेजनार्थ विनोद सांगळे व अजय हागे यांना प्रमाणपत्र देण्यात आले.

निमंत्रण समितीत डॉ.पी.ए. पुरेकर, प्रा.पी.एस. जोगदंड, प्रा.आर.आर. मडकर यांनी निमंत्रण पत्रिका पाठवण्याचे यशस्वी आयोजन केले.

स्नेहसंमेलनात रंगमंच स्टेज समिती व बैठक व्यवस्था समितीवर वर खूप मोठी जबाबदारी असते. प्रा. विद्या इंगोले आणि त्यांचे समिती सदस्य डॉ. एस.आर. राठोड, डॉ.के.एस. जनबंधू, प्रा.व्ही.के. शेळके, प्रा. उसारे, डॉ.ए.आर. निसाळ, डॉ. एस.एस. मालेवार यांनी सुंदर व्यासपीठ उपलब्ध करून दिले.

हॉल मधील बैठक व्यवस्था प्रत्येक कार्यक्रमानुसार बदलत असते. हे सर्व बदल लक्षात घेऊन डी अत्तार रब्बानी आणि त्यांचे समिती सदस्य डॉ.ए.झेड गायकवाड, डॉ. आर.एस. काळे, डॉ. पी.डी. तळप, डॉ.ए.आय. खान, डॉ. एन.एफ. शेख, प्रा.डी.पी. देशमुख आणि प्रा.एस.एस. राऊत तसेच महाविद्यालयातील चतुर्थ श्रेणी कर्मचारी यांनी सुनियोजन केले.

पाहुण्यांच्या स्वागतासाठी स्वागत समितीच्या प्रभारी डॉ. एस.आर. कोल्हेकर, डॉ.व्ही.आर. मोरे, प्रा.एस.एस. फारुखी, डॉ.पी.एस. देशमुख, डॉ.एस.सी. दळवी यांनी अनमोल सहकार्य केले.

स्नेहसंमेलनाची यशस्विता ही शिस्तपालन समिती वर अवलंबून असते. या समितीचे प्रभारी डॉ. भगवान कांबळे यांच्या सुबद्ध नियोजनाने आणि समितीतील सहकारी डॉ. लहुरीकर, प्रा. लाड, डॉ. पेरकर, डॉ. रब्बानी, प्रा.उसारे, डॉ. म्हस्के, डॉ. सवाई, डॉ. तळप, प्रा. मालचे, प्रा. शास्त्रकार, प्रा. देशपांडे, प्रा.लुल्ल, प्रा. शेख नुर यांच्या सहकार्यामुळेच स्नेहसंमेलनातील शिस्त अत्यंत चांगली होती. प्राध्यापकांना चतुर्थ श्रेणी कर्मचारी वर्गाने खूप मोलाची

साथ दिली. अधीक्षक श्री प्रल्हाद अडगाळे यांनी देखील मदत केली. तसेच इतर प्राध्यापकांनीही डॉ. भगवान कांबळे सरांना खूप सहकार्य केले. सतत तीन दिवस डॉ. कांबळे विद्यार्थ्यांना शिस्तीने कार्यक्रमात सहभागी होण्याचे आवाहन करित होते.

महाविद्यालयातील कार्यक्रमांसाठी ध्वनी व प्रकाश यंत्रणाची यशस्वी जबाबदारी श्री काथार यांनी सांभाळली.

महाविद्यालयातील सर्व चतुर्थ श्रेणी व तृतीय श्रेणी कर्मचारी बंधू-भगिनींनी आपले मोलाचे सहकार्य देऊन स्नेहसंमेलन यशस्वी संपन्न करण्यास मदत केली.

महाविद्यालयाचा आत्मा म्हणजे विद्यार्थी सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी सर्व कार्यक्रमांमध्ये सहभाग नोंदवून स्नेहसंमेलनाचा निखळ आनंद लुटला. विद्यार्थ्यांच्या मागणी वरून यावर्षी 'वेशभूषा' हा नविन कार्यक्रम घेण्यात आला. तसेच एका विद्यार्थाने स्नेहसंमेलनात कराटेचे प्रात्यक्षिक ही दाखवले.

डॉ.पी.एस. देशमुख
प्रभारी
वार्षिक स्नेहसंमेलन समिती

*****

IQAC

Report of IQAC activities

1) Presentation on 'Revised

guidelines of NAAC for A&A- Role of IQAC'

Internal Quality Assurance Cell of the college organized a workshop on 'Revised guidelines of NAAC for A&A - Role of IQAC' on 8th Nov.2017. IQAC coordinator Dr. (Mrs). Yugandhara S. Topare explained new guidelines of NAAC for affiliated institutions and gave presentation on it. She focused on

new elements introduced by NAAC in the revised guidelines that is Students satisfaction survey. She explained qualitative and quantitative Metric system for self study report preparation enshrined in NAAC manual.

Chairperson & Principal Dr.Rohini Kulkarni Pandhare, said that every department should be up to date regarding documents and should focus on environment friendly practices. She emphasized on ICT based teaching. IQAC member Trupti Sapkale was the the session. Mrs.Suchita Bharambe proposed vote of thanks. IQAC members Dr. Seema Bodkhe, Miss.V.M.Ingole, Mr.Jogdand, Dr.Kale and Dr.V.S.Deshmukh took efforts for the organization of Workshop. Session ended with the discussion of present faculty members on use of ICT and documentation of NAAC.

2) Workshop on Rules and Regulations for Government Employees

IQAC organized a workshop on 'Leave Rules for Government Employees' on 28th Nov. 2017 for teaching and nonteaching staff members. Faculty members trained from YASHADA institute, Pune (M.S) delivered lectures on different topics related with the rules for Government employees. Dr. L.R. Mhaske explained

various types of leaves applicable for Government employee. Mrs. Suchita Bharambe explained the legal and technical method of write off procedure in various Government Departments. Mr. Sandeep Jogdand briefed the staff members about Dearness Allowance rules. Teaching staff members asked various doubts about D.A. and T.A. Principal and Chairperson Dr. Rohini Kulkarni Pandhare appreciated the workshop and reviewed the necessity of rules and awareness for employee. All IQAC members took efforts to organize workshop.

Presentation session on Smart class

IQAC arranged a presentation session on smart class. Mrs. Deshpande explained the necessity and role of smart class rooms in this modern age. Her team explained the digital tools for smart class rooms. Team demonstrated the use of smart board and use of various online functions simultaneously while teaching.

Faculty members of the college took experience of teaching with ICT. Trupti Sapkale was the anchor She proposed vote of thanks too Chairperson Dr. Rohini Kulkarni Pandhare appreciated the session and encouraged members to use modern

techniques in class room teaching.

Dr. Y.S. Topare

IQAC Coordinator

*****

Social Science Forum Committee 2017-18

Report of guest lecture on our Constitution and social Sciences

Social Sciences Forum organized a lecture on, 'Our Constitution and Social Sciences' on 20th Dec 2017. Legal Advisor and Asst. professor Dr. Aparna Kottapalle, M.P. Law college, Aurangabad was the main speaker. Dr. Kottapalle explained the interdisciplinary approach of various social issues and constitution. She analyzed this subject in a very simple and lucid manner.

Dr. (Mrs) Yugandhara S. Topare, In charge of the forum put forward and explained the role of forum the development of approach of students towards society. Principal Dr. Rohini Kulkarni Pandhare appreciated activity and said that this information will help the students to create vision of interdisciplinary study. Students were satisfied with the lecture.

Dr. Y.S. Topare

In. Charge

Social Science Forum

*****

ग्रंथालय समिती अहवाल

- शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये ग्रंथालयात महाविद्यालयाकडे जमा असलेल्या काशन मनीमधून रुपये नव्वद हजार करण्यात आलेले होते. यामधून कनिष्ठ विभागाची N.C.E.R.T / M.S.E.B. तसेच सर्व वरिष्ठ विभागाची क्रमिक अभ्यासक्रमाची रु. ८५४७१/- पुस्तके खरेदी करण्यात आली. एकंदरीत यावर्षी ५६१ नव्या ग्रंथांची भर पडली आहे. मार्च २०१८ पर्यंत ग्रंथालयात एकूण ६१,३९४ ग्रंथसंपदा नोंद होत आहे.
- महाविद्यालयातील आर्थिकदृष्ट्या परिस्थितीने गरीब, ग्रामीण भागातून व दुर्बल घटकातून आलेल्या विद्यार्थ्यांकरिता १२ वी च्या इच्छुक विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परीक्षेचे Entrance exam / नीट exam इत्यादी परीक्षाकरिता एक जास्तीचे पुस्तक वार्षिक परीक्षा पर्यंत देण्याची सुविधा सुरु करण्यात आली. १० विद्यार्थ्यांनी याचा फायदा घेतला.
- बुकबँक (पुस्तकपेढी) मधून वरिष्ठ विभागाच्या ३७ विद्यार्थ्यांना मागणीप्रमाणे वार्षिक परीक्षा पर्यंत पुस्तके देण्यात आले.
- महाविद्यालयातील व्यक्तिमत्त्व विकास व स्पर्धा मार्गदर्शन केंद्राकरिता ५० पुस्तकाची सुविधा तसेच विद्यार्थिनी वसतिगृह, विभागीय ग्रंथालयाकरिता १७ पुस्तकांची सुविधा मागणीप्रमाणे उपलब्ध करून दिली.
- डॉ. एल.आर.म्हस्के, प्रभारी कमवा आणि शिका योजना यांनी यावर्षी कमवा आणि शिका योजनातील ०५ विद्यार्थी ग्रंथालयात उपलब्ध करून दिले. या विद्यार्थ्यांकडून ग्रंथालयीन सेवेची आवश्यक कामे करून घेण्यास मदत झाली.

समितीतर्फे घेण्यात आलेले उपक्रम

ग्रंथालयात नवीन दाखल आलेल्या/खरेदी केलेली पुस्तके, विविध विषयाचे संदर्भ ग्रंथ, ऐतिहासिक तसेच दुर्मिळ ग्रंथ, विविध वाचनसाहित्यांची ओळख होण्यासाठी, विद्यार्थ्यांमध्ये वाचनाची आवड निर्माण करण्यासाठी समितीतर्फे वेगवेगळ्या औचित्यपूर्ण ग्रंथप्रदर्शन, ग्रंथालय भेट, पुस्तक - परीक्षण लिखाण स्पर्धे सारखे उपक्रम घेण्यात आले. यामध्ये प्राध्यापकवृंद

व विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने सहभाग नोंदविला व घेण्यात आलेल्या उपक्रमाबद्दल आपले अभिप्राय मांडले. विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक हिताच्या दृष्टीने वेगवेगळ्या औचित्यपूर्ण उपक्रम घेण्याबाबत सुचित केले.

● दिनांक ०४/०९/२०१८ : शिक्षक दिनानिमित्त महाविद्यालयातील प्राध्यापक वृंदानी स्वतः लिहिलेल्या पुस्तकाचे ग्रंथप्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले होते.

● दिनांक ०६/०९/२०१८ रोजी : महा-विद्यालयातील सर्व बी.ए. व बी.एस्सी प्रथम वर्ष व एम.ए. प्रथम वर्ष तसेच कनिष्ठ ११ व १२ वर्गातील विद्यार्थ्यांकरिता ग्रंथालयाची ओळख व ग्रंथालय भेटीचे आयोजन करण्यात आले होते. ग्रंथालयात विद्यार्थ्यांची बैठक घेण्यात आली. विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयातील सर्व विभागाची माहिती तसेच उपलब्ध असलेल्या सेवा व सुविधांची माहिती करून देण्यात आली.

● दिनांक २१/०९/२०१७ : मराठवाडा मुक्तीसंग्राम दिन आणि महाविद्यालय स्थापना दिनाचे औचित्य साधून ग्रंथालयामधील ऐतिहासिक, दुर्मिळ पुस्तकांचे प्रदर्शन आणि महाविद्यालयाचा वार्षिक नवरस अंकांचे प्रदर्शन भरविण्यात आले होते.

● दिनांक १४/१०/२०१७ : भारताचे माजी राष्ट्रपती डॉ. ए.पी.जे. कलाम यांचा जन्मदिवस वाचनप्रेरणा दिनानिमित्त लोकवाडमय गृह, औरंगाबाद शाखा यांचे ग्रंथप्रदर्शन व ग्रंथविक्रीचे आयोजन करण्यात आले होते. तसेच महाविद्यालयातील डॉ. जे.जी. काटकर यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी प्राचार्या डॉ. रोहिणी पांढरे यांनी महाविद्यालयामधील माजी प्राध्यापक आणि त्यांच्या कुटुंबातील सदस्यांनी आणि सध्या कार्यरत असलेल्या प्राध्यापकवृंदानी ग्रंथ भेट उपक्रमाकरिता ग्रंथ भेट दिल्याबद्दल त्यांचे स्वागत तसेच प्रशस्तीपत्र देऊन सत्कार केला. या उपक्रमात डॉ. मंजुषा मोळवणे, प्रा. अर्चना चौरै, डॉ. भावना पाटोळे, डॉ.व्ही.आर. शेडगे आणि प्रा. सुरेखा वसेकर यांनी ग्रंथ भेट दिले आहेत. यावर्षी ७५ ग्रंथ भेट प्राप्त झाले आहेत.

● दिनांक ७ नोव्हेंबर : शासन परिपत्रक दिनांक २७ ऑक्टो २०१७ नुसार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा शालेय प्रवेश दिन विद्यार्थी दिवस म्हणून सादरा करण्यात आला. या दिनानिमित्त डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या

जीवनचरित्रावर आधारीत भव्य ग्रंथ प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी प्राचार्या डॉ. रोहिणी पांडरे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. तसेच डॉ. प्रमिला भुजाडे यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकराचे विद्यार्थी व युवकांना दिलेल्या प्रत्यक्षवादी संदेशाचे समाजशास्त्रीय विश्लेषणात्मक अध्ययन या संशोधन लेखाचे वाचन केले. तद्वतच औरंगाबाद येथील सर्वांना परिचित असलेले औरंगाबाद बुक यांच्या वतीने विविध दिवाळी अंकाचे ग्रंथप्रदर्शन घेण्यात आले होते.

● विद्यार्थ्यांमध्ये वाचनाची आवड निर्माण करण्यासाठी व विविध साहित्याची ओळख होण्यासाठी ग्रंथालय समितीतर्फे पुस्तक-परीक्षण लिखाण स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. स्पर्धेतून उत्कृष्ट परीक्षण प्रथम व्दितीय व तृतीय क्रमांक निवडण्यात आले व विद्यार्थ्यांस बक्षीस म्हणून पुस्तक व प्रशस्तीपत्र तसेच सहभागी सर्व विद्यार्थ्यांना प्रशस्तीपत्र देण्यात आले. एकूण १६ विद्यार्थ्यांनी यामध्ये सहभाग नोंदविला.

● दिनांक १५/०१/२०१८ : शासकीय न्यायवेधन संस्था, औरंगाबाद (Govt. Institute of forensic science) मधील विद्यार्थ्यांनी ग्रंथालयास भेट दिली. यामध्ये विद्यार्थ्यांनी ग्रंथालयातील सर्व विभागात भेट देऊन विविध मराठी साहित्याची माहिती तसेच ग्रंथ, संदर्भग्रंथ, मासिके/नियतकालिके/कथा/कादंबऱ्या इत्यादीची माहिती करून घेतली. आवडलेल्या पुस्तकांचे ग्रंथालयात वाचन केले.

समितीमधील सदस्य डॉ.के.एस.जनबंधू, डॉ.जे.जी. काटकर, डॉ. पि.ए. गणवीर, श्रीमती नुझहत गोस, नाझिर शेख, श्रीमती एस. एस. राजत ग्रंथपाल, श्रीमती व्ही.जे. अंभारे या सर्वांचे वेळोवेळी सहकार्य मिळाले.

प्रा. फारुकी एस.एस.
प्रभारी, ग्रंथालय समिती

*****

निवडणूक समिती

महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ साठीचा विद्यार्थी परिषद निवडणूक कार्यक्रम दि. १ मार्च

२०१७ ते १५ मार्च २०१८ ह्या कालावधीत विद्यार्थी निवडणूक समिती व्दारे राबविण्यात आला. मा. प्राचार्याद्वारे विद्यार्थी अंतिम यादी प्रकाशित करण्यात आली. दि. १५ मार्च २०१८ रोजी महाविद्यालयाच्या विद्यार्थी परिषदेच्या सचिव पदासाठी निवडणूक घेण्यात आली. एम.ए. संगीत प्रथम वर्षाचा विद्यार्थी संतोष मोरे आणि बी.ए.व्दितीय वर्षाची विद्यार्थिनी रिता लांडगे हे दोन उमेदवार रिंगणात होते. या निवडणुकीत कु. रिता लांडगे हिच्या पेक्षा एक मत अधिक मिळवून श्री. संतोष मोरे ह्यांची विद्यार्थी परिषद सचिव म्हणून निवड झाली. प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांडरे तसेच महाविद्यालयातील सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांनी संतोष मोरे ह्यांचे अभिनंदन केले.

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ साठीची विद्यार्थी परिषद खालील प्रमाणे गठीत करण्यात आली आहे.

१. कु. गिरीजा सुधीर गोळे (बी.ए. प्रथम)
२. श्री. कुमारमंगलम् विनायक कालिया (बीए व्दितीय)
३. कु. गार्गी मनोहर पाटील (बी.ए. तृतीय)
४. श्री. अजय विष्णू हागे (बी.एस्सी प्रथम)
५. कु. निशीगंधा राजू भागवत (बी. एस्सी व्दितीय)
६. श्री. उमेश नवलसिंग जाधव (बी.एस्सी तृतीय)
७. श्री. उमेश नवलसिंग जाधव (बी.ए. तृतीय)
८. श्री. भारत वाय. मानवतकर (बी.एस्सी प्रथम)
(क्रीडा प्रतिनिधी)
९. श्री. संतोष विलास मोरे (एम.ए.संगीत प्रथम)
(सांस्कृतिक प्रतिनिधी)
१०. श्री. प्रकाश अर्जुन काळे (एम.ए. संगीत प्रथम)
११. श्री. वैभव शरदराव विरधे (एम.ए. भूगोल प्रथम)
१२. श्री. विकी निवृत्ती काकडे (एम.ए. भूगोल प्रथम)
१३. कु. वृषाली सोमनाथ अहेर (एम.ए. भूगोल व्दितीय)
१४. कु. अश्विनी चानबास मिटकरी (एम.ए.गृहविज्ञान प्रथम)
१५. कु. वैशाली शेषराव मगर (एम.ए.गृहविज्ञान प्रथम)
१६. कु. मृणाल सुभाष धबाले (बी.एस्सी तृतीय)
१७. कु. रिता कृष्णा लांडगे (बी.ए. व्दितीय)
(महिला प्रतिनिधी)
१८. कु. सनी राजेश दवंगे (एम.ए.भूगोल प्रथम)
(राष्ट्रीय छात्रसेना प्रतिनिधी)

प्रभारी
डॉ. पुरेकर पी.ए.
विद्यार्थी निवडणूक समिती

*****

करिअर मार्गदर्शन व विद्यार्थी समुपदेशन समिती

महाविद्यालयात कार्यरत असलेल्या विविध समित्यांपैकी करिअर मार्गदर्शन व विद्यार्थी समुपदेशन समिती ही एक महत्वाची समिती आहे. विद्यार्थ्यांना प्राप्त होणारे शिक्षण व त्यांच्या भावी जीवनातील अर्थार्जनाच्या शक्यता यांचा ताळमेळ बसवणे तसेच विद्यार्थ्यांना विविध क्षेत्रातील करिअर संधींची ओळख करून देणे हे या समितीचे महत्त्वाचे कार्य.

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ या कालावधीत समितीने अनेक विद्यार्थी केंद्रित उपक्रम राबवले. आपल्या महाविद्यालयातून दरवर्षी काही विद्यार्थी उच्च शिक्षणासाठी TISS या प्रतिष्ठित शिक्षण संस्थेत प्रवेशपत्र ठरतात. या वर्षी अक्षय निर्मळ हा आपला माजी विद्यार्थी सध्या TISS मध्ये उच्च शिक्षण घेत आहे. अक्षय निर्मळ याने दि. १२/०८/२०१७ रोजी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना TISS या शिक्षण संस्थेबद्दल, त्यातील संधी, प्रवेश प्रक्रिया या बद्दल माहिती दिली. दि. ०९/०९/२०१७ रोजी मराठी विभागाचे प्रमुख डॉ. जनार्दन काटकर सर यांनी विद्यार्थ्यांना विविध परीक्षांना विचारले जाणारे मराठी व्याकरण व त्यातील बहुपर्यायी प्रश्न यावर माहिती दिली तसेच विद्यार्थ्यांकडून प्रश्न सोडवून घेतले. आपल्या महाविद्यालयाचे माजी विद्यार्थी श्री चंद्रशेखर बोर्डे यांनी महाविद्यालयाच्या वर्धापन दिनी, दि. २२ सप्टेंबर २०१७ रोजी "स्पर्धा परीक्षा व त्यातील संधी" यावर पॉवर पॉइंट सादरीकरणाने विद्यार्थ्यांना माहिती दिली. स्पर्धा परीक्षा केंद्रासाठी विद्यार्थ्यांच्या निवड प्रक्रियेचा भाग म्हणून निवड चाचणी घेण्यात आली. यात पहिल्या आलेल्या ३१ विद्यार्थ्यांना केंद्रासाठी प्रवेश देण्यात आला. दि. २०/१२/१७ रोजी विद्यार्थ्यांचे समुपदेशन घेण्यात आले. विविध परीक्षांसाठीच्या अभिरूप मुलाखती दि. २०/०२/२०१८ रोजी आयोजित करण्यात आल्या. यात

डॉ. प्रसाद पूरेकर सर यांनी मुलाखत पॅनेल सदस्य म्हणून काम पाहिले. वर्ष २०१८-१९ साठी केंद्र सरकारने सादर केलेल्या अर्थसंकल्पावर मार्गदर्शन व चर्चेचे आयोजन दि. २८/०२/२०१८ रोजी करण्यात आले. यामध्ये अर्थशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. प्रसाद पूरेकर सर यांनी मार्गदर्शन केले.

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ च्या विद्यापीठ पदवी परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्यांच्या विनंतीनुसार व प्राचार्यांच्या संमतीने "वेध-२०१८" या करिअर मार्गदर्शन उपक्रमाचे आयोजन करण्याचे समितीने ठरवले. त्याप्रमाणे दि. १४ एप्रिल २०१८ ते दि. २८ एप्रिल २०१८ या कालावधीत १५ दिवसांच्या या विशेष उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. दि. १४ एप्रिल २०१८ रोजी प्रमुख पाहुणे व वक्ते सौरभ जोशी, मुख्याधिकारी, नगरपालिका सावदा, जि. जळगाव यांनी या उपक्रमाचे उद्घाटन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे होत्या. या उपक्रमात महाविद्यालयातील सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. लक्ष्मण म्हस्के, संदीप जोगदंड, डॉ. सीमा बोडखे, भरत उसारे, विद्या इंगोले, डॉ. रामप्रसाद काळे, अजयकुमार गांधी, रुपेश मडकर अधिव्याख्याता शेख नजीरोद्दिन यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. पाहुणे वक्ते म्हणून अक्षय निर्मळ (TISS), ले. कर्नल डॉ. सतीश ढगे, नम्रता फलके (कार्यक्रम निष्पादक, आकाशवाणी केंद्र, औरंगाबाद) शर्मिष्ठा भोसले (मुक्त पत्रकार व लेखक), स्मिता काळे (सहाय्यक आयुक्त, नागपूर महानगरपालिका, नागपूर) चंद्रकिरण जोंधळे (तरुण उद्योजक, औरंगाबाद) यांनी विद्यार्थ्यांना करिअरच्या विविध संधींबद्दल मार्गदर्शन केले. प्रमुख वक्ते डॉ. प्रदीप देशमुख सर व प्री आय.ए.एस. केंद्राचे संचालक डॉ. बळीराम लहाने सर यांच्या प्रमुख उपस्थितीत व प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या कार्यक्रमाने "वेध-२०१८" या करिअर मार्गदर्शन उपक्रमाची सांगता झाली. या उपक्रमाचा विद्यार्थ्यांना विशेष लाभ झाला. या उपक्रमात ५० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे यांनी उपक्रमास परवानगी देऊन या उपक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी सहकार्य केले त्याबद्दल त्यांचे आभार. या उपक्रमासाठी केदार

कुलकर्णी, उमेश धारक, सागर निकम, राहुल राठोड, गणेश राजगुरु, शुभम दातवसे, सांगळे, शुभम सुरडकर आदी विद्यार्थ्यांनी पुढाकार घेतला त्याबद्दल त्यांचे विशेष कौतुक.

प्रभारी
रुपेश मडकर
करिअर मार्गदर्शन व विद्यार्थी समुपदेशन समिती.

*****

N.S.S. REPORT

The National Service Scheme owes its origin to the philosophy of Mahatma Gandhi, who believed that the first duty of the students was not to treat their period of study as an opportunity for intellectual luxury, but to prepare themselves for final dedication in the service of society. In the Post-Independence era, the University Grants Commission headed by Dr. S. Radhakrishnan recommended introduction of National Service Scheme in the academic institutions on a voluntary basis with a view to develop healthy contacts between the students and teachers on the one hand and establishing a constructive linkage between the campus and the community on the other hand. We celebrate the following days such as

International Yoga Day (21 June 2017)

Vanmahotsav Saptah (2nd July 2017)

Aashadi Ekadashi Cleanliness Drive (14th July 2017)

MOU with CRT (CIVIC RESPONSE TEAM, AURANGABAD)

Orientation programme (15th July, 2017)

Swachata Abhiyan (1st -15th August 2017)

Independence Day Celebration (15th August 2017)

Rally for Rivers (17th August 2017)

NSS volunteers selection for State and Republic Day Parade (22nd August 2017)

Literacy Day (8th September 2017)

- Tree Plantation Programme
- NSS Day and State Award for NSS (24th September 2017)

Jyoti Malwar was awarded the state award by Maharashtra chief minister Hon. Devendra Fadnavis in Mumbai.

Swachh Bharat Mission (2nd October 2017)

ii) (10th September 2017)

- Our college is an historical place so Swachata Abhiyan in our campus was jointly organized by Dr. Babasaheb

Ambedkar Marathwada university and Heritage Society

- NSS Best Program Officer (5th Oct 2017) Award by Dr. BAMU, Aurangabad
  - NSS best Unit
  - Constitution Day Celebration (26th November 2017)
  - Aids Day Awareness Programme (1st December 2017)
  - Parade on 26th January 2018 (NSS NRD Republic Day Parade)
- Participation in NSS Republic day parade camp was a matter of great pride of Our NSS Volunteer Khan Almas Anjum was selected for NSS Republic Day parade. She got an opportunity to participate N.S.S. Indian troop in the RD parade on Rajpath in New Delhi on the day of 26, January, 2018.

NSS Special Winter Camp (5/02/2018-11/02/2018)

NSS special winter camp was arranged in the village adopted by Hon. Chief Minister Shri. Devendra Fadnavis named Jambhali. On 5th Feb, 2018 inaugural function took place in the presence of our College Principal Dr. Rohini Kulkarni Pandhare, NSS Coordinator Dr. T. R. Patil, Jambhali sarpanch Shri Rathod, Saddam, Evon for this programme. The various programs arranged in this camp were Sapling Plantation, Cleanliness drive,

Awareness rally on different issues such as save girl child, personality development, literacy, Social issues Water conservation, Bandhara construction, Shri. Shahaji bhosale programme on eradication of superstitions and one more session was arranged of Dr. Prashant Chaudhari (Deputy collector of Animal Husbandary Deptt) on various schemes provided by Govt. of Maharashtra

National Interdisciplinary Conference on Gender Sensitization and its Awareness on 17th March, 2018

National Conference was arranged by our college in Maulana Azad Research centre. The Conference aims to generate awareness at the grass root level in order to overcome women discrimination and to build capacity for women's legal rights. To promote equality for women and avoid discrimination, The response to the conference was overwhelmingly positive, with over 250 persons in attendance, 105 research papers and many reporting that the opportunity for national-level dialogue on these important issues were informative, inspiring and empowering. For this Conference we received the Best wishes letters from Hon. Shri Haribhau Bagade, Hon. Shri Devendra Fadnavis, Hon. Shri Raosaheb Danve Patil, Hon. Shri Vinod Tawade, Hon. Smt

Pankajatai Munde, Hon.Smt Vijayatai Rahatkar, Hon.Shri Nandkumar Ghodle, Hon.Shri Atul Saave, Hon.Shri Sitaram Kunte, Hon.Shri Puroshottam Bhapkar, Hon.Dr. Dhanraj Mane, Hon.Dr Manjusha Molawane, Hon.Dr Rajendra Dhamnaskar and Our Principal Dr.Rohini Pandhare (Kulkarni).

1. The conference was inaugurated on 17th March 2018 Hon Shri Haribhau Bagade (Speaker Maharashtra State Assembly, (Govt of Maharashtra), Vijayatai Rahatkar (Chairman, Maharashtra State women Commission) and Dr. Rohini Pandhare Kulkarni (Principal Govt College of Arts and Science, Aurangabad) along with the programme officers Dr. D. D. Gaikwad, Dr. Archana Chapolikar and Dr. Laxman Mhaske. In this function the journals were launched in which 105 papers were published.. On this Occasion Shri Haribhau Bagade said that the women should be like Rani Laxmibai brave and powerful. She should remain as a beacon for the new generation. Vijayatai Rahatkar was very happy because 105 research papers have been published and She said that since the conference is interdisciplinary it will cover all the aspects related to women various government schemes regarding women empowerment were also introduced by her on this occasion..

2. **Technical Session** - Dr. Milind

Chavan and Anita Pagare gave the Guest Lectures.

3. **Technical session** - Paper and Poster presentations. For this event the Judges were Dr. Dilip Khairnar and Dr. Pratibha Ahire.

4. 1st prize in Paper Presentation---- Himani Kotre (English), 2nd prize in paper presentation----

Gargi Patil (English) 1st prize Paper Presentation-----Pratik Shinde (Marathi)

5. **Bharood by Meeratai Umap (Women Empowerment)**

This cultural event was organized by Shahir MEERATAI UMAP who presented the bharood on women empowerment. This program was very interesting and all the participants enjoyed it very much.

6. **Valedictory Function**

For the valedictory function Dr. T. R. Patil (NSS coordinator of BAMU, Aurangabad) was the chief guest. He congratulated the team and said that such type of conferences should be arranged more to empower women.. Mrs Pankaja Waghmare, anchored the programme whereas Dr. Pramila Bhujade gave vote of thanks. To make this conference a success our Principal Dr.Rohini Kulkarni, NSS Programme officers DR.DD Gaikwad, Dr. Archana Chapolikar, Dr. L.R Mhaske and the NSS-committee members Ms. Suchita

Bharambe, Trupti Sapkale, Ms. Nuzhat Shaikh, Shri Bharat Usare, Shri. Yogesh Malche, Shri Avinash Shastrakar. All our college teaching and Non teaching staff supported a lot.

Dr. Digamber D. Gaikwad

Programme Officer, NSS

*****

Anti-Ragging Cell Report

Anti-Ragging Cell;

1. Dr. Pradnyashailee Sawai - Chairperson
2. R. J. Perkar - Member
3. Dr. Pramila Bhujade - Member
4. R. R. Madkar - Member
5. Dr. Lull - Member

1. Action Plan

The Anti-Ragging Cell prepared an action plan of the activities so as to make the students aware about the ill-effects of ragging in the college campus. The very purpose of this cell is to stop ragging as well as promote the students to maintain a healthy environment in the college campus.

2. Minutes of Meeting

The first meeting was conducted on 11th August 2017. The minutes of the meeting are:

- a. To conduct one programme in the first half of the academic year and one programme in the second half of the academic Year.
- b. The theme of all the activities will be 'Ragging Kills'
- c. Two students were nominated for coordinating the activities, Saurabh Dhande, B.A II year from Arts faculty and Anuja Bhange B.Sc III year from Science faculty.

Second meeting was conducted on 18th August 2017. The minutes of the meeting are:

- a. To conduct poster making and essay writing competition on 8th September 2017.
- b. The students will prepare the posters.
- c. The essays could be written in Marathi, Hindi and English languages.

3. Activity and Action Taken Report
The Anti-Ragging cell organized Poster making and essay writing competition for the students on 8th September 2017. "RAGGING KILLS" is the theme of the Anti-Ragging cell formed during the academic year 2017-2018. Under this particular theme the topics given for Poster and Essay Competition were;

1. The side effects of ragging
2. Ragging is a crime
3. Measures to control ragging

4.Types of ragging 5.Ragging is a social crime 6.Inculcation of moral values and etiquettes among students 7.Dont rag, don't insult yourself.

The then Principal Dr. Kumud Gore-Kherdekar inaugurated the poster competition. 30 posters were displayed in the competition and 16 students participated in the essay competition and wrote essays in English, Hindi and Marathi languages.

After the competition, the posters were displayed in girls hostel, boys hostel, canteen, library and College entrance.

Dr.Pradnyashailee Sawai
Chairperson
Anti-Ragging Cell (2017 -2018)
*****

सांस्कृतिक समितीचा अहवाल

शासकीय ज्ञान-विज्ञान महाविद्यालयाचे वार्षिक स्नेहसंमेलन 'युवारंग' दि. २९/०९/२०१८ ते ३१/०९/२०१८ रोजी संपन्न झाले त्यामध्ये दि. ३०/०९/२०१८ रोजी विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना व्यासपीठ मिळावे यासाठी सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची निवड चाचणी दि. २२/०९/२०१८ रोजी घेण्यात आली. त्यामध्ये मुख्यतः गायन आणि नृत्य या दोन कलांचा समावेश होता.

गायनासाठी २७ मुलेमूली व नृत्यासाठी १४ मुलामुलींचा समावेश होता. यापैकी १६ मुले गायनासाठी व १२ मुले नृत्यासाठी निवडली. दि. २५/०९/२०१८ रोजी संपूर्ण वाद्यवृंदासह रंगीत तालीम घेण्यात आली.

दि. ३०/०९/२०१८ रोजी दु. २.०० वाजता सांस्कृतिक कार्यक्रम घेण्यात आला.

एकल गीतगायनासाठी खालील विद्यार्थ्यांना यश मिळाले

प्रथम क्रमांक - स्वप्नील सुशील जाधव (बी.ए. द्वितीय)
द्वितीय क्रमांक - सचिन प्रल्हाद इघारे (बी.ए.प्रथम वर्ष)
तृतीय क्रमांक - मनोज बाबासाहेब थोरे (बी.ए.प्रथम वर्ष)
उत्तेजनार्थ - पूजा शिवलींग मिटकरी (बी.ए.प्रथम वर्ष)
उत्तेजनार्थ - चैतन्य तुकाराम जाधव (बी.ए.प्रथम वर्ष)
द्वंद्व गीत गायन

प्रथम क्रमांक - सचिन प्रल्हाद इघारे (बी.ए.प्रथम वर्ष)
पूजा शिवलींग मिटकरी (बी.ए.प्रथम वर्ष)

*****

एकल नृत्यासाठी खालील विद्यार्थ्यांना यश मिळाले.

प्रथम क्रमांक - गिरीजा सुधीर गोळे (बी.ए. प्रथम वर्ष)
द्वितीय क्रमांक - ईशीता विनायक कुलकर्णी (११वी कला)
तृतीय क्रमांक - प्रियंका काशिनाथ सावने (बी.ए.द्वितीय वर्ष)

उत्तेजनार्थ - हितेश

उत्तेजनार्थ - अमर कांचन बनसोडे (बी.ए. द्वितीय वर्ष)
समुह नृत्य - प्रथम क्रमांक -रजनी छडीदार, प्रियंका धनेश्वर प्रतिक्षा आरके (बी.एससी. तृतीय वर्ष)

सांस्कृतिक समितीतील सर्व सदस्यांची नावे

१) डॉ.व्हि.एस. देशमुख (प्रभारी) २) डॉ. सुजाता व्यास
३) डॉ. भावना पाटोळे ४) डॉ. पूष्पा भाग्यवंत ५) डॉ. प्रज्ञाशैली सवाई ६) श्रीमती पंकजा वाघमारे ७) डॉ. आर. डब्ल्यु राऊत ८) श्री. डी.पी. नंदागवळी ९) श्री. अभिजीत पंडीत १०) श्री. वाय.पी. मालचे

समितील सर्व सदस्यांनी सहकार्यकरून कार्यक्रम यशस्वी रीतीने पूर्ण केली.

डॉ. वैशाली देशमुख

प्रभारी

सांस्कृतिक कार्यक्रम समिती

*****

प्राध्यापकवृंद

कला शाखा

विज्ञान शाखा

कर्मचारीवृंद

यशवंत प्राध्यापक

डॉ. प्रज्ञाशैली भगवान सवाई
सहाय्यक प्राध्यापक (इंग्रजी विभाग)
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा
विद्यापीठातर्फे दुसरी पी.एच.डी.
पदवी प्राप्त.
(व्यवस्थापन शास्त्र विषयात)
"Roll of Soft Skills in
Development of MBA
Students of Marathwada
Region".

डॉ. रमेश जगन्नाथ पेरकर
सहाय्यक प्राध्यापक (राज्यशास्त्र विभाग)
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा
विद्यापीठातर्फे राज्यशास्त्र विषयात
पीएच.डी. प्राप्त.
"भारताच्या दहशतवादविरोधी धोरणाचा
चिकित्सक अभ्यास" (इ.स. २००१ ते २०११)

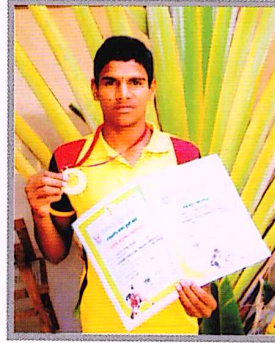

डॉ. पंकजा माधव वाघमारे
सहाय्यक प्राध्यापक (संस्कृत विभाग)
संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ,
अमरावती तर्फे संस्कृत विषयात पीएच.डी.
प्राप्त.
"कौटिलीय अर्थशास्त्रातील स्त्री :
चिकित्सक अध्ययन"

गुणवंत विद्यार्थी

कु. खान अल्मास अंजुम
हिचा प्रजासत्ताक दिनानिमित्त आयोजित दिल्ली येथील
राजपथावरील पथसंचलनात सहभाग

**राज्यस्तरीय कुरुती स्पर्धा -
मनोज घनवट**

**मिस्टर आणि मिस गार्स्का
२०१७-१८**

विविध स्पर्धांमध्ये पारितोषिके प्राप्त करून महाविद्यालयाचा नावलौकिक वाढविणारे गुणवंत विद्यार्थी

क्षणचित्रे

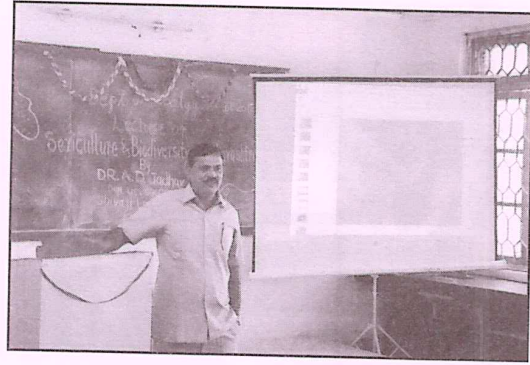
उर्दू विभाग : 'यादगार ए गालिब' या एकदिवसीय उर्दू चर्चासत्रात भितीपत्रकाचे विमोचन करताना मा.डॉ. मसरत फिरदौस आणि मा.डॉ. अतिक अहमद आणि प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांडरे

IQAC तर्फे आयोजित जागतिक महिला दिन कार्यक्रम

विद्यार्थिनी वसतीगृह स्नेहमीलन कार्यक्रमात प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांडरे, प्राध्यापक आणि विद्यार्थिनी

प्राणीशास्त्र विभाग व्याख्यान : डॉ. ए. डी. जाधव, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर

क्षणचित्रे

वनस्पतीशास्त्र विभागातर्फे
आयोजित भितीपत्रक स्पर्धा

वनस्पतीशास्त्र विभागातर्फे
वृक्षारोपण कार्यक्रम

राष्ट्रीय विज्ञान दिन व मराठी भाषा
दिन कार्यक्रम प्रसंगी माजी प्राचार्य डॉ. रंजन गर्गे,
प्रा. चंद्रज्योती भंडारी-मुळे, प्राचार्य
डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे प्राध्यापकवृंद

राष्ट्रीय विज्ञान दिन व मराठी भाषा
दिन कार्यक्रम प्रसंगी प्राचार्य डॉ. रोहिणी कुलकर्णी-पांढरे
यांचे स्वागत करतांना प्रा.डॉ. सुलोचना राठोड
समवेत माजी प्राचार्य डॉ. रंजन गर्गे,
प्रा. चंद्रज्योती भंडारी-मुळे.

विशेष उपक्रम

गंधर्व संगीत महोत्सव

लिंगभाव जाणिवा आणि जागृती या
विषयावरील राष्ट्रीय चर्चासत्र

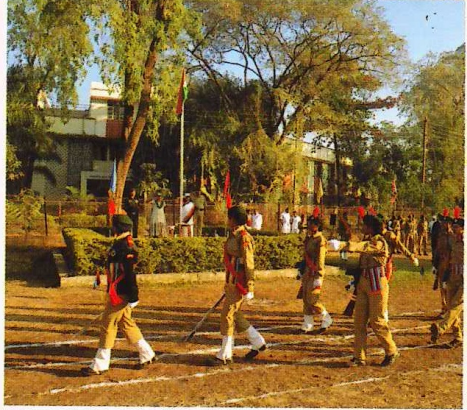
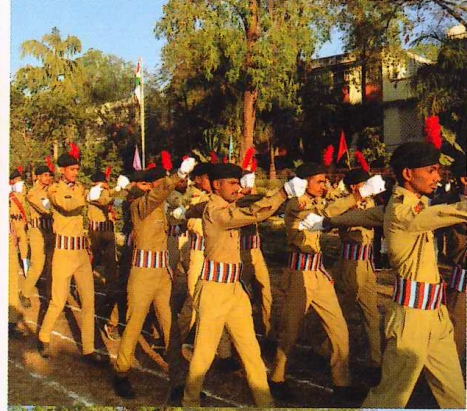

राज्यस्तरीय मराठी विकिपीडिया कार्यशाळा

Advance Techniques in molecular
biology या विषयावरील कार्यशाळा

ध्वजवंदन

शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, औरंगाबाद.

